

รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน
ของชุมชนในจังหวัดเลย

Development of Measures for the Prevention and Surveillance of Drug
Problems Following the Community Border in Loei Province

โดย

พระมหาประพนธ์ สิริปญโญ, ผศ.ดร.

นายศตวรรษ สงกาพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800763022

รายงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน
ของชุมชนในจังหวัดเลย

Development of Measures for the Prevention and Surveillance of Drug
Problems Following the Community Border in Loei Province

โดย

พระมหาประพันธ์ สิริปัญโญ, ผศ.ดร.

นายศตวรรษ สงกาผัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800763022

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Development of Measures for the Prevention and Surveillance of Drug
Problems Following the Community Border in Loei Province

By

Asst. Prof. Dr. Phramaha Praphan Thaiyai

Mr. Satawat Songkaphan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Loei Buddhist College

B.E. 2563

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 800763022

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานวิจัย:	การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
ผู้วิจัย:	พระมหาประพันธ์ สิริปัญญา, ผศ.ดร. และ นายศตวรรษ สงกาพันธ์
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๓
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษากับชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน โดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานรวมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องปัญหาเสพติดลงชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน ปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

๒. พัฒนารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภายใต้กิจกรรมการฝึกทบทวนชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน โดยนำภาคประชาชน รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น ๓ รุ่น ดำเนินการในพื้นที่ เป้าหมายจำนวน ๖๕ คน มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ทุกหมู่บ้าน (วิทยุสื่อสาร ไฟวับวาบ กรวยแสงกัน กระบองด่านชุมชน อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกสัปดาห์ เดินเวรยาม ตรวจตระเวนรักษาความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน สัปดาห์ละ ๒-๕ วัน ประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ความรุนแรง ปานกลาง เบาบางตรวจตรา ตรวจค้น จับกุมดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด จัดตั้งอาสาสมัครหมู่บ้าน/ชุมชน เสริมกำลังฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เฝ้าระวังป้องกันไม่ให้เกิดการค้าการเสพยาเสพติดในพื้นที่

พร้อมกับเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของบุคคลที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วมการดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดมีการแจ้งเบาะแสทางภาครัฐทุกมิติ สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง (ป.ป.ส.) การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ การแจ้งเบาะแสยาเสพติด ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมทั้งกาย - จิต - สังคมสู่ผู้เสพเป็นผู้ป่วย การเสพ/ติดยาเสพติดนั้น รักษาได้แต่ต้องใช้เวลา โดยเฉพาะรูปแบบการบำบัดรักษาที่ใกล้บ้านบำบัดฟื้นฟูผู้ใช้ยาเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในเชิงบูรณาการ สนับสนุนให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยอย่างเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิติบัญญัติ และพฤตินัย

คำสำคัญ : การพัฒนา, มาตรการ, การป้องกัน, ปัญหาเสพติด, ชุมชน

Research Title: Development of measures for the prevention and surveillance of drug problems following the community border in Loei Province

Researchers: Assistant Professor. Dr. Phramahapraphan Thaiyai, Mr. Satawat Songkaphan

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Loei Buddhist College

Fiscal Year: 2563/2020

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

Research study “Developing measures for the prevention and surveillance of drug problems along the border of communities in Loei Province” has the objectives of 1. To study drug prevention and surveillance problems of communities in Loei Province. 2. To develop prevention models. And 3. Analysis of knowledge and forms of drug prevention by creating communities to participate. It is documentary study, qualitative research, participatory practice. (Participatory Action Research: PAR) can present educational results, community context and community leaders' potential. By taking all the information to analyze Along with presenting the research summary and discussing the results as follows

The research results were found that

1. The state of problem prevention and surveillance of drug problems following the border in Loei Province. From the problem of prevention and surveillance of drug problems, monitoring the border in Loei Province is an urgent and serious solution to the problem, which has been assembled to find a preventive measure, which appears to be successful and coordinated in many places To the community level, there is a decentralized authority by having local government organizations to explore, search, and screen by using the care system to help students, observation, questioning, lack of counseling from people involved, drug problem, community power is the key force to stop drug problem. have Must carry out all measures in all aspects Including prevention, suppression, treatment, surveillance, quality of life, understanding of drug problems in villages / communities, survey, screening to identify problems by various methods such as community meetings,

discussions, data analysis, classified into different groups Create drug immunity in children and youth in educational institutions.

2. Develop a model for community drug prevention and surveillance along the border in Loei Province. Prevention and Solution of Drug Problems under Village Security Uniform Review Training By leading the public sector Security of the village (ChorRorRor.) Divided into 3 versions of training conducted in the area The target of 65 people has materials and equipment for setting up checkpoints / intersection points in every village (radio communication, flickering lights, cones, barricades, community checkpoints. Regularly every week. Walk on the guard, patrol and maintain order within the village 2 to 5 days a week, assess the village / community strength, overcome drugs. Moderate violence, light, inspect, search, arrest, prosecute drug traffickers Establish village / community volunteers Strengthen the administration of the village headman, village headman. Surveillance to prevent drug trafficking in the area. Along with factual information of individuals believed to be related to drugs Influencers are involved in drugs.

3. Analyze knowledge and forms of drug prevention by creating community participation. Actions to reduce the distress of the people in the drug trading area in the area. There is a mix of drugs and all aspects of government reporting. It can be carried out through 4 channels (NACC), search, seizure, urine test. Issuing a warrant for arrest Setting up checkpoints Drug whistleblowing Consisting of hotline 1386 whistleblowers You can call the hotline 1386 24 hours a day and free calls to all networks (NACC). Observation and care of parents is important to recognize drug problems in the family. By signs that may indicate that teenagers are using drugs Physical and emotional changes In addition, a holistic drug addict, including physical-mental-social to addicts, is a patient. Addiction / addiction; Treatable but takes time Especially, the form of treatment that is close to home, treatment and rehabilitation of drug users. By using the community as the center Integrally support the family And a strong community of patients in solving drug addiction problems. In order to achieve long-term achievement the family institution is the first which plays a direct role in preventing drug problems both by law and de facto.

Keywords: Development, measures, prevention, drug problems, community

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะคณะผู้วิจัยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์อันเป็นกำลังใจที่ประกอบด้วยความปรารถนาดีจากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่จำนวนหลายท่าน และหลายฝ่ายผู้วิจัยขอระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบพระคุณและขอบคุณท่านตามลำดับดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. (สุทิพย์ อาภากร) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ต่อข้าพเจ้าที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ก้าวสู่วงการวิจัยของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เป็นครั้งแรก โดยให้คำชี้แนะ นับตั้งแต่การนำเสนอหัวข้อการวิจัยจนทำให้โครงการวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นช่องทางการวิจัยเป็นอย่างดี จนสามารถดำเนินการเขียนงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนส่งเสริมการวิจัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อข้าพเจ้าเสมอมา คอยติดตามถามไถ่ความก้าวหน้าของงานวิจัยเสมอมา เปี่ยมไปด้วยความหวังดีเสมอ และเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกท่านที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี ในการติดต่อและประสานงานในด้านต่าง ๆ ทำให้ได้การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับงานวิจัยทุกขั้นตอนของข้าพเจ้ามีความราบรื่นและผ่านไปอย่างดี

พระมหาประพนธ์ สิริปัญญา, ผศ.ดร.

หัวหน้าโครงการ

๓๐ มกราคม ๒๕๖๔

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ณ

บทที่ ๑	บทนำ.....	๑
๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
๑.๓	ปัญหาการวิจัย.....	๓
๑.๔	ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
๑.๕	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๔
๑.๖	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	๕
๑.๗	ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	๕
บทที่ ๒	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖
๒.๑	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบยาเสพติด.....	๖
๒.๒	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง.....	๑๒
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	๒๓
๒.๔	แนวความคิดความมั่นคงชายแดน.....	๓๑
๒.๕	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๘
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๑
๓.๑	รูปแบบการวิจัย.....	๔๑
๓.๒	พื้นที่การวิจัย.....	๔๒
๓.๓	เครื่องมือการวิจัย.....	๔๓
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๕
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๔๘
๓.๖	สรุปกระบวนการวิจัย.....	๔๙

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๕๓
๔.๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน ในจังหวัดเลย.....	๕๓
๔.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของ ชุมชนในจังหวัดเลย.....	๗๕
๔.๓ วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้าง ชุมชนให้มีส่วนร่วม.....	๘๑
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๙๗
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๐๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๐๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๓
บรรณานุกรม.....	๑๑๖
ภาคผนวก.....	๑๒๕
ผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๒๖
ผนวก ข หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย.....	๑๓๕
ผนวก ค รูปภาพกิจกรรมภาคสนามในการวิจัย.....	๑๓๙
ผนวก ง การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๔๓
ผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย.....	๑๔๕
ผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๔๘
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๕๒

สารบัญตาราง

ตารางที่

๓.๑ แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย.....	๕๐
๔.๑ บัญชีบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน.....	๕๕
๔.๒ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันชุมชนและแก้ไขปัญหายา เสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี (SWOT).....	๖๑
๔.๓ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทาง ชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT	๖๔
๔.๔ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT.....	๖๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

๔.๑ พระพุทธนวมินทรมงคลลีลาทวินคราภิรักษ์ (พระใหญ่).....	๕๖
๔.๒ สรุปลองค์ความรู้ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติ ชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๗๐
๔.๓ สรุปลองค์ความรู้ การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนว ของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๘๑
๔.๔ องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชน ให้มีส่วนร่วม.....	๙๑
๔.๕ กิจกรรมเปิดโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนว	
๔.๖ กิจกรรม (workshop) ชาวบ้านโครงการ การพัฒนามาตรการ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน ในจังหวัดเลยชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย.....	๙๔
๔.๗ รูปแบบมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชน ตามแนวชายแดน PDCA.....	๙๕
๔.๘ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัดเลย.....	๙๗
	๑๐๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์นั้น แม้จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างมากมาาก็ตาม แต่ก็ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมแบบขาดทิศทางซึ่งนำไปสู่การทำลายโครงสร้างพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน ซึ่งมีผลทำให้เกิดปัญหาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆตามมา ใช้วิธีการหลากหลายปรากฏให้เห็นมากมายจนทำให้นำไปสู่การแพร่กระจายของยาเสพติดในรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นลักษณะในการแอบแฝงผ่านช่องทางในหน่วยงานของรัฐในรูปแบบต่างๆ และจะเห็นได้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีของยุคการสื่อสารแบบไร้พรมแดน การกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นเชิงนโยบายที่หลากหลายต่างๆกันเกิดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นและมีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย มีนโยบายที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองโดยพยายามขจัดปัญหาอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปโดยมอบหมายภารกิจในการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติดไว้ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันสภาพการแพร่หลายของยาเสพติดมีการพัฒนามาโดยตลอดทำให้หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องพยายามพัฒนาปรับปรุงกระบวนการในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมไม่ให้แพร่หลายแต่เนื่องจากสภาพของสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนมากขึ้นทำให้หน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแตกแขนงออกไปมากมายนอกจากหน้าที่ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่สังคมคิดว่ามีความเชื่อมั่นในระดับหนึ่งแล้วแต่ยังมีสังคมส่วนใหญ่มองว่าการป้องกันปัญหาอาชญากรรมไม่สามารถลดลงถึงระดับที่สังคมยอมรับได้การป้องกันปัญหาอาชญากรรมในอดีตนั้นถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงซึ่งมีการใช้ยุทธวิธีแบบจารีตประเพณี โดยการออกตรวจท้องที่ ตูยาม ตั้งจุดตรวจ และระดมกำลังออกป้องกัน ปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่แต่ผลปรากฏว่าความพยายามดังกล่าวนั้นได้ผลสำเร็จเพียงระดับหนึ่งซึ่งยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเนื่องจากขบวนการยาเสพติดได้เพิ่มกระบวนการเรียนรู้การกระทำความผิดบรรทัดฐานสังคมและมีการพัฒนารูปแบบอยู่ตลอดเวลา

ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้กระจายไปสู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ ส่งผลทำให้หน่วยงานภาครัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมา จึงได้สร้างมาตรการในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหามาโดยตลอด แต่ก็ได้ในระดับหนึ่ง แต่ปัญหายาเสพติดก็ยังไม่ทำที่จะหมดสิ้น ในสังคมไทย หน่วยงานภาครัฐจึงเล็งเห็นและมึนโยบายในการส่งเสริมให้ส่วนงานราชการต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสร้างมาตรการหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

กล่าวได้ว่ายาเสพติดที่อยู่ในประเทศไทยรวมไปถึงตามภูมิภาคต่างๆจะเป็นปัญหาหลัก จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆที่ผ่านมารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแต่ยาเสพติดไม่ได้ลดลงแต่ตรงกันข้ามกลับแพร่ระบาดออกไปทุกทิศทางโดยมีการแพร่ระบาดออกไปสู่ชุมชนทุกกลุ่มทุกเพศทุกวัยและทุกระดับการศึกษา ด้วยตัวยาที่แปลกๆใหม่ๆเกิดขึ้นตามมา

เมื่อปีพ.ศ.๒๕๕๑ได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่๑๔๑/๒๕๕๑เรื่องนโยบายการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยใช้กระบวนการราษฎรรัฐร่วมใจต้านภัยยาเสพติดซึ่งเน้นให้ ราษฎรได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการจัดตั้งประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรจากองค์กรต่างๆในชุมชนหมู่บ้านร่วมกันเช่นครูพระลูกเสื่อชาวบ้านอาสาสมัครสาธารณสุขข้าราชการและองค์กรเอกชนเป็นต้นโดยประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดจะเป็นผู้สร้างกระแสให้ราษฎรเกิดความรู้สึกในการต่อต้านยาเสพติดซึ่งเมื่อราษฎรในชุมชนในหมู่บ้าน ทุกคนมีความรู้สึก ต่อต้านยาเสพติดแล้วก็จะทำให้ชุดหมู่บ้านเข้มแข็งไม่มีชุมชนยาเสพติดในชุมชนหมู่บ้านสำหรับผู้เสพก็จะนำมาบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วกลับคืนสู่สังคมด้วยความอบอุ่น แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าว ได้ดำเนินมาจนกระทั่งปี.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งเป็นยุครัฐบาลภายใต้การนำของพ.ต.ท.ทักษิณชินวัตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์จึงได้มีการปรับดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดใหม่ตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้กำหนดไว้และได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามคำสั่งที่๑๑๙/๒๕๕๔ลงวันที่๓๑พฤษภาคม๒๕๕๔เรื่องแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอา ชนยาเสพติดโดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้หลักการป้องกัน นำหน้าการปราบปรามผู้เสพเป็นต้นมา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑. การป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย
๒. การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
๓. องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑.พื้นที่ในการวิจัยศึกษา คือ พื้นที่ในตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน ตำบลบ้านผือ อำเภอท่าลี่ และตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ในจังหวัดเลย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ด้านเนื้อหาและเอกสาร ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาตรการรูปแบบการป้องกันยาเสพติดและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา คำบรรยาย เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิจัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕๐ คน ดังต่อไปนี้

ตัวแทนจาก ๓ อำเภอในพื้นที่ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน ตำบลบ้านผือ อำเภอท่าลี่ และตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ในจังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ และตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้

ตัวแทนผู้นำชุมชน	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด	จำนวน ๓๐ คน
ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน ๓๐ คน
ตัวแทนภาคประชาชน	จำนวน ๓๐ คน

โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวนประชากรจำนวน ๑๒๐ รูป/คน ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังการให้ข้อมูลจากวิทยากรที่ทางทีมวิจัยได้ติดต่อมาบรรยาย โดยกิจกรรมดังกล่าว ให้ประชาชนจำนวน ๑๒๐ รูป/คน ได้จัดแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๒๐ คน จำนวน ๖ กลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันหลังจากได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรที่ทาง ทีมผู้วิจัยได้เชิญมาซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากสาธารณสุขอำเภอ ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมณฑลทหารบก๒๘จังหวัดเลย โดยให้ผู้เข้าร่วมรับฟังได้มี

ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็น ที่เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด อาทิ เช่น ทศนคติมาตรการการป้องกันยาเสพติด การรับรู้เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติด รูปแบบมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงาน บทบาทการสร้างมาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดน การพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกและประชาชน และปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนะ และนอกจากนั้นได้มีการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก มิใช่เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว รวมไปถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย

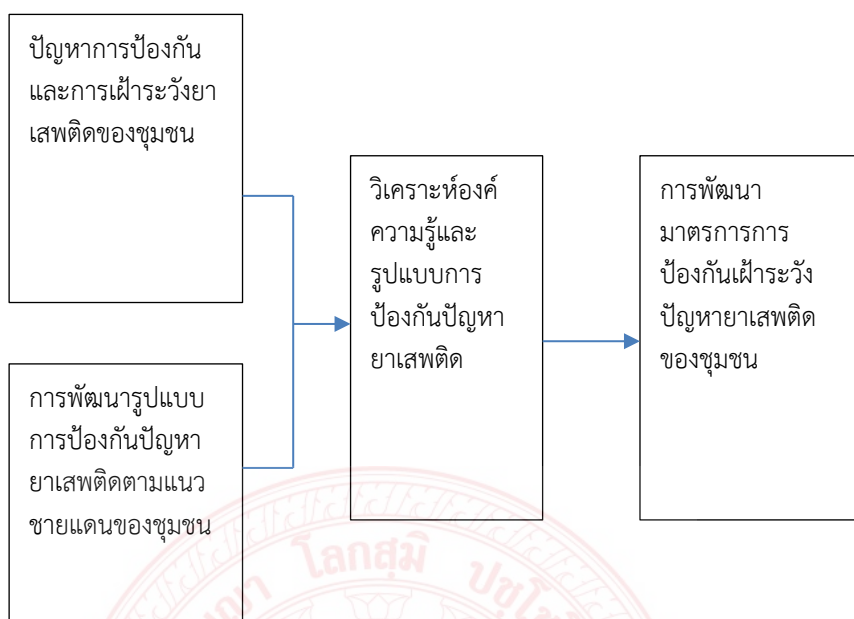
มาตรการ หมายถึง วิธีการที่ตั้งเป็นกฎ ข้อกำหนด ระเบียบ หรือกฎหมายเป็นต้น เช่น ใช้มาตรการเด็ดขาด วางมาตรการในการปราบโจรผู้ร้ายวิธีการที่จะปรับเข้าไปสู่ผลสำเร็จ เช่น วางมาตรการในการดำเนินงาน มาตรการจัดระเบียบสังคมให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขชุมชนปลอดภัยปลอดภัยทุกประเภท ตลอดจนนโยบายทุกประเภทที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

การป้องกัน หมายถึง การกั้นไว้เพื่อต้านทานหรือคุ้มครองเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่น การป้องกันหรือเฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่กระจายยาเสพติดในชุมชน

ปัญหายาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา ซึ่งเมื่อยาเสพติดให้โทษได้กระจายแพร่หลายในชุมชนมากเกินไปจะควบคุมได้ ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มวัยกำลังที่จะพัฒนาประเทศ ต้องตกมาเป็นทาสยาเสพติด ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาประเทศขาดกำลังสำคัญทำให้ประเทศชาติ ชุมชน สังคม มีความล่าช้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเป็นชุมชนที่อยู่เย็นเป็นสุขปลอดภัยและปลอดภัยทุกประเภท

๑.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑. ได้รูปแบบการพัฒนาและการสร้างมาตรการการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย
๒. ได้แนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยอย่างยั่งยืน
๓. ได้องค์ความรู้ใหม่และหลักมาตรการการสร้างรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดเลย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตาม แนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบยาเสพติด

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔ แนวคิดความมั่นคงชายแดน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบยาเสพติด

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประวัติยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ออนไลน์, ๒๕๕๔) องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ยาเสพติด” หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติ หรือ

ทรมาณเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นสารเสพติดไม่อาจทำให้เกิดอาการขาดยาทางร่างกาย แต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งถ้าหากไม่ได้เสพจะมีอาการหงุดหงิด โมโห ฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง ประสาทของของยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยประกาศของกระทรวงสาธารณสุข (๒๕๒๒) ได้ระบุชื่อยาเสพติดไว้ทั้งสิ้น ๑๔๐ ชนิด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก ๔ ประเภท ๔๒ ชนิด รวมเป็น ๑๘๒ ชนิด ยาเสพติดเหล่านี้แบ่งออกไปเป็น ๓ ประเภทคือ

๑. แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายของมนุษย์ อันได้แก่ ๑.๑ ยากดประสาทสมอง ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟิน เหล้าแห้ง ๑.๒ ยากระตุ้นประสาทสมอง ได้แก่ แอมเฟตามีน ยาม้า ยาขยัน ใบกระท่อม ๑.๓ ยาหลอนจิตประสาท เช่น Lysergic Acid Diethylamid (LAD) ๑.๔ ยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่าง เช่น กัญชา ๒. แบ่งตามแหล่งที่เกิดของยา ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ ๒.๑ ยาเสพติดตามธรรมชาติ เป็นยาเสพติดที่กลั่นหรือสกัดได้จากพืชหรือพันธุ์ไม้ บางชนิด โดยตรงที่เกิดอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม ๒.๒ ยาเสพติดสังเคราะห์ เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นในห้องปฏิบัติการทดลองด้วย กรรมวิธีทางเคมี นำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท ๓. แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์ ได้แก่ ๓.๑ ฝิ่นหรือสารที่

มีส่วนประกอบของฝิ่น เช่น มอร์ฟิน ทิงเจอร์ ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอินรวมไปถึงสารสังเคราะห์หลายอย่าง ที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน ๓.๒ ยานอนหลับชนิดต่าง ๆ เช่น ฟิโนบาปีโตน เหล้าแห้ง ไปบรีไมค์ คลอโรลไฮเดรทพาร์ลิตีไอด์ และยาสังเคราะห์ใหม่ ๆ เช่น กลูตาไมล์และเมตากูอาโลน ๓.๓ ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน และไบกระท่อม ๓.๔ ยาที่ทำให้ประสาทหลอน ได้แก่ กัญชา LSD ๓.๕ สารระเหยต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ และกาวติดเครื่องใช้ต่าง ๆ ๓.๖ แอลกอฮอล์ ปัจจุบันมีสารและยาที่ทำให้เกิดการเสพติดอยู่ด้วยกัน ๑๓๐ ชนิด แต่ชนิดที่ระบาดแพร่หลายในประเทศไทย ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน ยานอนหลับประเภทต่าง ๆ ยาแก้ปวดประสาท แอมเฟตามีน กัญชา ไบกระท่อม สารระเหย แอลกอฮอล์ และบุหรี่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒๕๓๓, หน้า ๒-๓) ได้สรุปลักษณะของยาเสพติดไว้ว่า ๑. เมื่อเสพแล้วอยากได้มาเสพอีก ๒. เมื่อเสพแล้วจะเพิ่มปริมาณและจำนวนครั้งที่เสพยามากขึ้นเรื่อย ๆ ๓. เมื่อเสพแล้วจะตกเป็นทาสของยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ๔. ทำให้เกิดผลร้ายต่อผู้เสพและสังคมโดยรวม สรุป ยาเสพติดเป็นสิ่งชักนำให้คนในสังคมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางลบ

ยาเสพติดเป็นสิ่งชักนำให้คนในสังคมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางลบ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการค้าประเวณี หรือแม้กระทั่งปัญหา การว่างงาน ซึ่งล้วนแต่มีปัญหายาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

สภาพปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน มีสาเหตุหลักอยู่ ๔ ด้าน^๑ คือ ๑. ตัวผู้เสพยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนและเยาวชน การปฏิบัติตัวของผู้เสพยาจะเป็นปัญหานำไปสู่การติดยาเสพติด ได้แก่ การคบเพื่อน การถูกชักชวนจากเพื่อน ความเกรงใจเชื่อ คนง่าย ต้องการที่พึ่งทางใจ บางคนมีปัญหาเรื่องการเรียน แก้ปัญหาไม่ได้ อยากลองอยากรู้ อยากเด่นดังเป็นที่ยอมรับของเพื่อน มีค่านิยมที่ผิด ติดแพชชั่นตามเพื่อน เลียนแบบดารา ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต ความไม่เป็นตัวของตัวเอง และปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อให้นักเรียนหรือเยาวชนติดยาเสพติด คือ สามารถหาซื้อได้ง่ายในชุมชน เนื่องจากผู้จำหน่ายมีมากเพราะรายได้ดี ๒. ครอบครัว ปัญหาของครอบครัวส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพ จิตใจของวัยรุ่น และเป็นที่มาของปัญหายาเสพติด ทำให้เกิดการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็น ปัญหาที่พบบ่อย ๆ ได้แก่ ปัญหาการหย่าร้างของพ่อแม่ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นในครอบครัว ขาด ที่พึ่งทางใจ พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ครอบครัว เด็กอาศัยอยู่กับคนอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหา พ่อแม่ไม่เป็นอย่างที่ดีของลูก มีการทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ ครอบครัวขาดความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับยาเสพติด และประการสำคัญคือสมาชิกไม่ยอมให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ๓. สถานศึกษา สถานศึกษาเป็นแหล่งรวมของเด็กหลายชุมชนเข้ามาอยู่ด้วยกันจำนวนมากแต่บุคลากรในสถานศึกษามีภารกิจมากจึงมีการดูแลเฝ้าระวังไม่ทั่วถึง การบริหารจัดการกับปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาก็มีส่วนต่อผลการแพร่ระบาดของยาเสพติด ที่พบบ่อยเสมอคือผู้บริหาร ปกปิดสภาพปัญหาที่แท้จริง เกรงจะเสียชื่อเสียงของสถานศึกษา ครูและบุคลากรของสถานศึกษาขาด ความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำสื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดเพื่อเตือนสตินักเรียน ไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และที่สำคัญคือ สถานศึกษาขาดการประเมินผลการดำเนินงาน

^๑ อานนท์ รุ่งโรจน์สารทิต, สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด. ใน โรงเรียน อำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1, (ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

งานอย่างต่อเนื่อง^๒ ๔. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันสภาพสังคมและเศรษฐกิจส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษามีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง และปะปนเข้าไปในสถานศึกษาอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่มาของปัญหาคือ สภาพสังคมรอบข้างสถานศึกษาเป็นแหล่งชุมชนแออัด สังคมใกล้บ้านนักเรียนเป็นแหล่งเสื่อมโทรม มีแหล่งอบายมุขและสถานบันเทิงมากมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสิ่งพิมพ์ขาดการควบคุมดูแลอย่างจริงจัง สภาพสังคมฟุ้งเฟ้อ เลียนแบบสังคมตะวันตก นอกจากนี้ยังมีสภาพปัญหาการติดต่อกับชายกับต่างประเทศ เป็นเส้นทางหนึ่งของยาเสพติดจากต่างประเทศไหลเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศ

แนวคิดและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ -๒๕๕๔) การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) โดยใช้ยุทธศาสตร์ลดอุปสงค์สารเสพติด ควบคู่ไปกับการลดอุปทาน สารเสพติด โดยเน้นที่มาตรฐานการป้องกันยาเสพติดเป็นสำคัญ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ลักษณะการผสมผสานระหว่างมาตรการป้องกันสารเสพติด มาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มาตรการปราบปรามยาเสพติด การควบคุมพืชเสพติดตามสภาพปัญหา ในพื้นที่ และให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน^๓ ๑. แนวคิดและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๑.๑ ส่งเสริมบทบาทของสถาบันสังคม อาทิ สถาบันทางการศาสนา สถาบันทาง การศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันชุมชน ให้ตระหนักถึงปัญหา และมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ภายใต้พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนี้ ๑.๑.๑ ให้ความสำคัญและสนับสนุนให้สถาบันทางศาสนาทุกศาสนาให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะการป้องกันและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ๑.๑.๒ เสริมสร้างศักยภาพให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งมีกิจกรรมในการแก้ไข ปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน และต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมทางการป้องกันยาเสพติด ๑.๑.๓ เน้นบทบาทของบิดามารดา โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และ วิธีการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในครอบครัว ๑.๑.๔ สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชน มีการวางแผนในชุมชนร่วมกัน และ กำหนดกฎเกณฑ์ของชุมชนในการดูแลปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น ๑.๑.๕ ใช้กระบวนการทางด้านประชาสัมพันธ์ในเชิงกว้าง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ สอดคล้องกับกลุ่มประชากร และท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหายาเสพติด และสร้าง แนวร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ๑.๒ ประสาน และผนึกกำลังระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนา ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน

ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ของสมาชิกในองค์กรต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันถึงปัญหาและร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ดังนี้ ๑.๒.๑ สนับสนุนให้เกิดกระบวนการประสาน และผนึกกำลังระหว่างองค์กรภาครัฐ

^๒ ศิริศักดิ์ งามศิริ, ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒.

^๓ อ่างแก้ว, อานนท์ รุ่งโรจน์สารทิศ, **สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด. ในโรงเรียน อำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๑**, หน้า ๒๕.

องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และองค์กรประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ๑.๒.๒ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในปัญหายาเสพติด ตลอดจนเชิญชวนให้เจ้าของสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะในด้านการป้องกันยาเสพติด ๑.๒.๓ สนับสนุน และผลักดันให้องค์กรพัฒนาภาคเอกชน องค์กรประชาชน กลุ่ม อาสาสมัคร และผู้นำตามธรรมชาติ ที่มีบทบาทในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างชัดเจน และต่อเนื่อง ๑.๒.๔ สนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และตระหนักในปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องภายในองค์กร และระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการประสานและ ผนึกกำลังในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยคำนึงถึงการใช้จ่ายทรัพยากร อย่างคุ้มค่า ๑.๒.๕ ปรับปรุงกฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กร ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และองค์กรประชาชน ๑.๒.๖ สนับสนุนวิชาการ และข้อมูลในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ ถึงระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ๑.๓ คำนึงถึงการผสมผสานระหว่างสถานการณ์ สภาพปัญหา และการแก้ไขปัญหามิติดวงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอื่น ๆ กับการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในการศึกษาการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้มีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

แบบจำลองหรือรูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือ ย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป^๔ ด้านพุลสุข หิงคานนท์ กล่าวว่า แบบจำลองหรือรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา^๕ ส่วนรุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบเป็น ๓ ขั้นตอนคือ

๑) พัฒนารูปแบบเป็นการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ รวมถึงการสร้างรูปแบบเบื้องต้น

๒) ตรวจสอบ ทดสอบรูปแบบ ได้แก่ความเหมาะสม ความตรง และการยอมรับ เป็นการประมวลความคิดเห็นจากการตรวจสอบและเปรียบเทียบรูปแบบกับองค์ประกอบ และภารกิจจริงหรือทดสอบ

^๔สมาน อัสวภูมิ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗).

^๕พูนสุข หิงคานนท์, “การพัฒนาการจัดรูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

๓) ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้สมบูรณ์^๖ ส่วนกรณีศึกษา เจมเทียนชัย ได้แบ่งประเภทของรูปแบบหรือแบบจำลองเป็น ๒ ชนิด ได้แก่ รูปแบบของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม^๗ Peters, ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับองค์การไร้รูปแบบ ซึ่งเป็นการเสนอต่อจากตำราองค์การแห่งความเป็นเลิศ โดยมุ่งเน้นว่า องค์การไร้รูปแบบ เป็นองค์การที่มีรูปร่างที่ไม่แน่นอนชัดเจนตายตัว

กระบวนการพัฒนาสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ การพัฒนาสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศสามารถทำได้ ๔ ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

๑) เป็นการรื้อปรับโครงสร้างและระบบงานเสียใหม่ โดยพยายามที่จะปรับแต่งโครงสร้าง บางส่วนหรือการรื้อปรับระบบ กระบวนการทำงานใหม่ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและผู้รับบริการมากขึ้น โครงสร้างองค์การจัดการต้อง แปรเปลี่ยนจากองค์การแบบสูงสู่องค์การแบบแนวราบ จะทำให้มีความใกล้ชิดต่อลูกค้ามากขึ้น และมุ่งสู่การลดขนาดขององค์การให้เล็กลง โดยพยายามที่จะให้เอกชนมารับเหมาช่วงใน หน่วยงานด้านอนุกรหรือสำนักงาน และหน่วยงานด้านที่ปรึกษาจะเหลือเฉพาะหน่วยงานหลักเป็น สำคัญ

๒) เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเสียใหม่ของผู้บริหาร และพนักงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะปรับเปลี่ยนสู่ ภาวะผู้นำ มากขึ้น มีการทำงานที่คลุกคลีสัมผัสกับงานอย่างใกล้ชิด มีส่วนร่วมและเป็น ประชาธิปไตยในการบริหารงาน พนักงานจะมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น

๓) เป็นการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีและวิทยาการเสียใหม่ นำเอา ระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น กล่าวคือเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ลดขั้นตอน ในการทำงานและช่วยให้การบริหาร และตัดสินใจถูกต้อง รวดเร็วมากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ ผู้บริหารและพนักงาน ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างดีเยี่ยม เพื่อพัฒนาองค์การ ให้ทัดเทียมและเหนือกว่า คู่แข่งต่อไป

๔) เป็นการกระตุ้นแรงผลักดันมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้วยกระบวนการ เปรียบเทียบกับคนเก่ง ทีมเก่ง เพื่อหาตัวชีวิต ชีวทัศน์ความเป็นเลิศ แล้วนำมาพัฒนาองค์การของ ตนเองต่อไป เป็นการ ใช้การเปรียบเทียบ ทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก^๘

นอกจากนี้ ทาง Keeves ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้ ๔ ประเภท ได้แก่

๑) รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์

^๖รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^๗กรณีศึกษา เจมเทียนชัย, “การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลขององค์การของ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

^๘บุญทัน ดอกไธสง, “ยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนา อดีต-ปัจจุบัน”, (กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมตำราวิชาการและเอกสารบัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗), หน้า ๕๑.

๒) รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) คือรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในรูปแบบ ในรูปของข้อความ รูปแบบเชิงข้อความใช้หลักการเทียบเคียง เชิงแนวคิด ปรากฏการณ์ และใช้ข้อความในการอธิบาย

๓) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำมาใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะทางการวัดผลทางการศึกษา

๔) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) รูปแบบนี้เริ่มมาจากการนำเทคนิค การวิเคราะห์แบบเชิงเส้นทาง (Path Analysis) ไปใช้ในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพันธุศาสตร์รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้^๔

รูปแบบการบริหารการทำงานทุกชนิด สิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งในการทำงานก็คือการบริหารจัดการ โดยธรรมชาติของมนุษย์จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำงาน หรือมีการเกี่ยวข้องกันและกันเสมอ เพราะมนุษย์ไม่สามารถก้าวไปสู่การบรรลุเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว ความหมายของการบริหารคือกระบวนการทำงานให้สำเร็จ และบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพโดยบุคคลอื่น ผู้บริหารอาจแบ่งได้โดยอาศัยพื้นฐาน ๒ อย่าง คือความแตกต่างทางแนวคิด หรือ ความแตกต่างทางระดับการบริหาร และความแตกต่างทางแนวนอนหรือความแตกต่างโดยอาศัยเขตความรับผิดชอบ ดังนี้

๑) ความแตกต่างทางแนวคิด แบ่งประเภทของผู้บริหารตามแนวคิดตามระดับการบริหาร ดังนี้

๑.๑) ผู้บริหารระดับสูง (Top Managers) ผู้บริหารระดับนี้จะอยู่ในระดับสูงสุดของสายการบังคับบัญชาและรับผิดชอบองค์กรโดยรวม

๑.๒) ผู้บริหารระดับกลาง (Middle Managers) ผู้บริหารระดับนี้จะอยู่ในระดับกลางของสายการบังคับบัญชา และรับผิดชอบหน่วยธุรกิจและแผนงานที่สำคัญ

๑.๓) ผู้บริหารระดับต้น (First-line Managers) ผู้บริหารระดับนี้จะอยู่ในระดับล่างสุด มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมการดำเนินงานประจำวันให้เป็นไปอย่างราบรื่น

๒) ความแตกต่างทางแนวนอน การแบ่งประเภทของผู้บริหารตามแนวนอนเป็นการแบ่งประเภทของผู้บริหารตามขอบเขตของกิจกรรมและความรับผิดชอบ ได้แก่

๒.๑) ผู้บริหารทั่วไป (General Manager)

๒.๒) ผู้บริหารตามหน้าที่ (Functional Manager)

๒.๓) ผู้บริหารโครงการ (Project Manager)

นอกจากนี้แล้วผู้บริหารงานนั้นยังมีหน้าที่ดังนี้อีกคือ หน้าที่ของผู้บริหารตามกระบวนการบริหาร คือ ๑) การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภารกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) และการปฏิบัติ (Actions) พยายามให้บรรลุผลสำเร็จซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจและการเลือกแผนการในอนาคต ๒) การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการ

^๔Keeves, J.P. Model and Model Building. In J.P. Keeves(ed.), **Education Research, Methodology and Measurement: An International Handbook** Oxford: Pergamon Press, 1988), pp. 559-565.

กำหนดโครงสร้างบทบาทของบุคคลเพื่อให้ทำงานในองค์กร ๓) การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) เกี่ยวข้องกับการบรรจุ และรักษาบุคลากร และตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์กร ๔) การสั่งการหรือการนำ (Directing or Leading) เป็นการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อบุคคลเพื่อให้เขาทำประโยชน์แก่องค์การมีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถจูงใจบุคคลให้ปฏิบัติตามความต้องการมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ๕) การควบคุม (Controlling) เป็นการวัด และการแก้ไขการทำงาน^{๑๐}

กล่าวได้ว่า การสร้างรูปแบบหรือการพัฒนาแบบ เป็นแผนที่หรือเป็นแนวทางสำหรับใช้ในการระบุประเด็นย่อย ๆ ต่อการอธิบายสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อความชัดเจนในรูปของโครงสร้างที่สัมพันธ์ระหว่างกันเชิงเหตุผลซึ่งสามารถนำไปพัฒนาหรือบริหารจัดการต่อระบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ที่สามารถคาดหวังความสำเร็จหรือความก้าวหน้าได้ในระดับสูง

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานวัฒนธรรมความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิมศาสนาและเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ส่วนการพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิม แล้วทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น^{๑๑} และนักวิชาการอีกท่าน ได้อธิบายว่า คำว่า “เข้มแข็ง” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Development” หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ดีขึ้น เจริญขึ้น^{๑๒} นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความว่า “พัฒนา” คือ ทำให้เจริญ ทำให้ยั่งยืนถาวร^{๑๓} และยังหมายถึง ความเจริญก้าวหน้า การเติบโต ความงอกงาม การเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่สภาพที่ดีกว่าเดิมหรือเป็นวิวัฒนาการในทางที่ดีกว่าเดิม หรือเพื่อเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างจริงจังเป็นสำคัญ^{๑๔} สำหรับการพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาล้างแวล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^{๑๕} ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน

^{๑๐}สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ, สาธารณบริหารศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒.

^{๑๑}ไพบุลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๖๔.

^{๑๒}วิจิตร ศรีสอาน, การศึกษากับการพัฒนา, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐.

^{๑๓}มานิต มานิตเจริญ, พจนานุกรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, ๒๕๑๙), หน้า ๖๖๓.

^{๑๔}ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ์, พัฒนาการทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

^{๑๕}วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ฉบับแก้ไข, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

พัฒนาชุมชนของอังกฤษได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น^{๑๖} อีกท่านหนึ่งได้ให้ความหมายโดยเน้นทางด้านเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีงจัดสวัสดิการเป็นต้นว่า การลดความยากจนและการลดการว่างงาน การลดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ^{๑๗}

สำหรับนักสังคมวิทยา เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ได้แก่^{๑๘}

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ในความหมายนี้ หมายถึง กระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์การทางวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่าแนวใหม่ความแตกต่างทางสังคมการผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้ เป็นการมองการพัฒนาว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ การพัฒนาที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การแปลงสภาพโครงสร้างของสังคมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การกระจายทัศนคติ ค่านิยม สถาบันต่าง ๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ การพัฒนาในฐานะนี้ถือว่า การพัฒนาจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่า คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่องภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้น การดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลายท่าน ดังนี้ ส่วน ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญ

^{๑๖}Batten, *Community and Their Deployment*, (London: Oxford University, 1959), p.4.

^{๑๗}Brookfield (บุรคฟิลด์), *สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร: กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

^{๑๘}Hoogvelt, *The Manager's Span of control*, (The Harvard Review may june, 1956), pp. 39-47.

เติบโต หรือก้าวหน้า^{๑๙} ในขณะเดียวกัน ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำที่ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๒๐} อย่างไรก็ตาม ทิตยา สุวรรณขุ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ^{๒๑} ในขณะที่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การที่ คนในชุมชนและสังคมโดยรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น^{๒๒} คำว่า การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น^{๒๓} ทางด้าน สนธยา พลศรี กล่าวไว้ว่า เมื่อการพัฒนาถูก กำหนดความหมายจากหลายแหล่ง และหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลง ในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน และอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอน หนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะ เปลี่ยนแปลง ใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนา เศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

^{๑๙}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๕.

^{๒๐}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^{๒๑}ทิตยา สุวรรณขุ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๓๕๔.

^{๒๒}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย พุทธิกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๓๙.

^{๒๓}พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช้การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ^{๒๔} นอกจากนี้ ยังได้แนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคต อันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผน

^{๒๔}สนธยา พลศรี, กระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า

ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา^{๒๕} ในขณะที่ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนายังต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควรหมายถึง ความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย^{๒๖}

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “การพัฒนา” สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเจริญก้าวหน้าโดยมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างมีทิศทางและเป้าหมาย อันจะนำไปสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญไปที่มุมมองต่อประเด็นปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างการยอมรับ และเปิดใจกว้างของผู้มีอำนาจทางการตัดสินใจในต่อผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้น หากประชาชนในพื้นที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่าย รวมทั้งการบริหารจัดการสมัยใหม่ต่างก็มุ่งไปสู่การยอมรับความคิดเห็นจากประชาชนแทบทั้งสิ้น และนักวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งทางผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไป

การแข่งขันกันอย่างรุนแรงในขณะนี้ทำให้องค์การทุก ๆ แห่งต้องเผชิญทั้งความเสี่ยงภัยที่สูงขึ้นและการสร้างโอกาสที่ดีมากขึ้นเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและมี

^{๒๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๒๖}โฆสิต บัณเฑียรวัฏ, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

แนวโน้มทางสังคม องค์การแบบยุคคลาสสิก ในศตวรรษที่ ๒๐ ไม่สามารถดำเนินการได้ดีภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้าง (Structure) ระบบ (Systems) การปฏิบัติ (Practices) และวัฒนธรรม (Culture) เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าและเป็นอุปสรรคทำให้ยากต่อการเปลี่ยนแปลง^{๒๗} การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกองค์การ ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีมากมาย อาทิ การปฏิรูประบบราชการ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การออกนอกระบบ การร่วมทุน การร่วมกิจการ รวมทั้งการนำเทคนิคการจัดการใหม่ๆ มาใช้ในองค์การ^{๒๘}

๒.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คำว่า การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ได้มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำว่าซึ่งสามารถสรุปได้ถึงสามลักษณะอยู่เกี่ยวกับลักษณะแห่งการเปลี่ยนแปลง ๓ อย่าง คือ

๑) การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualitative changes) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำการ (Changes in the system which performs) เช่น ระบบคมนาคมที่เปลี่ยนจากรถที่ใช้กำลังม้ามาเป็นกำลังเครื่องยนต์ ซึ่งเรียกว่าเป็นการพัฒนาการขนส่งทางบก

๒) การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantitative changes) หมายถึง การเพิ่มด้านระดับของการกระทำการ (Changes in performance level) หรือการเจริญเติบโต (Growth) เช่น ทางที่มีรถมากขึ้นการขนส่งก็เจริญเติบโตขึ้น

๓) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อม เช่น การที่รถยนต์มีจำนวนเท่าเดิม แต่การเปลี่ยนแปลงสภาพถนนให้ดีขึ้น มีจำนวนหลายสายขึ้นสามารถวิ่งไปจุดต่าง ๆ ได้มากขึ้น ลักษณะเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมของการขนส่งทางบกไม่ใช้การพัฒนาในการขนส่งทางบก^{๒๙}

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญเหนือทรัพยากรธรรมชาติและมีพลังงานในการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าให้ดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การพัฒนาข้าราชการต้องเป็นระบบและกระทำอย่างต่อเนื่อง ข้าราชการนั้นหากเปรียบเสมือนเพชร เพชรจะงดงามได้ก็ต้อนำมาเจียรไนมิใช่เพชรที่ดีแล้วไม่ต้องเจียรไน บุคคลก็เช่นกันเมื่อเลือกสรรได้คนดีมีคุณธรรมมีความรู้ความสามารถแล้ว ต้อนำมาฝึกฝน ให้เหมาะสมกับงานแต่ละตำแหน่งแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถอยู่เสมอจึงจะนับว่าได้ผลคุ้มค่า ฉะนั้นต้องทำงานอย่างเข้มแข็ง ยึดมั่นในความสุจริตเป็นที่ตั้ง ทำงานเพื่อพัฒนาประเทศเพื่อประชาชนด้วยความรับผิดชอบ และต้องกล้าที่จะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ยุคโลกาภิวัตน์ต้องการคนกล้า พร้อมทั้งจะพูดว่าผิดก็คือผิด แม้ว่าใครเขา

^{๒๗} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, ทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๓๔๔.

^{๒๘} ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่, (กรุงเทพฯ : รัตนไตร, 2549) หน้า ๒๕๗.

^{๒๙} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การวิจัยและพัฒนาทางเทคโนโลยี(R&D), [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล <http://school.obec.go.th/gtrg๑๐๒/krid/research techno.doc.p.๒> [สืบค้นเมื่อ ๑๒ ธ.ค.๕๖].

ทำกันถูกก็คือถูก แม้ว่าไม่มีใครเขาทำกันความทะนงที่ดีที่สุด คือ ความทะนงที่สามารถบังคับให้ตนเองทำงานอย่างดีที่สุดอีกทั้งพยายามพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อปรับตนเองไปสู่ความเป็นเลิศ^{๓๐}

การเปลี่ยนแปลงองค์การสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ คือ ในระดับบุคคล กลุ่ม หรือ องค์การ โดยอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงองค์การทั้งหมดหรือบางส่วนขององค์การ ซึ่งรวมถึงการออกแบบโครงสร้างองค์การใหม่ การติดตั้งระบบสารสนเทศใหม่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ โดยที่ Johns and Saks มองการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ลักษณะที่สำคัญ คือ

๑) การเปลี่ยนแปลงในด้านหนึ่งอาจส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นด้วยก็ได้ เช่นการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ขององค์การอาจทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การไปด้วย

๒) การเปลี่ยนแปลงในวัตถุประสงค์ โครงสร้าง กลยุทธ์ การออกแบบงาน เทคโนโลยีกระบวนการทำงาน และวัฒนธรรม จะทำให้องค์การต้องให้ความสำคัญกับคนมากขึ้นโดยจะต้องมีการพัฒนาทักษะ ทักษะคติที่จำเป็นก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจึงจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลทำให้สังคมที่มีความรู้จะกลายมาเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง การพัฒนาความรู้ใหม่ๆ เพื่อการแข่งขัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งจะเป็นฐาน ที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศ ลักษณะที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่สำคัญมี ๔ มิติ^{๓๑} ดังนี้

๑) นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงความรู้

๒) บุคคลมีความสำคัญต่อการสร้างการกระจาย และการนำความรู้ไปใช้

๓) เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคม ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญสำหรับ การประมวลผล การเก็บรักษา การถ่ายโอน และการสื่อสารข้อมูลทั้งในรูปของข้อความเสียงและภาพ

๔) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ อันได้แก่ นโยบายทางกฎหมาย และเศรษฐกิจของรัฐบาล

กลไกสำคัญของกระบวนการพัฒนาการพัฒนาคน หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะต้องได้รับการเอาใจใส่โดยองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์การให้ยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้องค์การทุกองค์การจึงควรมุ่งให้ความสำคัญกับตัวคน ในกระบวนการบริหารงาน เพราะคนเป็นหัวใจของการทำงานทุกระบบ และมีผลจะช่วยให้งานนั้นสำเร็จหรือล้มเหลวได้ประเทศพัฒนาต่างๆ ในโลก จึงให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเชื่อว่า

^{๓๐} พลตรีเตชิต บรรจงอักษร, การฝึกกองทัพบกในปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๘, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๗.

^{๓๑} พรธิดา วิเชียรปัญญา, การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมกมลการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒.

หากทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ ก่อให้เกิดทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ และจะคิดทำการสิ่งใดยิ่งมีโอกาสมากขึ้น
กับความสำเร็จ^{๓๒}

Schultz ยังอธิบายว่า การลงทุนในทุนมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของตัวมนุษย์ ดังนั้น จึงไม่สามารถซื้อขายได้แต่ก็มีความเกี่ยวข้องกับตลาดโดยสะท้อนออกมาในรูปแบบของค่าจ้างหรือเงินเดือนที่บุคคลได้รับ และแบ่งกิจกรรมการลงทุนในทุนมนุษย์เป็น ๕ ลักษณะ^{๓๓} ดังนี้

- ๑) สาธารณะสุข สาธารณูปโภคและบริการ
- ๒) การฝึกอบรม
- ๓) การศึกษาในระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและที่สูงกว่า
- ๔) การศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้รับจากสถานที่ทำงาน และ
- ๕) การโยกย้ายของบุคคลหรือครอบครัวเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน

ทางด้าน Weatherly กล่าวว่า มนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและบ่มเพาะได้ ซึ่งได้สรุปแนวทางที่ผู้บริหารควรปฏิบัติไว้ดังนี้ คือ

๑) มีการบริหารจัดการที่เน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อเนื่องการฝึกอบรมให้กับพนักงาน

- ๒) การวัดผลสำเร็จของการบริหารจัดการคน
- ๓) การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
- ๔) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานในอนาคต
- ๕) สร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนา^{๓๔}

นอกจากนี้ Leggett and Dwyer ศึกษาผลการปฏิบัติงานในระดับสูงในองค์กร ได้แก่

- ๑) การกำหนดเป้าหมายและการให้ข้อมูลย้อนกลับ
- ๒) ภาวะผู้นำที่จะช่วยสร้างผลการปฏิบัติงาน
- ๓) การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔) บรรยากาาศและวัฒนธรรมองค์กร
- ๕) โครงสร้างองค์การรวมถึงสิ่งแวดล้อม
- ๖) องค์กรแห่งการเรียนรู้และการถ่ายโอนความรู้
- ๗) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
- ๘) การอบรมและพัฒนา^{๓๕}

^{๓๒}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การพัฒนาองค์กรและบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

^{๓๓}Schultz, T. W., "Investment in human capital", The Role of Education and of Research, Vol.51 (New York: The Free Press, 1971): p.36.

^{๓๔}Leslie A.Weatherly, "Human Capital-The Illusive Asset, Measuring and Managing Human Capital: A Strategic Imperative for HR", SHRM Research Quarterly, (2003): pp.1-7.

^{๓๕}Sandra Leggett and Judith Dwyer, "Factors supporting High Performance in Health Care Organization", in National Institute of Clinical Studies,(Melbourne: Health Management Group at La Trobe University, 2003): pp. 9-21.

ผลการปฏิบัติงานทั้ง ๘ ประการที่กล่าวมาขอมเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคคล และเพิ่มคุณค่าผลผลิตในรูปของการสร้างคุณค่าและการฝึกอบรมเป็นการลงทุนทรัพยากรที่สำคัญที่สุด^{๓๖} ด้านโทมัส โอ ดาเวนพอร์ท ได้แบ่งองค์ประกอบเชิงคุณลักษณะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ ๔ อย่าง^{๓๗} คือ

๑) ความสามารถ หมายถึง ความชำนาญในชุดของกิจกรรม หรืองานรูปแบบใด โดยความสามารถประกอบด้วยส่วนย่อยๆ อีก ๓ ส่วน ดังนี้ ๑) ความรู้ ๒) ทักษะ ๓) ความสามารถเฉพาะตัวหรือพรสวรรค์

๒) พฤติกรรม หมายถึง ลักษณะการแสดงออกที่มีส่วนต่อความสำเร็จของงานที่สังเกตได้

๓) ความพยายาม) หมายถึง การนำเอาทรัพยากรทางกายและความคิดไปใช้ด้วยความมีสติ เพื่อบรรลุเป้าหมาย

๔) เวลา หมายถึง ปัจจัยด้านลำดับเวลา

ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดงทัศนะต่อระบบการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ที่มีอยู่ในสังคมโลกไว้หลายประเด็น สรุปความได้ดังนี้^{๓๘}

๑) การศึกษามุ่งพัฒนาวัตถุ ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า ความรู้หรือศาสตร์ทั้งหลายที่มนุษย์กำลังเรียนอยู่ในโลกนี้ เรียนเพื่อจะไปเป็นเครื่องมือ หรือเป็นอุปกรณ์ของเทคโนโลยีซึ่งไม่เคยนำไปใช้เป็นอุปกรณ์ของการพัฒนาความสว่างไสวทางวิญญาณเป็นมรดกตกทอด ปู่ ย่า ตา ยายของเราไม่เคยประสบความสำเร็จหรือปัญหายุ่งยากทางศีลธรรม หรือทางอะไรเหล่านั้นก็เพราะเขาผิดหลักในทางความสว่างทางวิญญาณคือพระธรรมหรือศาสนา

๒) การศึกษามุ่งเพิ่มพูนกิเลสตัณหา ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะว่า การศึกษาแผนปัจจุบันของโลกนี้ระบุว่า หลงพวกฝรั่ง การศึกษาส่วนใหญ่ของโลกเดินตามแผนของพวกฝรั่ง... การศึกษาแผนปัจจุบันของโลกเลยกลายเป็นเรื่องของวัตถุไปหมด แล้ววัตถุที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอยู่ของคนที่ยากจะกินดี อยู่ดี หรือวัตถุที่จะเป็นปัจจัยของสงครามเป็นเรื่องการเมือง เรื่องเศรษฐกิจ

๓) การศึกษาที่ขาดความเข้าใจชีวิตในพุทธศึกษา ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า ในมหาวิทยาลัยมีการจัดการศึกษาเป็นคณะต่างๆ วิศวกรรม แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ดูเป็นพุทธศึกษาไปหมด...นักศึกษาหนุ่มสาว แพรพราวไปด้วยการศึกษานั้น เป็นผู้บูชาปากบูชาท้อง บูชาความเอร็ดอร่อยทางเนื้อหนังทั้งนั้นในชั้นที่เรียกว่าอุดมศึกษามีเพียงเท่านั้นเพราะฉะนั้น ผลของการที่ไม่รู้ ว่า เกิดมาทำไม คือ ไม่มีพุทธศึกษาที่ถูกต้อง

๔) การศึกษาขาดการปลูกฝังคุณธรรมในพลศึกษา ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า “ กำลัง” มีอยู่ ๒ ประเภท คือ กำลังทางวัตถุ กำลังทางวิญญาณ การเตรียมกีฬา ก็คือ การเตรียมกำลังที่จะไปชนะเขา เอาเกียรติให้แก่เรานั้น ผิดจากความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ แต่โบราณกาลของการมีกีฬา เพื่อให้มีการเล่นออกกำลังกาย เพื่อเสียสละเมื่อถูกผู้อื่นล่วงเกินพลั้งพลาด เดียวกันในสนาม

^{๓๖}Becker, G.S., **Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education**, (Chicago: The University of Chicago Press, 1994): p.1

^{๓๗}ศิริ โธนาสพงษ์, **ทุนมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: เออาร์ บีซิเนส เพรส, ๒๕๔๓), หน้า ๓๓-๓๔.

^{๓๘}พุทธทาสภิกขุ, **การศึกษาคืออะไร**, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๑๗), หน้า ๔๓ - ๔๔.

กีฬานั้นแหละคือลัทธิ “ ฟันต่อฟัน - ตาต่อตา ” และมากขึ้นๆ จนกระทั่งกองเชียร์ใช้ระเบิดขวด คำว่า “ ใกล้เคียง ” พลศึกษากำลังใกล้เคียง มันใกล้เคียงไร^{๓๙}

๕) การศึกษาด้านจริยศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า “ จริยศึกษากลายเป็นเพียงบทท่องจำไม่ใช่จริยะ คือ การประพฤติ ปฏิบัติอยู่ที่กาย วาจา จิต อยู่ในที่เนื้อที่ตัว จริยศึกษาที่ถูกต้องควรสอนให้รู้และตระหนักถึงระเบียบวินัยของนักเรียน ของความเป็นมนุษย์ ด้วย บทบาทหน้าที่อันงดงาม อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบด้วยคุณธรรม มีความสำรวม มัธยัสถ์ มี หิริ โอตตัปปะ ”

๖) การศึกษาหัตถศึกษายังไม่ถูกต้อง ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า หัตถศึกษา แปลว่า การใช้มือ คือ ฝีมือลายมือ ก็คือ วิชาอาชีพนั่นเอง หมายความว่า วิชาเทคนิค ทุกแขนงเพื่อ อาชีพ...เรียนวิทยาศาสตร์ เรียนประวัติศาสตร์เรียนปรัชญาเพื่ออาชีพนั้น มันเป็นหัตถศึกษาตามแบบ ภาษาธรรม คือไม่ใช่ทางภาษาวัตถุ

๗) การศึกษาขาดผู้นำทางวิญญาณ ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า “ ครู ” เป็นผู้ เปิดประตูวิญญาณ หรือเป็นผู้นำวิญญาณของสัตว์ ให้เดินไปถูกทาง ถ้าทำไปไม่ถูกต้องตามอุดมคติ ของครูก็กลายเป็นครูปลอม ในที่สุดก็สูญเสียความเป็นปุชนียบุคคล กลายมาเป็นลูกจ้างเหมือนกับที่ เขาประณามครูบางคน ในที่บางแห่งว่าไม่เป็นครู แต่เป็นเพียงลูกจ้างที่รับจ้างสอนหนังสือเท่านั้น...ครู ที่ละเสียซึ่งอุดมคติอันนี้ ก็กลายเป็นลูกจ้างในหัวใจไม่มีอะไร นอกจากต้องการจะรับค่าจ้างหรือ เงินเดือนและหนักเข้าก็โกงเวลา เอาเปรียบในหน้าที่การงานของตนเพราะความเห็นแก่ตัว เพราะ ปราศจากปัญญาและเมตตา^{๔๐}

๘) การศึกษาไม่เข้าถึง “ บรมธรรม ” ท่านพุทธทาสภิกขุให้ทัศนะไว้ว่า การศึกษาชั้น พื้นฐานของโลกในสมัยนี้หรือแผนการศึกษาทั้งหมดของโลกนี้ ไม่ได้รวมสิ่งที่เรียกว่า “ บรมธรรม ” เข้าไว้ด้วยไม่มีการทำให้เด็ก รู้ว่าเกิดมาทำไม ไม่มีหลักสูตรอะไรสอน นั่นคือ การไม่รวมเอาเรื่องบรม ธรรมเข้ามาไว้ในหลักสูตรของการศึกษา ยึดถือเป็นหลัก Education for Survival การศึกษาเพื่อการ อยู่รอด ...การอยู่รอดที่พูดถึงนั้นหมายถึงทางวัตถุทั้งนั้น จึงไม่เป็น “ บรมธรรม ” ซึ่งเป็นการอยู่รอดทาง วิญญาณ

ทุกประเทศที่เจริญเติบโตทางอารยธรรม ทางวัฒนธรรม และด้านอื่นๆได้นั้นก็โดยอาศัยการ พัฒนาเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่นคงในทุกด้าน ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า “ การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนา บุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญ และมั่นคงได้ยากยิ่ง การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียว คือ การศึกษา การศึกษานั้น แบ่งเป็นสองส่วน คือ การศึกษาวิชาการ (Academic Learning) ส่วนหนึ่ง กับการอบรมบ่มนิสัย (Spiritual Development) ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดีใฝ่เจริญ มีปกติ ละอายชั่วกลัวบาปส่วนหนึ่ง การ พัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร และอำนวยผลเป็น

^{๓๙}พุทธทาสภิกขุ, บรมธรรมกับการศึกษาของโลกปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: คณะธรรมทาน ไชยา จัดพิมพ์, ๒๕๑๒), หน้า ๑๒๙ - ๑๔๕.

^{๔๐}พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาของโลก, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาจัดพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๕๘.

ประโยชน์ที่พึงประสงค์"^{๔๑}

พฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของการอาศัยอยู่กันเป็นสังคม จากการอยู่ร่วมกันนี้เอง ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมอันเนื่องกับพฤติกรรมทางสังคมซึ่งออกมาในรูปของระเบียบแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ในสังคม^{๔๒} ทางแนวคิดทฤษฎีของนักสังคมวิทยากล่าวถึงพื้นฐานการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมไว้ ๓ ประการคือ

๑) กลุ่มสังคมจะมีการปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒) ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน คือ

๒.๑) การปฏิสัมพันธ์ทางกาย

๒.๒) การปฏิสัมพันธ์ทางวาจา

๒.๓) การปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ

๓) กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้จะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกขึ้น^{๔๓}

จะเห็นได้ว่าการกระทำระหว่างกันเป็นส่วนหนึ่งกิจกรรมของมนุษย์ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ทาง ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเสมอการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์จากทฤษฎีและแนวคิดของนักสังคมวิทยาในปัจจุบัน พบว่าการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์กับมนุษย์อยู่ในการกระทำระหว่างกันและโต้ตอบกันด้วยสัญลักษณ์ที่มีความหมายซึ่งสามารถจะสื่อสารกันได้โดย ภาษา ซึ่งเป็นกลไกและตัวกระตุ้นที่สำคัญของมนุษย์ในการสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีวิตและพยายามรักษาวรรณธรรมเหล่านั้น วัฒนธรรมเหล่านั้นก่อให้เกิดการจัดระเบียบสังคมที่มีความสงบเรียบร้อยในสังคม มุ่งให้เกิดความเจริญก้าวหน้า มุ่งให้ทุกคนมีความสุขสบาย” ดังนั้นทุกคนจึงมุ่งที่จะพัฒนา แต่เพราะการที่ทุกคนมุ่งที่จะพัฒนานี้ จึงมีทางทำให้เสียได้ เพราะว่ามีผู้ที่ไม่ได้มุ่งให้เกิดความก้าวหน้าแท้จริงรวมอยู่ด้วย หรืออาจเป็นว่าฝ่ายตรงข้ามนำเอาคำ “พัฒนา” ไปใช้ด้วยก็ได้ ผู้ที่ฉลาดมีไหวพริบดีจึงจะแยกได้ว่า ใครจะมาพัฒนาให้ และใครจะมามุ่งพัฒนาเพื่อประโยชน์ของฝ่ายพวกตัว"^{๔๔}

กล่าวได้ว่า แนวคิดการพัฒนาศักยภาพ พยายามที่อธิบายถึงโอกาส แนวทางและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์เกิดการพัฒนาย่างรอบด้านเพื่อสร้างความเจริญให้กับตนเอง ให้กับองค์กร และให้กับประเทศเพราะการที่มนุษย์จะได้รับการพัฒนานั้นย่อมจะต้องสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมทั้งในและนอกองค์กรหรืออาจจะรวมถึงปัจจัยทางเทคโนโลยี เครื่องมือที่ก่อให้เกิดการพัฒนามนุษย์แท้จริงพร้อมกับการรับมือจากการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

^{๔๑} พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ผู้นำเยาวชนและเจ้าหน้าที่ ณ สำนักจิตรลดาโรธาน เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒.

^{๔๒} สมเกียรติ ตันสกุล, **สังคมวิทยาเบื้องต้น**, (สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๓๓), หน้า ๗๑.

^{๔๓} Homams และ Whyte, อังใน, กาญญา ไชยพันธุ์, **กระบวนการกลุ่ม**, (กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๔๔} โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือและโฮมเพจ, **คนหัวใจของการพัฒนา**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www2.swu.ac.th/royal/book4/b4c5t2.html> [สืบค้นเมื่อ ๑ ธ.ค. ๕๕].

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

“การมีส่วนร่วม” ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งอาจจะมองทั้งในแง่ของแนวคิด หลักการกระบวนการและวิธีการปฏิบัติ มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่การวิจัย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน(public participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารซึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนควบคุมโดยตรงจากประชาชน การมีส่วนร่วมได้นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนงทั้งทางด้านจิตวิทยาสังคมซึ่งได้อธิบายถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคม ทางด้านการเมืองให้ทัศนะว่าการมีส่วนร่วมเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่สมาชิกในสังคม สร้างความเท่าเทียมกันและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคนทางด้านการพัฒนายังให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาด้วยตัวเอง พร้อมทั้งมีส่วนรับผลประโยชน์และผลเสียที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนา^{๔๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น^{๔๖}

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครบถ้วนทุกขั้นตอนในการดำเนินงานข้างต้นนั้นย่อมเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) เป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่

^{๔๕} เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร”, **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ ๙**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๐.

^{๔๖} ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ”, **รายงานการศึกษา**, (นนทบุรี: มูลนิธิเอเชีย สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘ .

เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย^{๔๗}

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอาจจะจำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือขอพิจารณาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง, รวมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๒) การมีส่วนร่วมในระดับกลาง เช่น ร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม, ร่วมปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องเรื่องราว, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอให้ฝ่ายที่มีอำนาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, ร่วมอดข้าวประท้วงหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเรียกร้อง

๓) การมีส่วนร่วมในระดับสูง เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา, ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง, ร่วมก่อตั้งรัฐบาล

การมีส่วนร่วมทั้ง ๓ ระดับจะมีลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาเพราะการหวังรางวัลตอบแทนและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่สอดคล้องกับชีวิตความจำเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย^{๔๘} การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และยิ่งเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น^{๔๙} กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชนสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน^{๕๐} โดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค^{๕๑}

^{๔๗} อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ, บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า ๕๒ ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

^{๔๘} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชนข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๖๑.

^{๔๙} นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, แนวทางแนวการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙.

^{๕๐} ไพรัตน์ เดชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภารการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖ - ๗.

^{๕๑} United Nation, Department of International Economic and Social Affairs. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development. Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert. (New York:United Nation , 1981), p. 5.

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย หมายความว่า มีเพียงการเลือกตั้งเท่านั้นที่ประชาชนได้มีโอกาสนิยมนิโทษสิทธิ์หน้าที่ของพลเมืองที่ดี แต่ยังมีองค์ความรู้มากมายตามแนวคิดที่มีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ที่บางครั้งประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคในกระบวนการทางการเมืองการปกครองต่าง ๆ ที่ฝ่ายการเมืองจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันสร้างประโยชน์ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้ง ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่พรรคการเมืองกำหนดขึ้น และการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารงานของรัฐ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล และการกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจซึ่งอาจเป็นไปในทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้”^{๕๒} และเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปโดยสมัครใจซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการเลือกผู้ปกครองประเทศการกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการติดตามข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์การรณรงค์หาเสียงการแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเป็นทหารและหน้าที่ด้านตุลาการ^{๕๓} ทางด้าน Milbrath มองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันในสัมพันธ์ภาพที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน คือทุกรูปแบบของสังคมมนุษย์จะมีการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ด้วยเสมอ”^{๕๔} ส่วน Huntington and Dominguez ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าหมายถึงกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยที่การกระทำเป็นไปได้อาจต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังทั้งที่สำเร็จและล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจรวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการเลือก การร่วมรณรงค์หาเสียงหรือการรวมตัวกันเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันต่อรัฐบาล ได้แก่ การประท้วง การใช้ความรุนแรงโดยที่เน้นการกระทำของประชาชนเอง (Autonomous Participation) หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการปลุกกระตือรือร้นประชาชน (Mobilization

^{๕๒}Mc Closky , อังใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, สังคมวิทยาการเมือง, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานา, ๒๕๓๗), หน้า ๓๘.

^{๕๓}Mc Closky, H., **Political Participation**, International Encyclopedia of the Social Science, Vol 12, (New York: McMillan and Free Press, 1968), p. 252.

^{๕๔}Milbrath, อังใน อำพร สุคนธ์ตันสุข, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

Participation)^{๕๕} ส่วนทิพาพร พิมพ์สุทธิ ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง “หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล การมีส่วนร่วมที่มาจากแต่ละบุคคลโดยตรงต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล เรียกว่าการมีส่วนร่วมโดยตนเอง และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายทางอ้อม เรียกว่า การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม”^{๕๖} นอกจากนี้ทางด้าน สิทธิพันธ์ พุทธหุน ระบุว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “เป็นกิจกรรมที่ราษฎรโดยส่วนตั่วมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล”^{๕๗}

นอกจากนี้ Myon Weiner ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำในการสนับสนุนหรือการกระทำในการเรียกร้องกับผู้นำของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเผด็จการก็ได้ เช่น การออกเสียงประชามติ

๒) การมีส่วนร่วม หมายถึง ความพยายามที่สำเร็จในการสร้างผลกระทบต่อการดำเนินการของรัฐบาลหรือ การเลือกผู้นำรัฐบาล

๓) การมีส่วนร่วมหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การยื่นข้อเรียกร้อง การวิ่งเต้นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งการกระทำเหล่านี้จะต้องไม่ขัดกฎหมาย

๔) การมีส่วนร่วมหมายถึงการใช้สิทธิเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตัวเองในระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน

๕) การมีส่วนร่วม หมายถึง ความรู้สึกแปลกแยกหรือแปลกปลอม หรือตีตนออกจากระบบการเมืองเนื่องจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม

๖) การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำที่ตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งการกระทำยังหมายรวมไปถึงการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมืองหรือพวกที่สนใจข่าวสารทางการเมืองในสื่อสารมวลชน ไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอไป

๗) การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นกิจกรรมทางการเมืองทุกชนิดทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรงและไม่ใช้ความรุนแรง

๘) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่มองว่าต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมือง มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการและดำเนินการของข้าราชการด้วย

^{๕๕}Huntington, S. P. and G. Dominguez, “Political Development”, In Fred, G. and W. N.Polsby (EDS.) **Handbook Political Science: Non Government Politic. R**, (Massachusetts: Addison Wesley, 1975), p 5.

^{๕๖}วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, **วัฒนธรรมทางการเมือง**, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง หน่วยที่ ๖, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗), หน้า ๔๒๐.

^{๕๗}สิทธิพันธ์ พุทธหุน, **ทางเลือกของมวลประชา**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

๙) การมีส่วนร่วมบางคนก็มองเพียงการกระทำที่จะมีผลต่อการดำเนินการทางการเมืองระดับชาติเท่านั้น แต่ที่จริงก็รวมถึงการดำเนินการที่มีผลต่อการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ

๑๐) การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือการปฏิบัติทางการเมืองและเป็นกิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง^{๕๘}

กล่าวได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะเลือกกระทำซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติก็ตาม ซึ่งการกระทำนั้นอาจผิดกฎหมาย หรือถูกต้องตามกฎหมาย อาจใช้ความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรงสำเร็จผลหรือไม่ หรือการกระทำโดยความสำนึกหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้^{๕๙}

๒.๓.๒ รูปแบบความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ ๕ ทางดังนี้ คือ

๑. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนสามารถจะเลือกรัฐบาลคือผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐบาลเลือกตั้งที่ใช้หลักการเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ทางทรัพย์สินสมบัติหรือทางชาติตระกูล เรียกว่า Universal Suffrage จึงจะถือว่าเป็น ประชาธิปไตยที่แท้จริง ในอดีตนั้นการต่อสู้เพื่อ Universal Suffrage เป็นไปอย่างดุเดือดและเข้มข้น กว่าที่คนจนผู้ไม่มีที่ดินหรือสตรียจะมีสิทธิในการเลือกตั้ง

๒. การออกเสียงประชามติ(Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ของรัฐตามเจตจำนงของตน ส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องที่กับกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตอนใดตอนหนึ่งหรือไม่การลงคะแนนเสียงก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด คือเพียงแค่วิเคราะห์ว่า Yes หรือ No เท่านั้นเอง ที่มาของการออกเสียงประชามตินี้มาจากสวิตเซอร์แลนด์ที่เน้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และพบในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นต้น ให้ประชาชนออกเสียงประชามติรับรองหรือไม่รับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

๓. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปแล้วประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภาแต่ประชาชนก็มีสิทธิที่จะแสดงอำนาจอธิปไตยในการเสนอร่างกฎหมายเองได้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพ.ศ. ๒๕๔๐ ก็รับรองสิทธิและอำนาจนี้อย่างแจ้งชัด ในมาตรา ๑๗๐ บัญญัติไว้ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายได้ แต่เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย และ

^{๕๘} Myon Weiner, อังใน นรนิติ เศรษฐบุตร, แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง, (เอกสารประกอบการประชุม สัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น, มปป), หน้า ๒-๔.

^{๕๙} มยุรี ถนอมสุข, การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, รายงานการศึกษาวิจัย, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓.

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเท่านั้น (ทั้งนี้ ต้องมีร่าง พรบ. เสนอมาด้วย) เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากยิ่งขึ้นกว่าการเลือกตั้งทั่วไปแต่เดิม

๔. ประชาชนสามารถตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายรัฐ (Plebiscite) ที่มาของ Plebiscite นั้นมีประวัติมาจากสาธารณรัฐโรมัน (ก่อนสมัยที่จะเป็นจักรวรรดิโรมัน) นั้นมีการแบ่งประชาชนชาวโรมันเป็นสองชั้นคือพวกพาตริเซียน (Patricians) เป็นพวกผู้ดี กับพวกพลเบียน (Plebeians) เป็นพวกไพร่คล้ายกับการแบ่งชนชั้นของเมืองไทยในสมัยโบราณที่มีสิทธิในสังคมแตกต่างกันดังนั้นก็มีการลงคะแนนเสียงที่ให้อำนาจไพร่ลงคะแนนด้วยจะเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติทีเดียวในทางปฏิบัติเมื่อรัฐบาลมีปัญหาระดับนโยบายที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เองเนื่องจากอาจจะเกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในสังคม เช่น การที่จะเลิกจำหน่ายสุราหรือการที่จะเปิดให้มีโสเภณีหรือบ่อนการพนันอย่างเปิดเผย ถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนตัดสินใจกันเองโดยตรง ซึ่งการลงคะแนนเสียงก็คือ Yes หรือ No นั้นเองสำหรับการใช้ศัพท์ระหว่าง (Referendum) กับ (Plebiscite) ปัจจุบันมักใช้แทนกันมั่วไปหมดเนื่องจากคนทั่วไป ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของคำศัพท์ทั้งสองดังกล่าว

๕. ประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐบาลได้ (Recall) การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชนที่สามารถมีสิทธิออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้ง (ไม่ใช่การแต่งตั้ง) เป็นการย้ำเน้นถึงหลักการว่าเมื่อประชาชนเลือกตั้งเข้ามาได้ประชาชนก็สามารถที่จะปลดหรือถอดถอนได้เช่นกัน^{๖๐}

ทางด้านสิทธิพันธ์ พุทธทนต์ ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งจำแนกแบบต่าง ๆ ตามพฤติกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมออกเป็น ๕ รูปแบบดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมการเลือกตั้ง รวมทั้งการออกเสียงลงคะแนน การให้ความช่วยเหลือในการรณรงค์หาเสียง และการทำงานเลือกตั้งด้วย

๒. การลอบบี้ หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำทางการเมืองโดยหาทางที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยการให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคล หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

๓. กิจกรรมองค์กร หมายถึงการเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่แสดงออกโดยมีจุดมุ่งหมายเข้าไปมีอิทธิพลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ

๔. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาหรือการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัวโดยปกติจะหวังผลประโยชน์เฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ

๕. การใช้กำลังรุนแรง หมายถึงการพยายามใช้กำลังที่รุนแรงเพื่อสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน การกระทำการใช้กำลังรุนแรงกระทำโดยมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การทำรัฐประหาร การลอบสังหาร

^{๖๐}โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ ๒๑**, (นครปฐม: โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑.

ผู้นำทางการเมือง สร้างผลกระทบต่อนโยบายรัฐ การจลาจล หรือมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองทั้งหมด เช่น การทำการปฏิวัติ^{๖๑}

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้ให้นิยามแนวความคิดในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองไว้ ๖ ประเภท

๑. การร้องเรียนด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร
๒. ร่วมเดินขบวนในการเมือง
๓. ติดโปสเตอร์ช่วยหาเสียง
๔. สนับสนุนให้ญาติมิตรสมัครรับเลือกตั้ง
๕. เป็นหัวคะแนน
๖. เคยสมัครรับเลือกตั้ง^{๖๒}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนา โดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยมีการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิภาคเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยให้อยู่มาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และการควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถและการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้^{๖๓}

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานว่า “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจโดยประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอ แม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็นตัวแทนก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบ ควบคุมและแทรกแซงการทำงานที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ” ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑) การเรียกอำนาจคืนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน ถ้าหากผู้แทนของ

^{๖๑}สิทธิพันธ์ พุทธิพน, ทางเลือกมวลประชา, อ่างแล้ว, หน้า ๑๓-๑๕.

^{๖๒}วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, วัฒนธรรมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง, เอกสารการสนทนาวิชาการและกระบวนการทางการเมือง หน่วยที่ ๖, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (นนทบุรี: มสธ., ๒๕๔๘), หน้า ๔๒๖.

^{๖๓}จันทนา สุทธิจาริ, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, ในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิเจ พริ้นติ้ง, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๐.

ประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้องหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการทุจริตหรือกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้มอบไปนั้นคืนกลับมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

๒) การริเริ่มเสนอแนะ เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชนหรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วไม่ตรงกับกับความต้องการของประชาชน

๓) การประชาพิจารณา เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดู รวมทั้งตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทนประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใดๆก็ตาม อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบายหรือมาตรการนั้นๆ

๔) การแสดงประชามติ ประชาชนสามารถแสดงประชามติได้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสำคัญหรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก เช่น การรับร่างรัฐธรรมนูญ การขึ้นภาษี การสร้างเขื่อนหรือโรงไฟฟ้า เป็นต้น ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องให้รัฐบาลฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันจะเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย^{๖๔}

๒.๓.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นักวิชาการหลายได้กล่าวถึงขั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานได้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อาทิเช่น

อคิน รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทองได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมีขั้นตอนคือ

- ๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
- ๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- ๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล^{๖๕}

^{๖๔}บุญเสริม นาคสาร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ผลในทางปฏิบัติเมื่อครบรอบหกปีของการปฏิรูปการเมือง, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://www.pub-law.net/article/ac060347a.htm> [๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗].

^{๖๕}อคิน รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, อ่างใน จเร ปานจิ้น, การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกิจการบริหารงานเทศบาล ศึกษา: กรณีเทศบาลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

๒.๔ แนวคิดความมั่นคงชายแดน

เมื่อก้าวถึงความมั่นคง ประชาชนโดยส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามโดยตรง ความเข้าใจเช่นนั้นอาจเป็นความจริงที่เห็นเป็นรูปธรรมในสมัยอดีต เพราะในอดีต ภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติ คือ การรุกรานด้วยกำลังทหารของต่างชาติ ที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกอย่างดี มีความอดทน และมีจิตใจต่อสู้ รวมทั้งมีผู้นำกองทัพที่ดี มีความสามารถ ก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราช รักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และดำรงความอยู่รอดของชาติเอาไว้ได้ ทั้งนี้การมีความสามารถในการป้องกันเอกราช การรักษาความมั่นคงปลอดภัย ของ ชาติ และการดำรงความอยู่รอดของชาติดังกล่าว คือ การมีความสามารถในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ นั่นเอง

ดังนั้น จึงมองว่าความมั่นคงแห่งชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ ซึ่งในความเป็นจริงนั้นถึงแม้ว่าการที่รัฐหรือประเทศใดๆจะมีกำลังทหารที่เข้มแข็งก็ตาม แต่ถ้าขาดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจแล้วก็จะส่งผลให้ระบบการส่งกำลังบำรุง และความต่อเนื่องในการทำสงครามประสบกับปัญหาอย่างแน่นอน ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงความสำคัญของความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจในยุคสงคราม นโปเลียน^{๖๖} คือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นครั้งแรก ในปีพ.ศ. ๒๓๐๓-๒๔๐๓ ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในประเทศอังกฤษซึ่งส่งผลต่อกิจการทหาร และด้านการ พาณิชยกรรม การค้าและเศรษฐกิจได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของรัฐที่ใช้ในการทำสงคราม เพราะการดำรงกองทัพนานาชาติใหญ่ และการเกณฑ์ทหารเข้าสู่กองทัพ ทำให้รัฐต้องมีภาระทางด้านเศรษฐกิจและการสงครามเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรม และการขยายตัว ของพาณิชยกรรมในอังกฤษ ทำให้อังกฤษมีศักยภาพในการทำสงครามเหนือกว่าฝรั่งเศส ในทางกลับกันในสงครามอ่าวเปอร์เซีย (The Persian Gulf War) ที่เริ่มจากการบุกคูเวต ของอิรักในวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ อิรักใช้เวลาปฏิบัติการประมาณ ๔๘ ชั่วโมง และซัดดัม ฮุสเซนได้ ประกาศให้คูเวตเป็นจังหวัดหนึ่งของอิรัก จะเห็นได้ว่าประเทศคูเวตนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศเล็กแต่ได้ ชื่อว่าเป็นประเทศที่ร่ำรวยจากการขายน้ำมัน จึงทำให้มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจสูง อย่างไรก็ตาม กษัตริย์คูเวตมิได้สนใจที่จะมีกองทัพที่ดีและเข้มแข็ง จึงส่งผลให้ต้องเสียเอกราชต่ออิรัก ถึงจะเป็นห้วง เวลาไม่นานนัก แต่ก็ได้สร้างความสูญเสียยับเยินนับประการ ในสงครามเวียดนามปี พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๘ ระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ที่มี สหรัฐฯเข้าร่วมด้วย เมื่อเปรียบเทียบทางด้านการทหารแล้วพบว่า สหรัฐฯมีความเหนือกว่าอย่างเทียบกัน ไม่ได้ จนอาจกล่าวได้ว่า ในห้วงเวลาดังกล่าวคนส่วนมากไม่คิดว่าสหรัฐฯ

^{๖๖}สุรชาติ บำรุงสุข, สงคราม: จากยุคยุพกาลสู่ศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: โครงการวิถิ
ทรรศน์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๐.

จะต้องพ่ายแพ้จนต้องถอนทัพ กลับไป ทั้งนี้เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากปัจจัยของพลังอำนาจทางด้านสังคมจิตวิทยา ที่เกี่ยวข้องกับการ สนับสนุนของประชาชนภายในประเทศในการทำสงครามอุดมการณ์ของแต่ละประเทศที่เข้าสู่สงครามก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการบ่งชี้พลังอำนาจของชาติ หรือแม้แต่มั่นคงแห่งชาติ จากตัวอย่างดังกล่าว คงพอที่จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวโยงกันของความ มั่นคงแห่งชาติที่มีอยู่ด้วยกันหลายองค์ประกอบ รวมทั้งจะได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความมั่นคงแห่งชาติ กับพลังอำนาจของชาติที่แทบจะแยกกันไม่ได้

ดังนั้น การศึกษาความมั่นคงเฉพาะเรื่องของการสงครามและการทหารเพียงอย่างเดียว นับว่าเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างแคบ และอยู่ในวงจำกัด ไม่เหมาะสมกับ สถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เรื่องของความมั่นคงจึงไม่ควรจะจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ แต่ควรครอบคลุมถึงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านการเมือง เป็นต้น จึงสมควรที่จะศึกษาถึงความหมายองค์ประกอบ ทฤษฎี และแนวความคิดในด้านต่าง ๆ ของความมั่นคงแห่งชาติ ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง ความมั่นคงแห่งรัฐ หรือความมั่นคงแห่งรัฐชาติ ทั้งนี้กรอบ สำหรับการใช้คำดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศมีมาพร้อม ๆ กับอารยธรรม ของมนุษยชาติ เมื่อมนุษย์มีอารยธรรมแล้วก็เริ่มมีปัญหาของความขัดแย้งระหว่างกันขึ้น เกิดปัญหาความ มั่นคงปลอดภัยซึ่งกันและกัน ต่อมาเมื่อมีวิวัฒนาการทางด้านการเมืองจากชนเผ่าไปสู่การเป็นชาติ ประเทศ และเป็นรัฐโดยเฉพาะจุดเปลี่ยนที่สำคัญในปี พ.ศ. ๒๑๙๑ ที่เกิดสนธิสัญญา Treaty of Westphalia ในยุโรปได้ส่งผลให้เกิดคำว่า รัฐชาติ ขึ้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้กำหนดไว้อย่าง ชัดเจน รัฐชาติมีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ในการปกครองดินแดนที่มีการแบ่งเขตแดนอย่างแน่นอน มีประชากรชัดเจนภายใต้การดูแลของรัฐชาติ ซึ่งทำให้องค์กรที่สำคัญและเป็นตัวแทนของหน่วยทาง การเมืองก็คือ รัฐ หรือรัฐชาตินั้นเอง^{๖๗}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสในการอธิบายความหมายของความมั่นคง แห่งชาติไว้อย่างชัดเจน ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร ความว่า ประเทศชาตินั้น ประกอบด้วยผืนแผ่นดินกับประชาชน และผืนแผ่นดินนั้นเป็นที่เกิด ที่อาศัย ที่อำนวยการ ประโยชน์สุข ให้ความมั่นคงร่มเย็นแก่ประชาชน และให้สามารถรวมกันอยู่เป็นปึกแผ่น เป็นชาติได้ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ จึงมิได้อยู่ที่การปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไว้ด้วยแสนยานุภาพแต่เพียง อย่างเดียว หากจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความวัฒนาผาสุก ปราศจากทุกข์ยากเข็ญด้วย จากพระราชดำรัสดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ได้รวมทั้งความเข้มแข็งของ กำลังทหาร และความผาสุกหรือความพึงพอใจของประชาชนต่อสภาพความเป็นอยู่หรือ

^{๖๗} ประภัสสร เทพชาตรี, ความมั่นคงระหว่างประเทศ: การศึกษาเชิงโลกนโยบายศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๐-๓๑.

ความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นด้วย ดังนั้นความมั่นคงแห่งชาติตามความหมายของนักวิชาการและนักบริหาร ซึ่งมีลักษณะองค์รวมที่มีความหมายกว้างขึ้น ครอบคลุมถึงปัจจัยทุกด้านโดยไม่มองเฉพาะในความหมายเพียงความอยู่รอด ความปลอดภัยของรัฐ หรือความเข้มแข็งของชาติ ชุมชน และประชาสังคมในทุกด้าน แต่จะหมายรวมไปถึงนอกประเทศด้วย คือ ความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน โดยประเทศไม่สามารถมั่นคงได้ด้วยตนเองโดยลำพัง หากเพื่อนบ้านยังไม่มั่นคง เป็นแนวคิดในลักษณะองค์รวม หรือเรียกว่าเป็นความมั่นคงสมบูรณ์แบบหรือความมั่นคงเบ็ดเสร็จสมบูรณ์^{๖๘} สำหรับความหมายของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายดังนี้ ความเป็นคำที่ใช้ประกอบหน้าคำอื่นให้เป็นคำนาม เช่น ความคิด มั่น เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง แน่ แน่นอน แน่น แน่นและทนทาน ไม่ขยับเขยื้อน มั่นคง เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ไม่ขยับเขยื้อน หรือเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แน่นหนาทนทาน แห่ง เป็นคำนาม หมายถึง แหล่ง ที่ถ้าใช้เป็นบุพบทจะมีความหมายว่า ของ นอกจากนี้ อาจใช้คำว่าแห่งเป็นลักษณะนามได้ด้วย ชาติ นอกจากนี้นี้ยังมีความหมายถึง ประเทศด้วย เมื่อรวมความหมายของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ จะมีความหมาย คือ ความดำรงอยู่ของชาติหรือประเทศอย่างถาวร ไม่เปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย มีความแน่นหนาทนทานต่อการสั่นคลอนจากภัยต่าง ๆ ทุกประการที่อาจจะเกิดขึ้นต่อชาติได้

จากความหมายดังกล่าวอาจอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นสภาวะการณ์ของความมั่นคงในทุกองค์ประกอบของชาติ หรือรัฐ ซึ่งหมายถึง ความมั่นคงของกลุ่มคนหรือประชาชนที่อยู่ในดินแดนนั้นๆซึ่งประชาชนดังกล่าวโดยปกติจะมีวัฒนธรรมประเพณีแหล่งกำเนิดประวัติศาสตร์และภาษาเดียวกัน ดังนั้นความมั่นคง หมายถึง สภาพของประชาชนภายในชาติ ต้องปลอดภัยจากการเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่าง ๆ (เช่น ภัยอันตรายจากการรุกรานจากรัฐอื่น ภัยอันตรายจากปัญหาผลกระทบของสิ่งแวดล้อม ฯลฯ) ความตื่นตระหนก ความเกรงกลัวใด ๆ รวมทั้ง ความกังวลสงสัยที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนต้องไร้ซึ่งแรงกดดันต่างๆในการบริหารอำนาจอธิปไตยในดินแดนตนมีหลักประกันในการดำรงวิถีชีวิตตนเองต้องมีความอดทนต่อแรงกระทบต่างๆทั้งจากภายนอกและภายในต้องมีความหนักแน่นไม่ผันแปรไปตามสิ่งที่มากระทบต่างๆ ความมั่นคงของดินแดนที่ตั้งอยู่ของรัฐ

มีลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ หมายถึง การที่ดินแดนของรัฐนั้นๆจะต้องมีความปลอดภัยจากการรุกรานเข้ายึดครองโดยรัฐอื่น หรือแม้แต่การข่มขู่ เข้าครอบครอง การละเมิดล่วงล้ำเขตแดน รวมทั้งจะต้องเป็นอาณาเขตดินแดนของประเทศที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะมีแรงกดดันใดๆก็ตาม (เช่น แม้แต่การกัดเซาะของแม่น้ำที่เป็นเส้นแบ่งเขตแดน หรือแม้แต่การเปลี่ยนทิศทางการไหลของแม่น้ำแล้วทำให้อาณาเขตดินแดนเปลี่ยนแปลงไป) ความมั่นคงของรัฐบาลที่ปกครองประเทศ

^{๖๘} เชิดชาย เหล่าหล้า, การปกครองและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๗๐.

รัฐบาลดังกล่าวจะต้องกระทำหน้าที่ของตนในการบริหารประเทศโดยเสรีไม่ถูกแทรกแซงการดำเนินการบริหารจากรัฐอื่นหรือจากกลุ่มใดๆภายในประเทศ (หมายถึงการที่รัฐบาลสามารถตัดสินใจและดำเนินการในการบริหารประเทศภายใต้ กระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้องมีถูกแทรกแซงจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง)จะต้องเป็นรัฐบาลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือถูกโค่นล้มโดยง่ายจนกว่าจะถึงวาระที่สมควร มีอำนาจที่ได้รับการประกันในความชอบธรรมรวมทั้งรัฐบาลจะต้องมีความรู้สึกที่ปลอดภัยต่อความกดดันความเสี่ยงความกังวลสงสัยและความตื่นตระหนกต่าง ๆ ความมั่นคงของการมีอำนาจอธิปไตยอันมีเสรีในการปกครองประเทศของตนภายใต้ ดินแดนและสิทธิในการปกครองภายในประเทศของตน โดยมีถูกต่างรัฐละเมิดอำนาจอธิปไตยดังกล่าวได้ โดยง่าย มีเสรีในการจัดระเบียบการปกครองตนเอง มีความปลอดภัยจากความเกรงกลัวและความตื่นตระหนกต่างๆ มีความทนทานต่อแรงเสียดสี และแรงกดดันอันจะท ำให้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว เปลี่ยนแปลงไป ๒. ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นคุณภาพของชาติ หรือรัฐ ที่มีหลักประกันในการดำรงอยู่อย่าง แน่นหนาถาวร มิเปลี่ยนแปลงไปโดยง่าย ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น หรือมีแนวโน้มจะ เกิดขึ้น หรือแม้แต่คิดไปว่าจะเกิดขึ้น มีเสรีในการดำเนินการต่างๆด้วยตนเองในเรื่องประชากร ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย นอกจากความหมายที่ได้ท ำการกล่าวไปแล้วนั้น ยังมีความหมายอื่นๆ จากนักวิชาการ คือ ธนพล หิริญญะ^{๖๙} ได้ให้ความหมายของความมั่นคงของชาติไว้ว่า ความ มั่นคงของชาติ คือ สภาวะการณ์หรือสภาพของประเทศที่ประชาชนสามารถ ดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัย จากภัยอันตรายทั้งปวง รวมทั้งการเสี่ยง ความกังวล และความเกรงกลัว ที่มากระทบในทุกด้าน เช่น ด้านเอกราชอธิปไตย ด้านบูรณาการดินแดน ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา สังคม การศึกษา ความปลอดภัย และความสงบสุขของประชาชน โดยปัจจัยเหล่านี้ต้องไม่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนในประเทศ ประกิจ ประจันปัจฉิม (๒๕๓๒ : ๔๓) ให้ความหมายของความมั่นคงของชาติไว้ว่า ความ มั่นคงของชาติ (National Security) คือ การดำรงอยู่ของชาติ เป็นความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ ต้องมีการ บูรณาการด้านต่างๆ เป็นความมั่นคงที่ครอบคลุมหลายมิติของทุกด้าน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น สถาบันการศึกษาในสหรัฐฯ ได้ให้คำนิยามศัพท์ของความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึงการ ป้องกันชาติให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง ได้แก่ การรุกรานจากภายนอก การจารกรรม การลาดตระเวนของ ข้าศึก การวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การรบกวนและอิทธิพลอื่นๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชาติ จากความหมายของความมั่นคงแห่งชาติตามที่ได้มีผู้รู้ให้นิยามไว้แล้วนั้น จะเห็นได้ว่ามีความหมายของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ที่หลากหลาย

^{๖๙} ธนพล หิริญญะ, บทบาทวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๙.

แตกต่างกันไปมีน้ำหนักของสำคัญที่ให้ออก องค์ประกอบของความหมายดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่ให้คำนิยามนั้นๆ มีความ เชื่อวชาญอยู่ทางด้านใด สนใจในเรื่องอะไร รวมทั้งต้องการเน้นในสิ่งใด อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับยุคและสมัยที่ ผู้ให้ค านิยามนั้นๆ ประกาศคำนิยามออกมา เมื่อพิจารณาถึงคำจำกัดความ และองค์ประกอบของรัฐแล้ว ความหมายของความมั่นคงของชาติดังที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ทำให้สามารถที่จะพิจารณาให้ ความหมายของความมั่นคง ที่มีความครอบคลุมในทุกด้าน และครอบคลุมความหมายที่แต่ละท่านได้ให้ไว้ ได้ดังนี้ ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง สภาวะการณ์หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่มี อำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนดังกล่าวด้วยตนเอง ที่สามารถดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัยจาก ภัยอันตรายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็น เกณฑ์การเสี่ยงใดๆความเกรงกลัวความกังวลและความสงสัยมีความเจริญก้าวหน้ามีเสรีต่อแรงกดดันต่างๆซึ่งจะประกันให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติ ดำเนินไปได้อย่างอิสระ มีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่นมีความแนบแน่นไม่เปลี่ยนแปลงไปโดยง่ายมีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆที่มากระทบในทุกๆด้านทั้งในด้านเอกราชอธิปไตยในด้านบูรณภาพแห่งดินแดนในด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยและผาสุกของประชาชนในด้านการปกครองของประเทศและวิถีการดำเนินชีวิตของตนอีกทั้งต้องมีขีดความสามารถที่จะพร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเรื่องของความมั่นคงแห่งชาติเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะมีความหมายกว้างขวางครอบคลุมไปเกือบจะแทบทุกเรื่องรวมทั้งนโยบายหรือการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลด้วยในหลายประเทศรวมทั้งสหรัฐาจะคงความหมายของคำว่าความมั่นคงไว้ในรูปของนามธรรมซึ่งจะแปรเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น ตัวอย่างเช่น เรื่องของความมั่นคงของประเทศหนึ่งอาจหมายถึงความหายนะของอีกประเทศหนึ่งในสมัยหนึ่งและในอีกสมัยหนึ่ง จะกลายเป็นเรื่องของความร่วมมือหรือเป็นมิตรประเทศกันก็ได้

สุรชาติ บำรุงสุข^{๗๐} ได้จำแนกปัญหาความมั่นคงในทศวรรษแรกของปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ไว้ ๒ ลักษณะ

๑. ปัญหาด้านการทหาร แบ่งออกเป็น ๔ ประเด็น คือ

- ๑.๑ ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเส้นเขตแดน
- ๑.๒ ปัญหาการเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหาร
- ๑.๓ ปัญหาเศรษฐกิจทางทหาร
- ๑.๔ ปัญหาความมั่นคงทางทหารระหว่างประเทศ

๒. ปัญหาที่มีใช้ด้านการทหาร

- ๒.๑ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

^{๗๐} สุรชาติ บำรุงสุข, เทคนิคการจัดทำแผนงานเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐบาล. ใน รัฐศาสตร์ ๕๐ ปี. พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๖๔-๖๕.

๒.๒ ปัญหาการย้ายถิ่นของประชากร

๒.๓ ปัญหาการขยายตัวของเทคโนโลยีสมัยใหม่

๒.๔ ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ

๒.๕ ปัญหาการแพร่กระจายของเชื้อโรค

๒.๖ ปัญหาด้านวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) โดยนายสามารถ ศรียานงค์ ผอ.กอง ๗ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้บรรยายถึงแนวความคิดในเรื่องความมั่นคง แห่งชาติไว้ว่า ประเทศที่จะมีความมั่นคงได้ จะต้องพร้อมด้วยลักษณะ ๔ ประการ

๑. มีเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และปราศจากศัตรูผู้รุกราน

๒. ประชาชนมีความปลอดภัย อยู่ดีกินดี และมีสวัสดิภาพ

๓. ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุข

๔. ชาตินิยมเกียรติและศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับนับถือของนานาชาติ

สศช. ได้แบ่งองค์ประกอบของความมั่นคงออกเป็น ๖ ประการ คือ

๑. ความมั่นคงทางด้านการเมือง

๒. ความมั่นคงทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ (การทูต)

๓. ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

๔. ความมั่นคงทางด้านสังคมจิตวิทยา

๕. ความมั่นคงทางด้านการป้องกันประเทศ

๖. ความมั่นคงทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการพลังงานและสิ่งแวดล้อม

และได้กำหนดภัยคุกคามของความมั่นคงของชาติไว้ ๒ ทางคือ

๑. ภัยคุกคามจากภายใน เป็นปัญหาทางด้านการเมืองภายในประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาพื้นที่ด้อยพัฒนา ปัญหาชายแดน ปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา และปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๒. ภัยคุกคามจากภายนอก เช่น ปัญหาความขัดแย้งของสังคมโลก ปัญหากลุ่มประเทศ มุสลิม ปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น จากแนวความคิดที่เกี่ยวกับความมั่นคงของนักวิชาการหลายท่านตามที่ได้กล่าวไปนั้น

พอที่จะสรุปออกมาเป็นแนวความคิดด้านความมั่นคงได้หลายประการดังนี้

๑. ความมั่นคงแห่งชาติเป็นเรื่องที่มีหลายมิติ มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมเกือบทุก ประเด็น รวมทั้งครอบคลุมนโยบายหรือการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลในประเทศนั้นๆ

๒. ความมั่นคงแห่งชาติเป็นเรื่องของการดำรงหรืออยู่รอดของคน ประชาชนชาติหรือ ประเทศ หรือรัฐชาตินั้นๆ และกินความหมายไปถึงการอยู่ต่อไปโดยมีการพัฒนาหรือไปในทางที่ดีขึ้น

๓. ประเทศ จะคงความหมายของคำว่า ความมั่นคง ไว้ในรูปของนามธรรม ซึ่งจะ แปรเปลี่ยนได้เมื่อมีความจำเป็น ตัวอย่างเช่น เรื่องของความมั่นคงของประเทศหนึ่ง อาจหมายถึงความ หายนะของอีกประเทศหนึ่งในสมัยหนึ่ง และในอีกสมัยหนึ่งจะกลายเป็นเรื่องของความร่วมมือหรือเป็น มิตรประเทศกันก็ได้

๔. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับภัยคุกคามในฐานะที่จะทำให้ประเทศไม่มีความมั่นคง

๕. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับพลังอำนาจของชาติ ในฐานะที่พลังอำนาจ แห่งชาติดังกล่าว เป็นขีดความสามารถ หรือสิ่งที่จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคง

๖. ความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ ในฐานะความมั่นคงแห่งชาติเป็นหนึ่งในผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่ชาติต้องไปหรือเป็นเป้าหมายที่ชาติ ต้องกระทำ

๗. ความมั่นคงแห่งชาติ ในแต่ละชาติมีความสัมพันธ์กัน ในเชิงที่จะทำให้ส่งเสริมต่อกัน หรือทำให้เป็นภัยคุกคามต่อกัน แล้วแต่พลังอำนาจแห่งชาติ ผลประโยชน์แห่งชาติ

๘. ความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวพันกับระดับของความมั่นคงในทุกระดับที่มีทั้งขัดแย้งต่อกัน และส่งเสริมกัน ระดับของความมั่นคงดังกล่าว คือ ความมั่นคงของโลก (International Security หรือ Global Security) ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) ความมั่นคงของมนุษย์ Human Security และในเรื่องหรือระดับอื่นๆ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติมีการ นำเสนอมาตั้งแต่อดีตแล้ว และมีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งที่ผ่านมามีการนิยามความหมายของคำว่า ความมั่นคงแห่งชาติ ที่หลากหลายแตกต่างกันไป และให้น้ำหนักของ ความสำคัญที่ให้อำนาจประกอบของความหมายดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับต้องการเน้นในสิ่งใดรวมทั้งขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของการให้คำนิยามนั้นๆ โดยเริ่มจากการมองว่าความมั่นคงแห่งชาติขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญด้วยการมีความสามารถในการป้องกันเอกราชการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติและการดำรงความอยู่รอดของชาติแต่จากการมีสงครามในสมรภูมิต่างๆ ทำให้ทราบว่าความมั่นคงแห่งชาตินั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกำลังทหารที่เข้มแข็งอย่างเดียวก็ตาม ต้องอาศัยความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจสังคมจิตวิทยาการสนับสนุนจากประชาชนรวมทั้งอุดมการณ์ของการรักษาความมั่นคงของประเทศ

และที่สำคัญจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้อธิบายความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้อย่างชัดเจนว่าความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง ความเข้มแข็งของ กาลังทหาร และความผาสุกหรือความพึงพอใจของประชาชนต่อสภาพความเป็นอยู่หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยจากทั้งหมดที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นถ้าจะพิจารณาถึงความมั่นคงแห่งชาติในลักษณะองค์รวมแล้วนั้นจะต้องครอบคลุมถึงปัจจัยทุกด้านเริ่มจาก การรักษาความปลอดภัยของรัฐ เอกราช อธิปไตย ในด้านบูรณภาพแห่งดินแดน ให้รอดพ้นจากการรุกรานในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านการทหารและไม่ใช่ทหารจากภายนอกประเทศพร้อมๆ กับการรักษาความเข้มแข็งของชาติชุมชนและประชาสังคมในทุกด้าน นอกจากนี้แล้วยังต้องพิจารณารวมไปถึงปัจจัยจากภายนอกประเทศด้วย อาทิ ความมั่นคงของประเทศ เพื่อนบ้าน ภูมิภาคและของโลก ซึ่งจะมีส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศด้วย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีระชัย มานิพพาน^{๗๑} ศึกษาเรื่องความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจอำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าประชาชน ให้ความร่วมมือในด้านการป้องกันยาเสพติดมากกว่าด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยด้านการป้องกันยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมากในประเด็นสำคัญตามลำดับการให้ความร่วมมือดังนี้ การอบรมชี้แนะบุคคลในครอบครัวให้ห่างไกลยาเสพติดการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดให้โทษให้ความร่วมมือในอันดับสุดท้ายคือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อพบเห็นบุคคลผู้ต้องสงสัยสิ่งเสพติดส่วนด้านการปราบปรามยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมากโดยให้ความร่วมมือในประเด็นสำคัญลำดับคือสนับสนุนการฝึกอบรมข้าราชการ ตำรวจให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปราบปรามยาเสพติดอำนวยความสะดวกในการดำเนินการสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจังและให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อยในลำดับสุดท้ายคือเป็นพยานในการชี้ตัว ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีความร่วมมือของประชาชนจำแนกตาม ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าข้าราชการ ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมากที่สุดและนักธุรกิจให้ ความร่วมมือน้อยที่สุด

^{๗๑} ธีระชัย มานิพพาน, ศึกษาเรื่องความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า^{๗๒} ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร พบว่าประสบการณ์และการเป็นผู้นำและการฝึกอบรมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของประธานกรรมการชุมชนและมีปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนคือขาดงบประมาณความล่าช้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด ความปลอดภัยในการแจ้งเบาะแสปัญหายาเสพติดความต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนพลังมวลชนอ่อนแอซึ่งได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยสนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้(LearningCenter)แบบครบวงจรมีการจัดให้มีกลุ่มและกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติดโดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมกันตั้งแต่การคิดการวางแผนการกระทำและการรับผิดชอบร่วมกันโดยยึดรูปแบบพหุภาคี หรือประชาคมเป็นกลไกการทำงานร่วมกัน

จักรกฤษณ์ ทิณญาพงษ์และคณะ^{๗๓} ศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยความร่วมมือของผู้นำชุมชนกรณีตำบลบ้านเสี้ยวอำเภอท่าปากจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าก่อนดำเนินโครงการเมื่อประชาชนมีปัญหาคาดการรวมกลุ่มกันเพื่อปรึกษาหารือหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคณะกรรณได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พูดคุยปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ทราบลักษณะปัญหาที่คล้าย กันคิดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยดำเนินงานภายใต้การตัดสินใจ และความต้องการของชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่นประชาชนสามารถคิดเองทำเอง มีอิสระมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกันผลกระทบเชิงพัฒนา(ชุมชนเข้มแข็ง)คือปัญหายาเสพติดลดลงเกิดความสามัคคีในชุมชนประชาชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหายาโดยมองปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของส่วนรกลุ่มเยาวชนชนกับผู้ใหญ่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้เข้าใจกันมากขึ้นและเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มในชุมชนซึ่งถือเป็นพลวัตรของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่นรวมถึงการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง

^{๗๒} พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า, ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร, **รายงานการวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๗๓} จักรกฤษณ์ ทิณญาพงษ์และคณะ, ศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยความร่วมมือของผู้นำชุมชนกรณีตำบลบ้านเสี้ยวอำเภอท่าปากจังหวัดอุดรดิตถ์, **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**, (อุดรดิตถ์: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๖).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีโจทย์การวิจัยว่า รูปแบบการพัฒนาและการสร้างมาตรการการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย เป็นอย่างไร แนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย อย่างไร เป็นอย่างไร และหลักมาตรการการสร้างรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดเลย เป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อค้นหาคำตอบตามโจทย์การวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน เรียนรู้ปัญหาวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลโดยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่ใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แล้วการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งได้กำหนดไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและระบบงานวิจัย โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ตามรูปแบบของการวิจัยเชิงเอกสาร (Document research) และการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Documentary Analysis)

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย และการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน

๔. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนวคิด และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน เพื่อให้เกิดเป็นการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๒.๑ พื้นที่การวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัยในขอบเขตพื้นที่ชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนในจังหวัดเลย ที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน ๓ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ ชุมชนตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน และชุมชนตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ๓ อำเภอ ตามเขตปกครองของจังหวัดเลยตามการแบ่งเขตการปกครองท้องที่ของกระทรวงมหาดไทย

๓.๒.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕๐ คน ดังต่อไปนี้

ตัวแทนจาก ๓ อำเภอในพื้นที่ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน ตำบลบ้านผือ อำเภอท่าลี่ และตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม ในจังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการ และตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้

ตัวแทนผู้นำชุมชน	จำนวน ๓๐ รูป/คน
ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด	จำนวน ๓๐ คน
ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน ๓๐ คน
ตัวแทนภาคประชาชน	จำนวน ๓๐ คน

โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวนประชากรจำนวน ๑๒๐ รูป/คน ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังการให้ข้อมูลจากวิทยากรที่ทางทีมวิจัยได้ติดต่อมาบรรยาย โดยกิจกรรมดังกล่าว ให้ประชาชนจำนวน ๑๒๐ รูป/คน ได้จัดแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๒๐ คน จำนวน ๖ กลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันหลังจากได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรที่ทาง ทีมผู้วิจัยได้เชิญมาซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากสาธารณสุขอำเภอ ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมณฑลทหารบก๒๘จังหวัดเลย โดยให้ผู้เข้าร่วมรับฟังได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็น ที่เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด อาทิ เช่น ทักษะมาตรการการป้องกันยาเสพติด การรับรู้เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติด รูปแบบมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงาน บทบาทการสร้างมาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดน การพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกและประชาชน และปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะ

และนอกจากนั้นได้มีการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่

๑. นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์ ปลัดป้องกันอำเภอทาลี จังหวัดเลย
๒. นายอภิรักษ์ สุวรรณโค ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
๓. นายบุญมี มณีศรี ปลัดป้องกันอำเภอปากชม จังหวัดเลย
๔. พระครูปริยัติธรรมโกศล เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน
๕. พระครูปริยัติเจตียคุณ รองเจ้าคณะอำเภอทาลี
๖. พระครูศรีภักทวิมล รองเจ้าคณะอำเภอปากชม
๗. นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ นายกเทศมนตรีทาลี
๘. นายหลง แก้วนิรันดร์ นายกเทศมนตรีเชียงคาน
๙. นายกบวณ มีที นายกเทศมนตรีปากชม
๑๐. พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนนท์ ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเลย

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการวิจัย ๔ รูปแบบ ผู้วิจัยจึงขอจำแนกตามประเภทของกระบวนการวิจัย เป็น ๔ หัวข้อ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ และการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เน้นการมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัยและชุมชน จึงมีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสำรวจ (Participatory Observation) และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลได้แก่ การจดบันทึก ถ่ายภาพ การบันทึกวิดีโอ การทำ mind Mapping และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ตลอดจนการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น ๕ ช่วงคือ ๑) การพัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ๒) เตรียมทีมคน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ๓) เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและสภาพปัญหาชุมชน ๔) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ ๕) สรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๓.๓.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย

๑. การศึกษาเชิงเอกสาร ในการกำหนดกรอบที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติด โดยศึกษาวิเคราะห์ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเบื้องต้น เพื่อสามารถต่อยอดแนวความคิด ในการกำหนดกรอบเพื่อทำการวิจัยในขั้นต่อไป มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการจัดเตรียมโครงสร้างคำสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และวิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

๓. การสนทนากลุ่ม โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม

๔. การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน ๒ ลักษณะ เป็นเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกปลายเปิด เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย ความเป็นมา ลักษณะ ความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งข้อคำถามที่นำมาใช้จะได้จากกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยเป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ เพื่อให้ประเด็นในการสนทนากว้างขวาง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ก่อนจะมีการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการสนทนาและทดสอบคำถาม เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การสนทนาที่เกิดขึ้นเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนตามขั้นตอนดังนี้

- ๑) กำหนดวัตถุประสงค์
- ๒) กำหนดกลุ่มผู้ร่วมสนทนาและบุคคลกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) ออกแบบเครื่องมือการศึกษา
- ๔) ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
- ๕) ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้ทำหน้าที่จดบันทึก (Note taker)

- ๖) คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาและทำหนังสือเชิญส่งให้ผู้ร่วมสนทนา

๗) การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เช่น จัดตำแหน่งที่นั่ง จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น

๘) จัดกลุ่มสนทนาและหลังจากการประชุมมีการส่งจดหมายขอบคุณผู้ร่วมงาน

๙) สรุปผลการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลและส่งให้ผู้ร่วมประชุมทุกคน

๑๐) การเขียนรายงาน

๓.๓.๔ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด จากเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

๒) ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงภาษาที่ใช้ความครอบคลุมของเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข จึงนำเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน แบ่งออกเป็น ๗ ขั้นตอน ตามระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยจำนวน ๗ เดือน ทั้งนี้ เพื่อให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนานักวิจัย ตลอดจนได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาพร้อมกับชุมชน เพื่อให้เห็นภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอการจัดกิจกรรมวิจัย

ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ : พัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโครงการเพื่อเสนอสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบัน ได้กลั่นกรองโครงการวิจัย และนำข้อเสนอวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และอัปโหลดข้อเสนอวิจัยผ่านระบบการจัดการวิจัย

ขั้นที่ ๒ : เตรียมทีม คน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทีมวิจัยมีการเตรียมความพร้อมในช่วงแรกโดยการประชุมสร้างความเข้าใจโครงการร่วมกันพร้อมจัดสรรบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีการจัดประชุมเปิดโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนและประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อในชุมชน เวทีประชาคมชาวบ้าน ตลอดจน

ทีมวิจัยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในการศึกษารวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย กิจกรรมในช่วงที่ ๒ ได้แก่

๑) กิจกรรมประชุมทีมวิจัย

วัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงลักษณะโครงการวิจัยให้แก่ทีมวิจัย ที่ปรึกษาได้รับทราบ ชี้แจงลักษณะความร่วมมือของชุมชน และมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ตลอดจนหาหรือเรื่องการจัดการด้านการเงิน การจัดการภายใน การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ การคัดเลือกหัวหน้าทีมวิจัยชุมชน และคัดเลือกตัวแทนทีมวิจัยไปอบรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการวิจัยที่วิทยาลัยสงฆ์เลย ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๑๕ รูป/ คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย โดยจัดประชุมในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมคลินิกวิจัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๒) กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมนักวิจัยในการศึกษาข้อมูล

วัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยมีความเข้าใจ สามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญและขั้นตอนการวิจัย สามารถแตกกรอบประเด็นในการศึกษาข้อมูล สามารถเลือกวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลได้

ทีมวิจัย เข้าร่วมประชุมจำนวน ๑๐ รูป/ คน โดยจัดประชุมในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมคลินิกวิจัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

สาระการการประชุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญประโยชน์และขั้นตอนงานวิจัย การออกแบบการศึกษาข้อมูล และการแสดงตัวอย่าง เทคนิคการแตกกรอบประเด็นศึกษา และฝึกปฏิบัติการแตกกรอบประเด็นศึกษาเฉพาะกลุ่ม

๓) กิจกรรมเปิดโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์กิจกรรม

๑. เพื่อให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ได้ทราบถึงเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะชุมชนจะได้รับจากโครงการวิจัย

๒. คณะทีมวิจัยได้แนวทางและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษา ชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มาร่วมพิธีเปิด

๓. ได้ชี้แจงทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากชุมชน องค์กรท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมทำให้โครงการวิจัยประสบความสำเร็จ เช่น ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล การสนับสนุนวิทยากร เป็นต้น

๔. ทีมวิจัย ได้เรียนรู้การปรับกิจกรรมเวทีโดยเฉพาะทักษะ เทคนิค การตั้งคำถาม การดำเนินกิจกรรม การระดมความคิดจากผู้ร่วมงานซึ่งเป็นเพียงเป้าหมายรอง เป้าหมายหลักคือชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ ความคาดหวังและความร่วมมือจากชุมชน

ขั้นที่ ๓ : เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ทีมวิจัยได้ประชุมเพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัย และหารือเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน โดยจัดประชุมในช่วงเดือนพฤษภาคม

พ.ศ. ๒๕๖๓ และปฏิบัติการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาของชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเวทีระดมความคิด การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารรายงานมาวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของทีมวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ เพื่อนำเสนอรายงานการวิจัยฉบับที่ ๑ กิจกรรมในช่วงนี้ ได้แก่

๑) กิจกรรมศึกษาบริบทชุมชน/คัดเลือกชุมชนเข้มแข็ง

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. เพื่อให้ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ได้ร่วมศึกษาบริบทของชุมชนในด้านประวัติชุมชน การเมือง การปกครอง บริบทด้านเศรษฐกิจ บริบทด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทด้านวัฒนธรรม ประเพณี

๒. ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ปราชญ์ท้องถิ่น ได้ร่วมถ่ายทอดความรู้บริบทของชุมชนในด้านประวัติชุมชน การเมือง การปกครอง บริบทด้านเศรษฐกิจ บริบทด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทด้านวัฒนธรรมประเพณี

ขั้นที่ ๔ : การสัมภาษณ์เชิงลึก

การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ ดำเนินการสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และนัดหมาย วัน เวลา เพื่อสัมภาษณ์

๓. ก่อนการเดินทางลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะประสานกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ และนำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จัดเตรียมและศึกษาการใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง พร้อมอุปกรณ์สำรองในกรณีฉุกเฉิน จัดเตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

๔. ขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียงในช่วงนั้นทันที

๕. หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ทุกครั้ง ทำการถอดบทสัมภาษณ์ นำไปลงรหัสบทสัมภาษณ์ จัดทำดัชนีหัวเรื่องย่อยในบทสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์หน่วยข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยลงข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบตาราง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นที่ ๕ : การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยจะเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรง ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาการวิจัย ที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัยในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย เข้าร่วมสนทนา และแสดงความคิดเห็น ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสามารถสังเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปประเด็นดังนี้

- ๑) ปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย
- ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
- ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม
- ๔) ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปสรุปผลการวิจัยให้สมบูรณ์ต่อไป

ขั้นที่ ๖ : การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

หลังจากนั้น ทีมวิจัยจะจัดประชุมทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการทดลองปฏิบัติการตามโครงการในระยะที่ 2 เช่น โครงการทำวิทัศน์การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เมื่อดำเนินแต่ละโครงการเสร็จสิ้น มีการประชุมเพื่อติดตามการทดลองปฏิบัติการ สรุปบทเรียนในการทำงานและประเมินผลการวิจัยตามลำดับ

ขั้นที่ ๗ : การสรุปและจัดทำรายงาน

ทีมวิจัยจะจัดประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการศึกษาและสรุปบทเรียนโครงการวิจัย นำเสนอผลการศึกษาย่อยผลสู่ชุมชนและสาธารณะ และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้อง โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ บทความ และ

งานวิจัย ในหน่วยงาน ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยใช้นัยสำคัญของคำในข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏขึ้นตามประเด็นที่กำหนด และสรุปตามประเด็นของกรอบการวิจัย

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ แล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของการวิเคราะห์การจัดการเครือข่ายพิพธิภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดเลย เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการจัดการเครือข่ายการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยวิธีการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบเป็นบริบทโดยรวม

๓.๕.๔ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย

การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัยทั้งจากผลการทำวิจัย ผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงการวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และเชื่อถือได้

โดยผู้วิจัย จะนำข้อมูลจากผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ตีความสร้างข้อสรุป ข้อมูลจากผลการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล เปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากผลการวิจัย และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” สามารถสรุปกระบวนการวิจัยได้ ดังตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็น ที่ มุ่ง ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ ข้อมูล
๑. เพื่อศึกษา ปัญหาการป้องกัน และการเฝ้าระวัง ยาเสพติดของ ชุมชนในจังหวัด เลย	๑. ปัญหาการ ป้องกันและการ เฝ้าระวังยาเสพติด ของชุมชนใน จังหวัดเลย	๑. เอกสารชั้นต้น ชั้นรอง และ หนังสือที่มีผู้ศึกษา เกี่ยวกับปัญหา การเฝ้าระวังยา เสพติด	๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่ เกี่ยวข้องจาก เอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์ เชิงลึกบุคคลที่ เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษา ชุมชนในจังหวัดเลย ๓. สืบหาข้อมูล ภาคสนามในชุมชน ตามแนวชายแดน ในจังหวัดเลยโดยใช้ แบบสำรวจข้อมูล ๔. ประชุมกลุ่มย่อย เพื่อตรวจสอบ ข้อมูล การพัฒนา มาตรการในการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด ตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. วิเคราะห์ โดยการ พรรณนาและ บรรยาย

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็น ที่ มุ่ง ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ ข้อมูล
๒. เพื่อ พัฒนา รูปแบบการป้องกัน ปัญหา ยาเสพติด ติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัด เลย	๑. พัฒนารูปแบบ การป้องกันปัญหา ยาเสพติดตามแนว ชายแดนของชุมชน ในจังหวัดเลย	๑. แนวคิด ทฤษฎี และ ตัวอย่าง เกี่ยวกับยาเสพติด ๒. ข้อมูล จาก บุคคล หน่วยงาน และ หน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเกี่ยวกับยาเสพติด	๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่ เกี่ยวข้อง จาก เอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์ เชิงลึก บุคคล ที่ เกี่ยวข้อง ๓. สืบหาข้อมูล ภาคสนาม ของ ชุมชนตามแนว ชายแดน ๔. การประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อหา รูปแบบการพัฒนา การป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหา ยาเสพติด ตามแนวชายแดน ในจังหวัดเลย	๑. วิเคราะห์ โดยการ พรรณนาและ บรรยาย

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็น ที่ มุ่ง ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ/แนว ทางการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แนวทางการ วิเคราะห์ ข้อมูล
๓. วิเคราะห์องค์ ความรู้และรูปแบบ การป้องกันปัญหา ยาเสพติดโดยการ สร้างชุมชนให้มี ส่วนร่วม	๑. วิเคราะห์องค์ ความรู้และ รูปแบบการ ป้องกันปัญหา ยาเสพติดโดยการ สร้างชุมชนให้มี ส่วนร่วม	๑. แนวคิด ทฤษฎี และตัวอย่างการ ป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหาเสพติด ติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย ๒. ข้อมูลจาก บุคคล ชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการ การป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหา เสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่ เกี่ยวข้องจาก เอกสารข้อมูลต่างๆ ๒. การสัมภาษณ์ เชิงลึก เพื่อศึกษา องค์ความรู้และ รูปแบบการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย ๓.การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) สรุปผลการสนทนา กลุ่ม เสนอรูปแบบ การพัฒนากา มาตรการการ ป้องกัน และเฝ้า ระวังปัญหาเสพติด ติดตามแนว ชายแดนในจังหวัด เลย	๑. วิเคราะห์ โดยการ พรรณนาและ บรรยาย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีโจทย์การวิจัยว่า การป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วมเป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อค้นหาคำตอบตามโจทย์การวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน เรียนรู้ปัญหา วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ๔.๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย
- ๔.๒ พัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย
- ๔.๓ วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม
- ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

๔.๑.๑ การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพผู้นำชุมชนดังต่อไปนี้

๑) ข้อมูลประวัติชุมชน

บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยเมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปีมาแล้ว มีชนกลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือน อยู่บริเวณปากแม่น้ำเหือง (ปัจจุบันอยู่ในเขต สปป.

ลาว เรียกว่าบ้านใหม่เวินคำ) ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมากมีวัดทั้งหมด ๗ วัด เรียกว่า “เมืองเปงจาน” หรือ “เมืองปัญจนคร” ต่อมาเกิดโรคระบาดผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากสันนิษฐานว่าเป็นโรคอหิวาตกโรคและได้รับพุงกันกับจีนฮ่อที่เข้ามาปล้นสดมภ์ เรียกว่า “กบฏจีนฮ่อ” ทำให้เมืองแตกเจ้าเมืองถูกจับเป็นเชลยและถูกปลงพระชนม์ ปัจจุบัน คือ “เจ้าพ่อปากเหือง” ซึ่งมีศาลอยู่บริเวณท้ายหมู่บ้าน ผู้คนที่แตกกระเจายอพยพไปไกลบ้างใกล้บ้าง ส่วนหนึ่งจับกลุ่มมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณบริเวณปากห้วยตม เรียกว่า “บ้านปากตม” (ปัจจุบันอยู่ระหว่างบ้านนาจานและบ้านท่าดีหมี) ต่อมาเกิดโรคระบาดอีกจึงได้ถอยร่นลงมาตามลำน้ำเหืองมาทางใต้ประมาณ ๑ กิโลเมตร ตั้งบ้านเรือนขึ้นริมน้ำเหืองและบริเวณทำน้ำทางขึ้นหมู่บ้านนั้นได้มี “ต้นไม้ดีหมี” เต็มไปหมด เพื่อเป็นสัญลักษณ์และความเป็นสิริมงคลจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านท่าดีหมี” มาจนถึงปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายไทร พรหมสาส์น คนปัจจุบันคือ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง

ประวัติบ้านท่าดีหมี(คำกลอน)

สุดเขตแดนสยามทางสามแพร่ง	ติดสองแขวงเหืองกับโขงเชื่อมโยงให้
แขวงเวียงจันทน์/แขวงไชยะ/ประเทศไทย	เหืองโขงไหลชานเคียงลงเชียงคาน
ลูกเจ้าพ่อปากเหืองเมืองพระใหญ่	อาบน้ำโขงก่อนใครในอีสาน
น้ำสองสีทะเลหมอกดอกฝ้ายบาน	คือตำนานแต่ปางหลังมีดังนี้
เมืองปากเหืองเรืองรุ่งกรุงเก่าก่อน	ชื่อ “ปัญจนคร” บุรีศรี
เจ้าปกครองชื่อ “พระยาจุลฉนิ”	ประชาชีสุขสมอยู่ร่มเย็น
เกิดมีภัย “โรคทำ” มารบาด	ดารดาชทุกหย่อมหญ้าพายากเชื้อ
โจรจีนฮ่อปล้นซ้ำเติมเพิ่มลำเค็ญ	กระชานเซ็นผู้คนแยกแตกกระจาย
ได้ทรัพย์สินเงินทองของมีค่า	แต่พระยาจุลฉนิคือเป้าหมาย
สวนทวารปลงพระชนม์จนวางวาย	ชนหญิงชายรุ่นหลังยังศรัทธา
ตั้งเป็นศาลเพียงตาสวนป่าไผ่	อยู่ไม่ไกลปากน้ำตรงข้ามท่า
เป็น “เจ้าพ่อปากเหือง” เรื่องฤทธิ์	อยู่อาณาเขตประเทศไทย
จึงรวมตัวรวมพลคนแตกชาน	ร่วมสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมาใหม่
บ้านหาดค่าง,บ้านปากตม สุขสมใจ	อหิวา กลับคือภัยติดตามมา
คนล้มตายบ้านต้องแตกแยกสองส่วน	ส่วนหนึ่งทวนเหนือน้ำไปข้างหน้า
ส่วนหนึ่งถอยร่นลงตามคองคา	ด้วยเพราะยาไม่มีหนีชมชาน
ส่วนที่ทวนสายน้ำไปไม่ไกล	พบไม้ใหญ่จึงหยุดพักปักหลักฐาน
ตั้งบ้านเรือนขึ้นใหม่ริมสายธาร	ก็คือ “บ้านนาจาน” ทุกวันนี้
ส่วนถอยร่นลงไปตามสายน้ำ	เกือบตรงข้ามเมืองเปงจานบุรีศรี
พบทำเลรื่นรมย์เหมาะสมดี	กลายเป็น “ท่าดีหมี” จนปัจจุบัน
เหตุที่ได้ชื่อว่า “ท่าดีหมี”	มิใช่มีไม้ใหญ่ที่ไพร่สนธิ์
แต่คือไม้ใหญ่น้อยนับร้อยพัน	เรียงรายกันริมทำน้ำแสนงามตา
นำเปลือก-ใบมาต้มรสขมปี	รสชาติเหมือนดีหมีที่ในป่า
โบราณกล่าว”หวานเป็นลมขมเป็นยา”	จึงชื่อ <u>“ท่าดีหมี”</u> เช่นนี้เอย

ผู้ใหญ่ลี แต่งตามอารมณ์ปี พ.ศ. ๒๕๕๐

๒) อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับแม่น้ำโขง

ทิศใต้ ติดต่อกับแม่น้ำเหือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านกลาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำเหืองและบ้านนาจาน

๓) การคมนาคม

บ้านท่าดีหมียู่ห่างจากตัวอำเภอเชียงคาน ประมาณ ๑๙ กิโลเมตร โดยใช้เส้นทาง ๒๑๙๕ ท่าลี่-เชียงคาน

๔) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาสลับกับที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา

๕) การปกครอง

บ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมี ผู้ใหญ่บ้านปกครองมาแล้วทั้งหมด ๑๑ คน ปัจจุบันคือ นายเจษฎาภรณ์ สอนเสียง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ – ปัจจุบัน สองสมัย โดยมีผู้ช่วย ทั้งหมด ๓ คน ได้แก่ ๑. นายชำนาญ แก้วเพชร ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ๒. นายไพศาล สอนเสียง ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ๓. นายจำนงค์ สุมา ผู้ช่วยฝ่ายรักษาความสงบ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปากตม ๒ คน ได้แก่ ๑. นายฉลองชัย สีดาพิมพ์ ๒. นายสุรพร แก้วเพชร

๖) บัญชีคุม รายชื่อหัวหน้าคุ้ม การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน

ตารางที่ ๔. ๑ บัญชีบริบทชุมชนและศักยภาพผู้นำชุมชน

ลำดับ	หัวหน้าคุ้ม	รองหัวหน้าคุ้ม	รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑.	นายเปนเจือ สีดาพิมพ์	นายพรชัย งามดี	๑๕ คร.	
๒.	นายเสริม อุทาพร	นายสมเภา อุทาพร	๑๕ คร.	
๓.	นายหมุย โพชัย	นายไสว พรหมสาส์น	๑๖ คร.	
๔.	นายอำพร พรหมสาส์น	นายอำนวย สุพรมอินทร์	๑๕ คร.	
๕.	นายเสวียน พรหมสาส์น	นางสมทรง เกษมสุข	๑๖ คร.	
๖.	นายเตียง พรหมสาส์น	นายณรงค์ วันแก้ว	๑๖ คร.	
๗.	นายชำนาญ แดงสนาม	นายธนเสฏฐ์ ใจมั่นชัยนพ	๑๖ คร.	
๘.	นายสงการ แก้วเพชร	นายแหลมทอง แสนใจวุฒิ	๑๕ คร.	
๙.	นายวิไลศักดิ์ บาเรือน	นายเจติยา พรหมสาส์น	๑๐ คร.	
๑๐.	นายสะเดียง พรหมทุ่ง	นายเงิน อุทาพร	๙ คร.	
๑๑.	นายทองคุณ ทนุราช	นายสงกรานต์ แสนชัย	๑๔ คร.	
๑๒.	นายทรงศักดิ์ พรหมสาส์น	นายสาริกาสุนันทานนท์	๑๒ คร.	
๑๓.	นายศรารักษ์ บรรพชาติ	นายประจักษ์ พรหมดี	๑๖ คร.	
๑๔.	นายณราศักดิ์ พรหมดี	นายสระระ รสโอชา	๑๒ คร.	
๑๕.	นายสมจิตร ชัยศรี	นายเผือก บัวผาย	๑๕ คร.	
๑๖.	นายไพศาล สอนเสียง	นายแสงทอง อิมเขจร	๑๓ คร.	
๑๗.	นายไพฑูรย์ ศรีสุวรรณ	นายสุนัน สีทัน	๙ คร.	
๑๘.	นายล้อมชัย สีดาพิมพ์	นายกรภัทร์ ปรีดาอุทหนา	๑๙ คร.	

๓) สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

แม่น้ำสองสี แม่น้ำเหือง และ แม่น้ำโขง ทั้งสองแม่น้ำคือเส้นกั้นเขตแดนระหว่าง ไทย – ลาว โดยไหลบรรจบกันที่บริเวณท้ายหมู่บ้านท่าดีหมี่ ด้วยความที่แม่น้ำเหืองเป็นแม่น้ำขนาดเล็ก ต้นเขิน ไหลเชี่ยวแรงทำให้กัดเซาะ พัดพาเอา ดิน โคลน ตม ไหลหลากเป็นตะกอนมาด้วย กลายเป็นสีแดง แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ ไหลลึกลับมองดูบางครั้งเหมือนไม่ไหล จึงทำให้เป็น คล้ายสีเขียว สวยงาม ทั้งสองไหลบรรจบกัน จึงกลายเป็น “แม่น้ำสองสี” เห็นได้ชัดเจนช่วงเดือน พฤษภาคมของทุกปี ดังมีผู้บรรยายเป็นคำกลอนว่า

แม่น้ำเหือง ไหลเชี่ยวแรง แดงขุ่นข้น	ดินทรายปน โคลนตม ผสมสี
แม่น้ำโขง เขียวใส ไร้ราศี	สองนที กั้นไทย – ลาว มายาวนาน
หนึ่งขุ่นข้น หนึ่งเขียวใส ไหลบรรจบ	จุดนัดพบ ท่าดีหมี่ ที่ท้ายบ้าน
สองผสม สวยหรู ดูตระการ	คือตำนาน “น้ำสองสี” มีนานมา
เหืองขุ่นแดง โขงเขียวใส ไหลเคียงคู่	สัจธรรม ช่อนอยู่ เป็นปริศนา..?
สรรพสิ่ง ไฉไล ในโลกา	อนิจจา... มีสุข-เศร้า คลุกเคล้ากัน

พระพุทธนวมินทรมงคลลีลาทวินคราภิรักษ์ (พระใหญ่)

หรือพระใหญ่ภูคกั้ว เป็นพระพุทธรูปปางลีลาประทานพร สูง ๑๙ เมตร ประดิษฐานอยู่ที่ภูคกั้ว ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง บริเวณบ้านท่าดีหมี่

ภาพที่ ๔.๑ พระพุทธนวมินทรมงคลลีลาทวินคราภิรักษ์ (พระใหญ่)

ด้านการเรียนรู้

ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชีวิตของชาวบ้านท่าดีหมี มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สืบทอดกันมาแต่โบราณ

๘) พิธีกรรมต่างๆในรอบหนึ่งปี มีดังนี้

๑. พิธีบายศรีสู่ขวัญ (สังกาศ สังขารลวง) ข้างขึ้น เดือน ๖ ของทุกปี
๒. พิธีเลี้ยงปี ข้างขึ้น เดือน ๗ ของทุก ๆ ปี เลี้ยงไก่ หมู และควาย หมุนเวียนกันไป ข้าวต้มมัด ๑ กีบ บ้าง ๑ บ้าง ต่อ ๑ ครั้วเรือนไก่ ๖ ตัว ปลอยไป ๒ ตัว เหล้าขาว ๔ ขวด ฟังธรรม ๑ กัณฑ์ บุหรี่ ๑ ซอง ข้าวต้ม ๑๒ กีบ ข้าวหวาน ๑๒ ก้อน (ถ้าเลี้ยงไก่ ค่ะล่า ๑ วัน หมู ๒ วัน ควาย ๓ วัน)

๓. พิธีออกพรรษา มีงานแข่งเรือกาบ (ลงส่วงเฮือ) แรม ๑ ค่ำเดือน ๑๑ ของทุกปี ที่บริเวณ ท่าศาลา

๔. พิธีตั้งฮ้าง ค่ะล่า (ให้นับ ๔ มื้อ มื้อ ๕ ค่ะล่า) ระยะเวลา ๓ เดือน(ค่ะล่า หรือ ค่ะล่า หมายถึง งด เว้น หยุด ไม่เหมาะสม)

๕. พิธีเลี้ยงออก (เลี้ยงเล็ก เลี้ยงลา) ก็มี อัน ๒ ตัว เหล้า ๒ ขวด ไก่ ๔ ตัว ปลอยไป ๒ ตัว ข้าวต้ม ๑๒ ข้าวหวาน ๑๒ ฟังธรรม ๑ กัณฑ์ บุหรี่ ๑ ซองการทำพิธีนั้นก็จะไปทำที่ศาลเจ้าพ่อปากเหือง แสนคำจะนำบ้างเชิญ(เหมือนขอขมาและอันเชิญ) เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ทุกหมวดทุกองค์ ให้มาลงเล่น ลงกิน จะมีหมอกลอง หมอซ้อง หมอแผ่ง (ฉาบ) มาเสดมาจัน ให้ได้ลงเล่น ชาวบ้านที่นับถือทั้ง สามหมู่บ้านคือ บ้านคกิ้ว บ้านท่าดีหมี บ้านนาจันจะนำขันดอกไม้พร้อมบุหรี เหล้า น้ำหวาน เส้นฝ้าย มาถวายและให้ผูกข้อต่อแขนเพื่อเป็นสิริมงคลให้ใครมีปัญหาอะไรก็ถามได้ นายจัต ศรีสงคราม จำใหญ่ หน้าที่ “แสนซ้าย” นายคง พรหมสาส์น จำใหญ่ หน้าที่ “แสนคำ

๙) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

- ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่าอยู่จากการที่บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา และภูเขา ซึ่งปัจจุบันป่าไม้ได้ถูกทำลายไป ชาวบ้านจึงได้มีการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าทดแทนเป็นประจำทุกปี เช่น บริเวณ ภูเขาใหญ่ และรอบหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความร่มรื่นสวยงาม

๑. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจนคนด้อยโอกาสและคนประสบปัญหาบ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ มีการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาหรือยากจนผ่านโครงการแก้ไขปัญหาคายากจน (กข.คจ.) โดยให้กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ นอกจากนั้นก็ยังมีการกองทุนหมู่บ้านช่วยเหลือสมาชิกกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก และสงเคราะห์คนในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาโดยการจัดสรรจากหมวดสาธารณประโยชน์ช่วยเหลือ

๒. คนในชุมชนรู้จักสามัคคี

เนื่องจากบ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ เป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่ออดีต ทำให้เกิดความรักความสามัคคี มีความน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เห็นได้จากการพัฒนาหมู่บ้าน หรืองานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

๓. จำนวนกลุ่มอาชีพการเกษตรที่พึ่งตนเองได้แก่

- กลุ่มไม้ผล (พุทรา นมสด)
- กลุ่มยางพารา
- กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด

๔. จำนวนครัวเรือนที่มีอาชีพหลักอย่างน้อย ๑ อาชีพ (เป็นรายได้หลัก)

ชาวบ้านท่าดีหมี ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทุกครัวเรือน แต่อาชีพหลักของครัวเรือนอาจจะแตกต่างกันไป บางครัวเรือนมีอาชีพหลักได้แก่ การทำสวนยางพารา อาชีพรองได้แก่การทำนา บางครัวเรือนมีอาชีพหลักได้แก่การทำนา ทำสวน อาชีพรองได้แก่การทำสวนพุทรา เป็นต้น กว่าจะมาเป็นวันนี้บ้านท่าดีหมีตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำเหืองไหลลงสู่น้ำโขงพอดี จึงกลายเป็นว่าเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดกับ สปป.ลาวถึงสองแขวง แม้ว่าจะมีแม่น้ำสองแม่น้ำแต่คนในชุมชนกลับใช้ประโยชน์จากแม่น้ำทั้งสองน้อยมาก และกับการที่มีอาณาเขตติดต่อกับสองแขวงกลับเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อชุมชนท่าดีหมีชุมชนถูกตราหน้าว่าเป็นทางผ่านของยาเสพติดและด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง กองทัพภาคที่ ๒ จึงได้สร้างพระใหญ่ปางประทานพรขึ้นที่ภูคกั๊วเพื่อเป็นจุดตรวจการณ์และเฝ้าระวังคนในชุมชนบ้านท่าดีหมี ก็ยังคงดำรงชีวิตแบบเดิม คือปลูกพืชล้มลุก และด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นเชิงเขาทำให้พื้นที่ทำกินมีน้อยแต่ชาวบ้านก็ยังขยันหยัดและรักษา วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมเอาไว้เป็นอย่างดีเหมือนต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ มีโครงการอีสานเขียวเกิดขึ้นมา ภาครัฐส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป

๔.๑.๒ การป้องกันในชุมชนและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันในชุมชนและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง) พบว่า จากผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนตลอดถึง ปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น กระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนขาดความสงบสุข และปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนจากสถาน

การปัญหาเสพติดของชุมชน^๑ สังคมรวมทั้งสื่อมวลชนตระหนักในความรุนแรงของปัญหาเสพติดและผลกระทบ จึงให้มีการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดประจำภูมิภาคมีการพัฒนาศักยภาพ^๒ ให้ความพร้อมครอบคลุมและเพียงพอต่อการ แก้ปัญหา และประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ท้องถิ่นและชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการแก้ไข ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๓

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน) พบว่า ปัญหาเสพติดเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากตัวปัญหาเองมีความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา^๔ ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก สาเหตุที่ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน คน อ่อนแอ ขาดจิตสำนึก และความตระหนัก เด็กและเยาวชนมีความซื่อซน อยากรู้อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับจากปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว^๕ ขนาดเดียวกันผู้ใหญ่ มีปัญหาชีวิต เช่น ว่างาน ยากจน มีหนี้สิน ขาดจิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หมดหวัง ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว ตลอดถึงปัญหา ผิดหวังในครอบครัว/สังคมจากความเห็นแก่ตัว หารายได้ในทางที่ผิด^๖

๓) Opportunities = (โอกาส) พบว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมจัดการปัญหาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด ฝักระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายแก้ไขปัญหา ไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ โดยลำพังคนในหมู่บ้าน/ชุมชนเองรู้จักและเข้าใจปัญหาดีที่สุด^๗ จึงเป็นผู้แก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด มากกว่า คนภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชนจัดการปัญหาด้วยหมู่บ้าน/ชุมชนเองเป็นหลัก มากกว่ารอคอยพึ่งพาคนอื่น/หน่วยงานภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน เชื่อมมั่นในพลังของชุมชนแนวทางหมู่บ้าน/ชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/

^๑สัมภาษณ์, นายกฤติขุา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอทาลี่ ตำบลทาลี่ อำเภอทาลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๒สัมภาษณ์, นายอภินันท์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^๓สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๔สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจติยคุณ, รองเจ้าคณะอำเภอทาลี่ วัดลาดบุพพวงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอทาลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๖สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีทาลี่ อำเภอทาลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๗สัมภาษณ์, นายหลง แก้วนิรันดร์, นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ชุมชน ๒ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ฯลฯ ๒) ระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ฯลฯ^๔

๔) Threats=(อุปสรรค) พบว่า ตัวยาหรือฤทธิ์ในการมอมเมาของยาเสพติด ทำให้ผู้เสพหลงใหลในความสุข ความเคลิบเคลิ้ม จนไม่สามารถกลับมามีความสุขในชีวิตปกติได้ ต้องพึ่งพาใช้ยาเสพติดไปตลอดปัญหาสังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้น^๕ ทำให้ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดรวมทั้งปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ^๖ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องขาดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือทำให้ไม่สามารถวางแผนและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้อย่างทันเหตุการณ์ หมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีลักษณะดังต่อไปนี้ ตั้งแต่ ๓ ข้อขึ้นไป แสดงว่าปัญหายาเสพติดอาจแทรกซึม เข้าไปแพร่ระบาดในหมู่บ้าน/ชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และคนในหมู่บ้านแตกแยกขาดความสามัคคีมีแหล่งอบายมุขในหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้พื้นที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้านอาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่รกร้างพร้อมทั้งมีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้านมีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ^๗ มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนหน้าตาหมองคล้ำ ซุปผอม หรือมีอาการฉุนเฉียว เมอาละวาด ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง^๘

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันในชุมชนและแก้ไขปัญาเรื่องยาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

^๔สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์, นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์, ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสัด, ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓. .

^๖สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^๗สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ ศรีบุตร, รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๘สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล, เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒

สรุป สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการป้องกันชุมชนและแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยการนำหลักทฤษฎี SWOT

Strengths (จุดแข็ง)	- การแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทางป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จ - ความพร้อมครอบครัวและเพียงพอต่อการ แก้ปัญหา และประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น
Weaknesses (จุดอ่อน)	- ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทางธรรมชาติแม่น้ำเหืองว่ายาเสพติด - ปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว
Opportunities (โอกาส)	- ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการปัญหาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต
Threats (อุปสรรค)	- สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้น - ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติด - ปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ

๔.๑.๓ การกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง) พบว่า มีการค้นหาสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ฯลฯ และแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เหมาะสม ได้แก่ กลุ่มทั่วไป กลุ่มเสี่ยง กลุ่มใช้ยาเสพติด ด้านการรักษาให้

โอกาสเมื่อเด็กพลั้งพลาดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือมีแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการปรับความคิด/พฤติกรรม สร้างค่านิยมใหม่ ดูแลช่วยเหลือ ติดตามอย่างใกล้ชิด ระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนต่อตามปกติ^{๑๓}

- กลุ่มเสี่ยง : ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยง การให้คำปรึกษา ติดตาม เยี่ยมบ้าน ฯลฯ

- กลุ่มใช้ยาเสพติด : กรณีค้นพบในสถานศึกษา โดยการทำจิตสังคมบำบัด ในสถานศึกษา ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง ครู ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข^{๑๔}

๑) ด้านการเฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกัน ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา ฯลฯ^{๑๕}

๒) ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร /การขับเคลื่อนกลไก คณะกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง /การจัดทำแผนงาน งบประมาณ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา^{๑๖}

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน) พบว่า พ.อ.สมหมาย บุชบา รองผบ.มทบ. ๒๘ และ ผอ.กอ.รมน. จังหวัดเลย เปิดเผยว่า หลังจาก ข้ามรับตำแหน่งระยะแรก ได้เดินทางไปตรวจ เยี่ยมตามตะเข็บรอยต่อมีลำน้ำเหืองกัน ตั้งแต่บ้านเหล้ากอหก อ.นาแห้ว เรื่อยลงมาจนถึงรอยต่อ แม่น้ำโขง ที่ อ.เชียงคาน สุดทางที่ ต.หาดคัมภีร์ อ.ปากชม พบว่าหลังจากกองร้อยทหารพราน ๒๑ ต้องลงไปสลับกับกองร้อยทหารพราน ๒๒ ซึ่งชำนาญด้านยาเสพติด วางสายปราบปรามยาเสพติดไว้ จนสามารถสกัดยาเสพติดที่ข้ามฝั่งลาวมายังฝั่งไทย ซึ่งทหารพราน ๒๒ ที่ชำนาญเรื่องก่อความไม่สงบ ในภาคใต้ ขึ้นมาปฏิบัติงานแทน ซึ่งต้องมาเริ่มสร้างสายลับกันใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลามากพอสมควร จึงได้ให้ นโยบายสร้างสายลับให้เข้มแข็งเหมือนเดิม โดยปัจจุบันก็เริ่มเข้าที่เข้าทางมีการจับรายวัน จนสามารถ ขยายผล ได้รายใหญ่มากขึ้น^{๑๗}

ยาเสพติดภัยร้ายใกล้ตัวหากมีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจ ก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้ ยาเสพติดจึงเป็นภัยร้ายที่อาจใกล้ตัวมากกว่าที่คิด และ ไม่ใช่แค่ยาเสพติดผิดกฎหมาย ที่รู้จักกันดี เช่น ยาบ้า ไอซ์ กัญชา และสารระเหย เป็นต้น ยาที่ใช้ รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดเช่นกัน ทั้งในกลุ่มยาแก้ไอ

^{๑๓} สัมภาษณ์, นายฤทธิชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์, นายอนันต์ สุวรรณโค, ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี, ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล, เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

แก้แพ้ และแก้ปวดโทษและพิษภัยยาเสพติดต่อตนเอง ยาเสพติดส่งผลร้าย ทำลายร่างกายระบบต่าง ๆ ทำให้ประสาทหลอน ความจำเสื่อม หลอดลมอักเสบ หัวใจวาย โลหิตจาง มะเร็งในเม็ดเลือด ปอดอักเสบหรือมะเร็งปอด ไตอักเสบ มีเลือดออก ในกระเพาะอาหาร ปวดท้องรุนแรง ความต้องการทางเพศลดลง หรืออาจเสื่อมสมรรถภาพทางเพศได้ ฯลฯ^{๑๘} และนอกจากจะส่งผลต่อร่างกายแล้ว ยังส่งผลต่อจิตใจและอารมณ์อีกด้วย ทำให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว หงุดหงิดง่าย ขาดการใช้เหตุผล ฯลฯ การนิยมนุกทลองใช้ยาเสพติดจะส่งผลต่อสมองโดยไม่รู้ตัว และหากมีปัญหาในชีวิต ก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาใช้ยาเสพติด เพราะปัญหาจะยิ่งถดถอยและมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ ต่อครอบครัว นอกจากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เสพเอง ยาเสพติดยังส่งผลต่อครอบครัวผู้เสพ ทำให้ต้องเสียเงินทองทรัพย์สินไปกับยาเสพติดโดยไม่จำเป็น เสียค่าใช้จ่ายเพื่อมาดูแลอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจาก ยาเสพติด ทำให้ครอบครัวเสียชื่อเสียง เกิดความไม่เข้าใจกัน ทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ต่อชุมชน ด้วยภาวะการติดยาเสพติดทำให้ต้องใช้อย่างต่อเนื่อง หากผู้เสผู้ติดไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อ ยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง ก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินในชุมชน และเมื่อฤทธิ์ยาส่งผลทำให้เกิดอาการทางจิตและประสาท ก็อาจส่งผลต่อความไม่ปลอดภัยในร่างกายและชีวิตของคนในชุมชนได้^{๑๙}

๓) Opportunities = (โอกาส) พบว่า ทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรอง คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม^{๒๐} การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย - อุดมศึกษา ภายใต้กรอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ๕ ด้านประกอบด้วย ๑)ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ๒)ด้านการค้นหา ๓)ด้านการรักษา ๔)ด้านการเฝ้าระวัง และ๕)ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียน และบริบทสถานศึกษา^{๒๑}

๔) Threats=(อุปสรรค) พบว่า รองผบ.มทบ. ๒๘ และ ผอ.กอ.รมน. จังหวัดเลย ยังกล่าวอีกว่า มีความกังวลเกี่ยวกับชาวบ้าน ที่ยังลักลอบส่งยา หรือ จำหน่ายเอง ซึ่งเกิดจากการไม่ไว้วางใจ และไม่สามัคคีกันหมู่บ้าน บางคนเห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำ จนเกิดการเรียนแบบอยากได้อย่าง

^{๑๘} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจตียคุณ, รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดปูทรงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๑๙} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล, รองเจ้าคณะอำเภอบางคม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอบางคม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติธรรมโกศล, เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจตียคุณ, รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดปูทรงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

มี^{๒๒} ซึ่งทางราชการ ก็ไม่ได้ตั้งใจ จัดการอบรม ชี้แจงถึงผลเสีย นานเข้าเมื่อทางการสืบทราบจนเห็นพฤติกรรม ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาบ้า จะถูกยึด หรือ เงินทอง ที่กระจายไปตามลูกน้องญาติ จะถูกโกง จนไม่มีแผ่นดินอยู่ เหมือนพ่อค้ายาบ้ารายใหญ่ที่อำเภอวังสะพุง หนีไปกบดานอยู่ที่พม่า ไม่นานก็ต้องกลับมาเมื่อเงินทองชักวันหนึ่งก็หมด^{๒๓}

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓

สรุป สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการกำหนดกติกาและใช้มาตรการทางชุมชนโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT

Strengths (จุดแข็ง)	- มีการค้นหาสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม - แบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม - เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา
Weaknesses (จุดอ่อน)	- มีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชน - ยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติด
Opportunities (โอกาส)	- ทำความเข้าใจกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ - การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย - อุดมศึกษา
Threats (อุปสรรค)	- ไม่สามัคคีกันในหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำ

^{๒๒}สัมภาษณ์, พระครูศรีภักดิ์ธรรมวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓}สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ , นายกเทศมนตรีตำบล อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๔.๑.๔ การรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑) Strengths = (จุดแข็ง) พบว่า มีการวางแผนวางแผนงานของหมู่บ้าน/ชุมชนพร้อมกับการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและแก้ไขปัญหาคู่ขนานที่เกี่ยวข้องที่เป็นเหตุของปัญหายาเสพติด โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ต้นทุน ศักยภาพ และภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเอง โดยมีการประสานแนวร่วม หาคความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อ ลงมือแก้ไขปัญหายาอย่างมีส่วนร่วมจากคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนโดย กำหนดกติกาชุมชน/มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน ตามแนวทางสันติวิธีดำเนินการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ^{๒๔} ทั้งเด็ก เยาวชน ครอบครัว คนทำงาน และประชาชนทั่วไปให้สอดส่อง ตรวจตรา เฝ้าระวัง เช่น สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าแก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาผู้เสพ/ผู้ติด ค้นหา ทำความเข้าใจ เชิญชวน คัดกรอง ช่วยเหลือ ส่งต่อติดตาม ดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ ในด้านต่าง ๆ ทั้งสุขภาพ อาชีพ การศึกษา และการเปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

๒) Weaknesses = (จุดอ่อน) พบว่า ปัญหาการติดยาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งทางสาธารณสุข และผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นกลายเป็นวงจรอันเลวร้ายที่ไม่อาจตัดส่วนใดออกไปได้ผู้ตกเป็นทาสสารเสพติดเกือบทุกประเภทร่างกายจะซูบซีด ผอมเหลือง เหลือแต่หนัง

^{๒๔}สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล, รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

หุ้มกระดูก ความคิดอ่านช้า ความจำเสื่อม ขาดสติ อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และจะเสียชีวิต ในที่สุดเนื่องจากสารเสพติดทุกประเภทผู้เสพจะต้องเพิ่มยาให้มากขึ้นตลอดเวลาและหยุดเสพไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องสูญเสียเงินทองสำหรับซื้อยามาเสพไม่มีที่สิ้นสุด ร่างกายไม่แข็งแรง ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ดังเช่นคนปกติทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม เพราะผู้ติดยาจำเป็นต้องใช้เข็ม สำหรับฉีดยาเสพติดเป็นประจำทุกวัน และจำเป็นต้องเพิ่มปริมาณขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในสภาพความเป็นจริงผู้ติดยาจะไม่มีใครคบค้าหรือร่วมสมาคมด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์ นอกจากนั้นยังเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาการพนัน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์^{๒๕} ไม่ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน สำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาไม่มีการแบ่งการแนวทางการดำเนินงานออกเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนักเรียนมีการอยากรู้ อยากลองเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่มีการ ให้ความรู้หรือผนวกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไว้ในวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการจัดนิทรรศการ ไม่มีการจัดเสียงตามสายในโรงเรียนไม่มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนขาดการฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติดในกลุ่มเพื่อน^{๒๖} หรือกลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ หรือเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดบางชนิด แต่ยังไม่ถึงขั้นเสพติดการดำเนินงานในกลุ่มนี้ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่าหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติด ไม่มีมุมบริการปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหาตลอดถึงการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อปรับพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมอีกทั้งไม่มีการจัดค่ายกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งมีการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในการกำหนดการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบำบัดรักษาและดำเนินการไปตามกฎหมาย^{๒๗}

๓) Opportunities = (โอกาส) พบว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม เพื่อลดอุปาทานของยาเสพติดเป็นมาตรการที่ได้ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกรณีที่กระบวนการผลิต การลำเลียง และการกระจายสินค้ามีเครือข่ายซับซ้อนข้ามชุมชน ข้ามจังหวัด และข้ามประเทศ^{๒๘} แต่จะเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงเครือข่ายอิทธิพลที่มีความเชื่อมโยงกับอำนาจหลายระดับเนื่องจากผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินมีมากมหาศาลอำนาจเงินสามารถแทรกแซงอำนาจรัฐ ทำให้อำนาจรัฐบางส่วนถูกใช้ไปเกื้อกูลกระบวนการ อำนาจรัฐที่ต้องจัดการแก้ปัญหาเสพติดไม่มากนักน้อย ต้องเผชิญกับอำนาจเงินดังกล่าว จึงทำให้การเข้าถึงและ

^{๒๕} สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์, นายหล่ง แก้วนิรันดร์, นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอยางคายน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายกบวณ มีที, นายกเทศมนตรีปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์, พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนันท์, ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

จัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน คล่องตัวในขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในแง่ของสิทธิมนุษยชนด้วย การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านมาได้ผลสำเร็จอย่างมากในการบำบัดแต่การฟื้นฟูและจัดการไม่ให้เกิดกลับมาเสพติดใหม่ มักจะได้ผล เนื่องจากปัญหาด้านจิตใจส่วนหนึ่งแต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขทางอุปทานและอุปสงค์อื่น ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง การใช้ “ชุมชนเข้มแข็ง”^{๒๙} ที่มีความพยายามมา โดยตลอด โดยหลายหน่วยงานภายใต้ชื่อที่ต่างกันก็พบว่า เกิดความสำเร็จในบางพื้นที่ที่มีองค์กรชุมชน เข้มแข็งและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภายนอกที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยาเสพติด แต่พื้นที่ดังกล่าว มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับชุมชนทั้งหมด สำหรับโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดที่ได้ใช้แนวทาง “ชุมชนเข้มแข็ง” เป็นยุทธศาสตร์นำก็พบว่าหมู่บ้านภายใต้โครงการจำนวนไม่น้อยได้ถูกประกาศให้เป็นหมู่บ้าน “สีขาว” แต่เมื่องบประมาณที่จัดสรรลงไปในพื้นที่ชุมชนมีไม่พอ การปฏิบัติงานของหน่วยงาน ไม่ต่อเนื่องชุมชนเหล่านั้นก็ไม่ได้เข้มแข็งจริงเงื่อนไขที่เอื้อต่ออุปสงค์ของยาเสพติดยังมีอยู่ยาเสพติดก็ดำเนินต่อทั้งที่เป็นหมู่บ้าน “สีขาว”^{๓๐}

๔) Threats=(อุปสรรค) พบว่า ปัญหายาเสพติดในชุมชนปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่กำลังทำลายเศรษฐกิจและสังคมแม้ว่าทุกฝ่ายจะพยายามป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอดจากการสำรวจผู้ติดยาเสพติดโดยแพร่กระจายไปถึงระดับหมู่บ้านชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมและแพร่กระจายเข้าไปในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนซึ่งเป็นพลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต^{๓๑} สถานการณ์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาจากการศึกษาผลการดำเนินการที่ผ่านมา สถานการณ์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาพิจารณาปัจจัยภายในชุมชน วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน พิจารณาปัจจัยภายนอกชุมชนวิเคราะห์ภัยคุกคาม^{๓๒}ไม่มีโครงสร้างของปัญหายาเสพติดเปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด เนื่องจากตัวปัญหาเองมีความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก ปัญหาสังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติด รวมทั้งปัญหาค่านิยมเรื่องวัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ^{๓๓}

^{๒๙} สัมภาษณ์, พ.อ.สมหมาย บุชบา, รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์, นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๑} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์, ศรีบุตร, รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์, ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๓} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓.

สรุปประเด็นคำถามข้อที่ ๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย โดยสามารถสรุปบทสัมภาษณ์ การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT ย่อมาจาก Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔

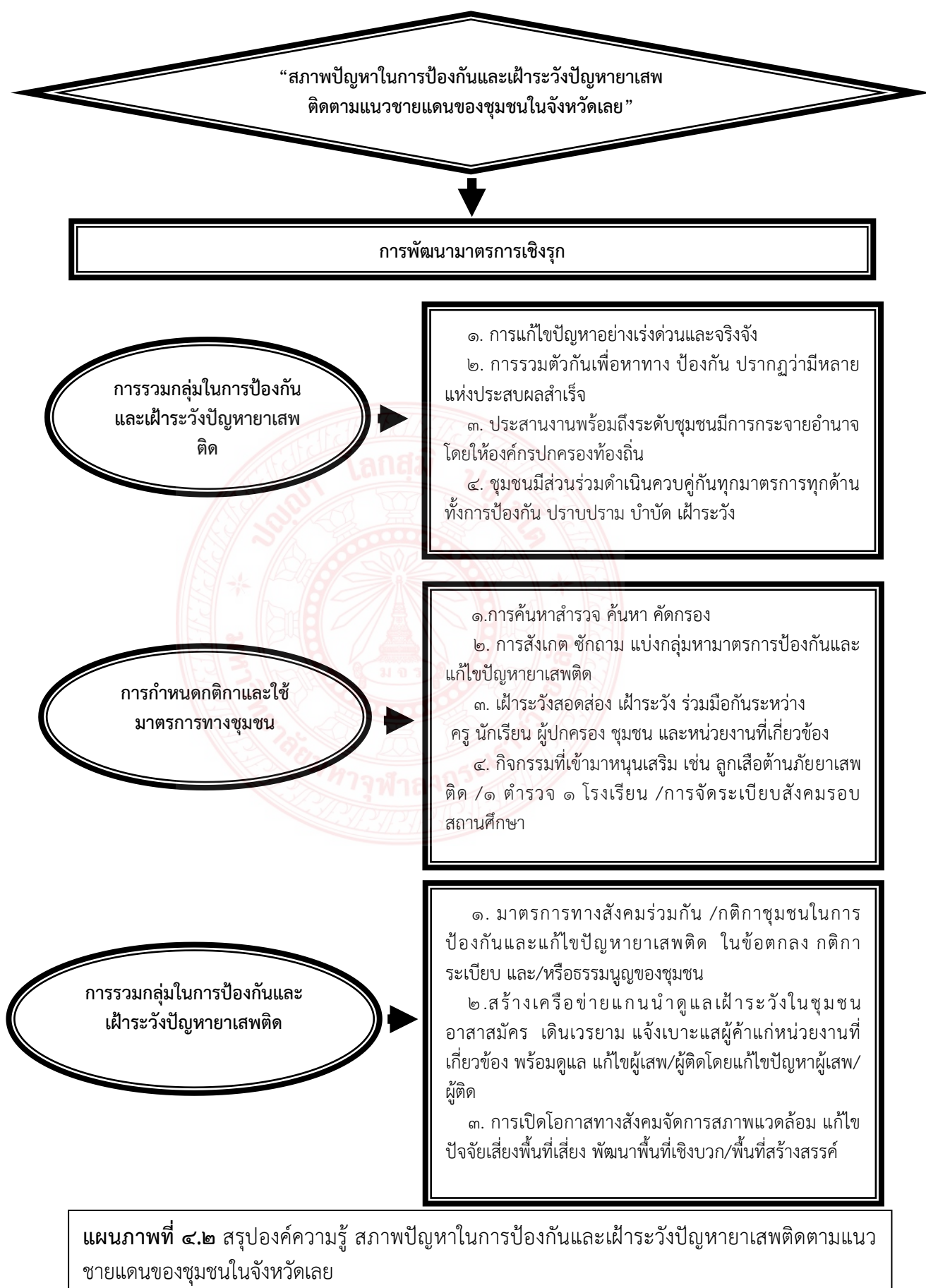
สรุป สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยการนำหลักทฤษฎี SWOT

Strengths (จุดแข็ง)	- กำหนดกติกาชุมชน/มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และ/หรือธรรมนูญของชุมชน - สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ้งเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาเสพติด - การเปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยงพัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์
Weaknesses (จุดอ่อน)	- ขาดการดำเนินการแก้ปัญหายาอย่างเร่งด่วน สำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด - ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีมุมบริการปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด - ไม่มีการจัดค่ายกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดปัญหายาเสพติด
Opportunities (โอกาส)	- การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน - การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้เกิดกลับมาเสพใหม่
Threats (อุปสรรค)	- ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยากแก่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

สรุปได้ว่า จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกันซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามา

หนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา กำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่งเบาะแสผู้ค้า/แก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาเสพติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของช่องทางทาง ธรรมชาติแม่น้ำเหืองว่ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิด ปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยว ยายที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดสำหรับเยาวชนและ กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มี ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดปัญหายาเสพติดหลังชุมชนเป็นพลังสำคัญ หยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้า ระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกัน ปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยา เสพติดในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมาภิบาลการเมือง ไปสู่ภาคปฏิบัติที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้เกิดกลับมาเสพใหม่จาก ปัญหาด้านจิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลกระทบต่อปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชน ประสบปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาค่านิยมเรื่อง วัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ ขาดสามัคคีกันหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของปัญหาเกิดจาก ปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

๔.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓) วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ มาตราการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ)

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ “การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชนสามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ) ดังนี้

พบว่า ผลกระทบจากปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหาอาชญากรรมต่างๆ การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น กระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชน ขาดความสงบสุข และปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนจึงต้องมีมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ออกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้ใช้แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๓ เพื่อให้เป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมของชุมชนโดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติแผนปฏิรูปประเทศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ดังนี้^{๓๔}

๑. มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด

พบว่า การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน การปราบปรามเชิงรุกในพื้นที่ตลอดถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนพัฒนาศักยภาพการปรับปรุงระบบงาน ดังนี้

๑.๑ แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน

^{๓๔}สัมภาษณ์, นายไพศาล สอนเสียง, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านท่าดีหมี่ หมู่ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน จำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากอย่างแท้จริง การ ขับเคลื่อนนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับ หมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างการรับรู้และดำเนินการให้มี ความเชื่อมโยงด้านการป้องกันปราบปรามและการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเพื่อ คืนคนดีสู่สังคม^{๓๕}

- ขั้นตอนที่ ๑ สืบสภาพชุมชน
 - ขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ
 - ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก)
 - ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์
 - ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวที
- ประชาคมครั้งที่ ๒)

- ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด
- ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓)
- ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม
- ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

โดยให้ความสำคัญไปที่ด้านการบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่าน กระบวนการ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของค่ายมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย ปัจจุบันแห่ง ความสำเร็จ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดสถานที่ ซึ่งนับได้ว่าที่ได้มาตรฐาน โดยมี ปัจจุบันแห่งความสำเร็จในหลายๆ ด้าน จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลเนื่องจากการบริหารจัดการ จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลโดย "ชรบ." หรือ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ราชวรอาสาสมัคร ในพื้นที่) ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก นายอำเภอ มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่า ด้วยลักษณะการปกครองท้องที่มีสายการบังคับบัญชาเริ่มจากระดับอำเภอเรียกกองพันหน่วยรักษา ความปลอดภัยหมู่บ้านมีนายอำเภอเป็นผู้บังคับกองพัน ระดับตำบลเรียกกองร้อย ชรบ. มีปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้ กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยก ประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง นอกจากนี้ยังมีปฏิบัติการด้านการข่าวตรวจตรา ตรวจค้น จับกุม ดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด จัดตั้งอาสาสมัครหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเสริมกำลังฝ่ายปกครอง กำนัน

^{๓๕}สัมภาษณ์, นายпенเจือ สีดาพิมพ์, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย , วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ผู้ใหญ่บ้าน ชูรักษาความสงบหมู่บ้านเผ่าระวังป้องกันไม่ให้มีการค้าการเสพยาเสพติดในพื้นที่ เสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของบุคคลที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด^{๓๖}

๔.๒.๒ การใช้มาตรการทางสังคม

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ “การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกันและเผ่าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์บทสัมภาษณ์การใช้มาตรการทางสังคม ดังนี้

๑. นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ติด

๑) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ถึงแม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ จะไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์เป้าหมายหรือกลยุทธ์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้โดยตรง แต่ก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่เป็นพื้นฐาน ของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพไว้ว่าคนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุขและได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน ๓ มิติ^{๓๗}

๑) การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม พัฒนาศมรรคนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่โดยมี กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างสันติสุข โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่และสงบสุข

^{๓๖}สัมภาษณ์, นายเสริม อุทาพร, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๗}สัมภาษณ์, นายเปนเจือ สีดาพิมพ์, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

นอกจากนี้ การศึกษาทำความเข้าใจยุทธศาสตร์อื่นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ จะมี
ส่วนช่วย ในการกำหนดแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
อย่างมีประสิทธิภาพด้วย^{๓๘}

๒) Roadmap การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยา

เสพติด แนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่สามารถนำมาปรับใช้ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข
ปัญหา ยาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

๒.๑) หลักการ “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้า
คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม”

๒. ๒) เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน คือ

- จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลืออยู่
- เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้อาการยาเสพติดหวน

กลับมารุนแรง

- สร้างความเข้มแข็งในการเอาชนะยาเสพติด
- ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหายา

เสพติดอันเป็นปัญหาสังคม และเป็นปัญหาของชาติ

นอกจากนี้ยังมีการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์และทิศทางการ
ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยยึดแนวทางการ
ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๕ ร้วป้องกัน ระยะที่ ๒ เป็นหลัก ประกอบด้วย ๕ ร้ว ๙ โครงการ
ได้แก่^{๓๙}

๑) ร้วชายแดน

- การกำหนดพื้นที่เป้าหมายหลัก – รอง ตามสภาพการนำเข้ายา

เสพติด

- การจัดทำแผนยุทธการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนแบบ

บูรณาการ

- การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนตามแนว

ชายแดน

- การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติด ณ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อน

ปรน ช่องทางธรรมชาติ และ เส้นทางตอนใน

- จัดกลไกบริหารจัดการสกัดกั้นตามแนวชายแดนเฉพาะพื้นที่

อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๓๘} สัมภาษณ์, นายหุ้ย โพชัย, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่
๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๓๙} สัมภาษณ์, นายอำพร พรหมสาส์น, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน
จ.เลย, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๒) รั้วชุมชน

- จัดประชุม ประชาคมหมู่บ้าน เพื่อสำรวจ ตรวจสอบผู้มีพฤติการณ์ด้านยาเสพติด ทั้งค้าทั้งเสพ ด้วยกระบวนการประชาคมในชุมชน เป็นการคัดกรองปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนขั้นต้น

- นำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาที่เหมาะสม
- ส่งเสริมบทบาทของหน่วยงาน ภาคี กลไกภาครัฐในทุกระดับ
- การบูรณาการพลังภาคประชาชนทุกส่วน โดยส่งเสริมให้ภาคประชาชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- จัดระบบการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน
- เสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้าน กองทุนแม่ของแผ่นดิน ตลอดจนขยายผลองค์ความรู้ ประสบการณ์ไปสู่พื้นที่อื่น

๓) รั้วสังคม

- สำรวจข้อมูลเพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยง
- ขจัดปัจจัยลบที่เอื้ออำนวยต่อภาวะเสี่ยง
- พัฒนา/ปรับปรุง การใช้มาตรการทางกฎหมาย/มาตรการทางสังคม
- เสริมสร้างปัจจัยบวกที่เป็นทางเลือกให้กับกลุ่มเยาวชน
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและการสร้างความมีส่วนร่วมของสังคม และชุมชน

๔) รั้วโรงเรียน

- จัดทำระบบข้อมูลในสถานศึกษา
- สร้างความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในการเฝ้าระวังดูแลปัญหาเสพติด
- นำนักเรียน/นักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพ/ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบที่เหมาะสม
- สร้างภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

- พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน
- ส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีการรวมกลุ่ม พัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

๕) รั้วครอบครัว

- การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้ครอบคลุมพื้นที่

พื้นที่

- การอบรมให้ความรู้แก่ครอบครัว ให้มีภูมิคุ้มกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด
- การรวมกลุ่มของครอบครัว ให้เป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- ส่งเสริม/สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสถาบันครอบครัวในแต่ละพื้นที่
- รณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อปลูกฝังค่านิยมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความ เข้มแข็งในครอบครัว

โครงการปราบปรามยาเสพติดและลดความเดือดร้อนของประชาชน เป็นการปราบปรามเครือข่าย การค้ายาเสพติดระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยการนำผู้เสพเข้าระบบบำบัดตามระบบที่ เหมาะสม และพัฒนาระบบติดตาม ช่วยเหลือ ฟื้นฟูอย่างครบวงจร โครงการสถานประกอบการป้องกันยาเสพติด เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานประกอบการ/ โรงงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๔.๒.๓ การใช้มาตรการทางกฎหมาย

ประเด็นคำถามข้อที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ“ การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ” ในชุมชนของมีการพัฒนามาตรการการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย สามารถวิเคราะห์บท สัมภาษณ์การใช้มาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

๑. การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชน พบว่า ผลกระทบจากปัญหา ยาเสพติด ในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สิน ความไม่ปลอดภัย ต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่ จำเป็น กระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนขาดความสงบสุข และปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านโดยม มีแนวทางหมู่บ้าน/ชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน^{๔๐}ระดับ ชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญา โดย การประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติชาวบ้านใน ชุมชนระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษา ชาวบ้านในชุมชน

จากประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม ยังมีช่องว่างที่ ทำให้กลุ่มผู้กระทำความผิดยาเสพติดใช้เป็นช่องทางกลับไปมีพฤติกรรมด้านยาเสพติดต่อไปอีก ที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ช่องว่างในขั้นตอนของพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ๒) ช่องว่างในการประกันตัว ในชั้นศาลทำให้ผู้ได้รับการประกันตัวกลับไปมีพฤติกรรมซ้ำอีก ๓) ช่องว่างในการควบคุมตัวของ เรือนจำทำให้ผู้ถูกจับรายสำคัญบางส่วนมีพฤติกรรมค้าและสั่งยาเสพติดในเรือนจำ๔) ช่องว่างจาก

^{๔๐} สัมภาษณ์, นายเสวียน พรทาสัน, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

การบูรณาการกฎหมาย^{๔๑}การวางจุดหนักในการแก้ไขจุดอ่อนของแต่ละมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อการลดระดับปัญหา ให้ได้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมมาตรการ แนวทางและการดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๒^{๔๒}

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค และระดับพื้นที่ จากงานการข่าวยาเสพติดที่นำไปสู่การพัฒนางานด้านปราบปรามและการพิสูจน์ทราบเครือข่ายการค้า และการสืบสวนทางการเงินต่อผู้ค้าควบคู่กับการสืบสวนพฤติกรรมในการกระทำผิดก่อนมีการจับกุมสู่กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกันตัวชั่วคราว^{๔๓}

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด และเจตคติของคนในชุมชนที่มีต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษา

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกันแก้ไขปัญหายาได้อย่างมีประสิทธิภาพป้องกันยาเสพติดในประชากรกลุ่มเสี่ยง

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนวยการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหายาพัฒนามาตรการสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพและทันเวลากับการปฏิบัติการ เช่น งานวิชาการ งานประเมินผล งานพัฒนาบุคลากร การเสริมประสิทธิภาพและพัฒนากลไกเฝ้าระวังระดับพื้นที่

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒ โดยพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ให้มีการจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และดำเนินมาตรการต่างๆแบบครบวงจรในพื้นที่เป้าหมายให้ลดระดับปัญหาลงให้มากที่สุด

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยที่ปฏิบัติงานด้าน ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนให้เป็นเอกภาพ สอดคล้องกัน ที่สำคัญ ได้แก่ งบประมาณของกองทัพไทย กอ.รมน. สำนักงาน ป.ป.ส. อปท. ฯลฯ โดยให้ทุกหน่วยงานยึดเป้าหมายเดียวกัน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆใน

^{๔๑} สัมภาษณ์, นายเตียง พรหมสาส์น, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์, นายชำนาญ แดงสนาม, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓} สัมภาษณ์, นายสงการ แก้วเพชร, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

กรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาค ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส. ในการจัดทำตำบลสกัดกั้นยาเสพติด โดยให้มีแผนงาน กิจกรรมร่วมกัน และลงนามร่วมกัน (MOU) ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง และพื้นที่ เพื่อจัดทำให้เป็น แนวตำบลสกัดกั้นยาเสพติดการเฝ้าระวังและเกาะติดปัญหาที่ดำรงอยู่ตาม แนวชายแดนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสกัดกั้นในแต่ละพื้นที่ เช่น ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของ แรงงานต่างชาติดังกล่าว ปัญหาสุขภาพและชนกลุ่มน้อย ปัญหาของเถื่อน/หนีภาษี ฯลฯ พร้อมกับเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาลง

๒. การแก้ไขปัญหในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย

พบว่า จัดระบบการปราบปรามกลุ่มการค้า/ชายงานยาเสพติดรายมีการจัดทำ บัญชีและกำหนดเป้าหมายเครือข่าย/กลุ่มที่จะต้องดำเนินการ จัดชุดปฏิบัติการรับผิดชอบอย่างชัดเจน ของหน่วยต่างๆ เกาะติดในแต่ละเครือข่าย/กลุ่ม จัดเครื่องมือ/อุปกรณ์การปฏิบัติงานที่สามารถเข้าถึง กลุ่มเป้าหมาย จัดงบประมาณเป็นการเฉพาะ รวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่าง ชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับสำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. จัดระบบ พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวน ทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการ ทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม^{๔๔}ให้ความสำคัญกับการ แจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุด ปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน กำหนด เป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ มีระบบ การอำนาจการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วนกระบวนการยุติธรรมทั้ง ระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการ ประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนใน ด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม^{๔๕}

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย เป็นการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนว ชายแดนได้มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร.,

^{๔๔}สัมภาษณ์, นายพรชัย งามดี, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕}สัมภาษณ์, นายสมเภา อุทาพร, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖}สัมภาษณ์, นายไสว พรหมสาส์น, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

คณะกรรมการ ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัย ต่อทรัพย์สินความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหา รายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวที ประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่ จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีการเป็น ผู้ช่วยผู้บังคับ กองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความ เข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัย ยาเสพติดรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิง คุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มี ทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมี จิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และ ศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความ ปลอดภัย น่ายุติและสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับ การบำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม” จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลือ อยู่เฝ้าระวังและรักษาสุขภาพไม่ให้อาการยาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการ เอาชนะยาเสพติด ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหา สังคม และเป็นปัญหาของชาติ ๑) รั้วชุมชน ๒) รั้วสังคม ๓) รั้วโรงเรียน การใช้มาตรการทาง กฎหมายในชุมชนมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยมาตรการ แนวทางและการ ดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลาย โครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัครใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกอำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

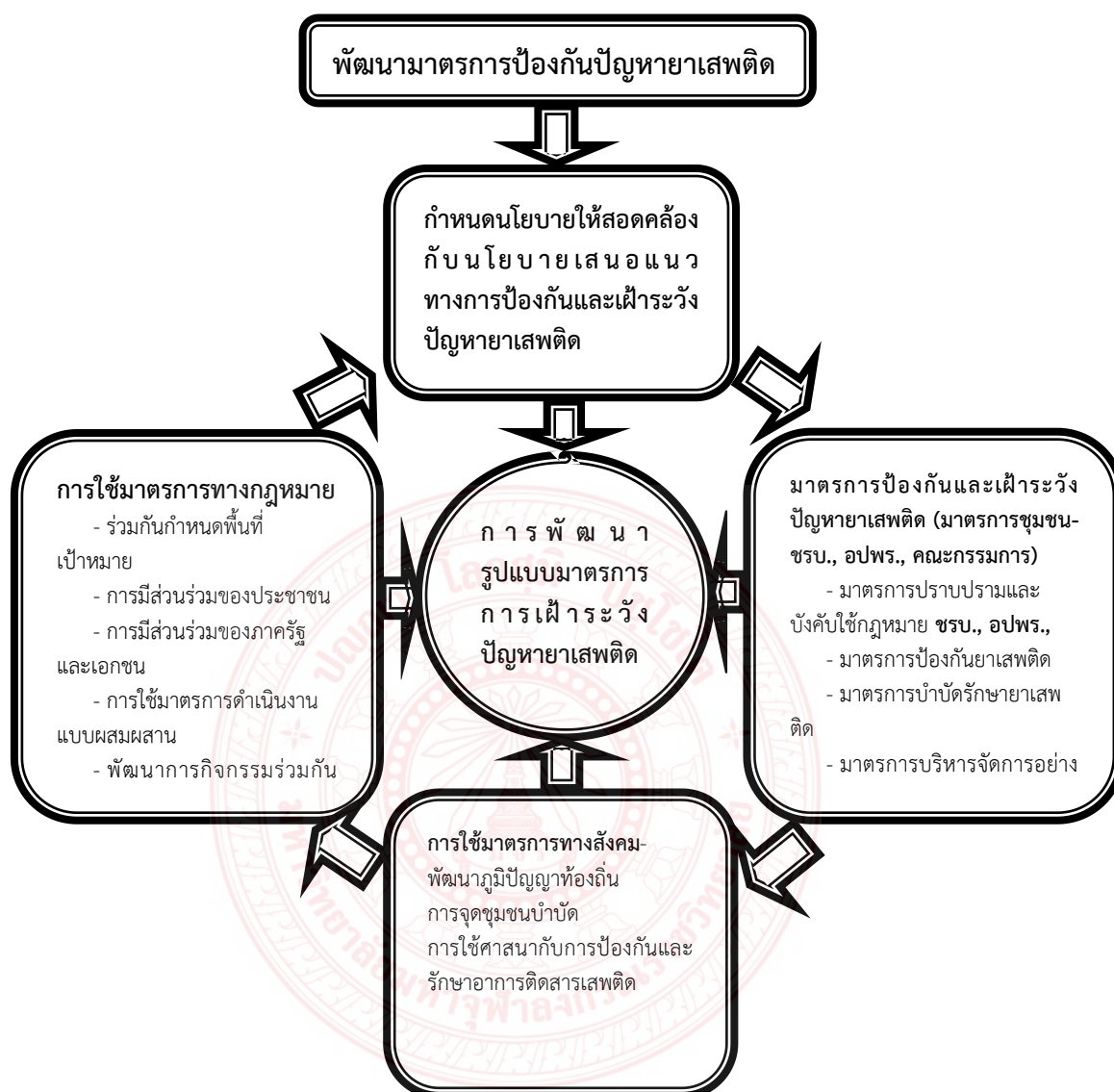
มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รองตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการแผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไกต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาคี ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส.

การแก้ไขปัญหาด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งจัดระบบอำนาจการข่าวและปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับสำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยายผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุม^{๔๗} ให้มีความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่องนี้ อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้เป็น การเฉพาะ มีระบบการอำนาจการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วน กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

^{๔๗} สัมภาษณ์, นายอำนาจ สุพรหมินทร์, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๓ สรุปองค์ความรู้ การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๔.๓ วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเยาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเยาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษารับชมชนและศักยภาพผู้นำชุมชนดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ รูปแบบทางสังคม การตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

พบว่า จากการสัมภาษณ์การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ศึกษามาตรการการพัฒนาแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน และ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน โดยชาวบ้านในชุมชนกล่าวว่า การเข้าใจเรื่องการเสพติด ให้แนวทางการแก้ไขปัญหการเสพติดได้จริงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมที่ก้าวหน้ากว่าแนวคิดกระแสหลักที่เน้นการปราบปรามและลงโทษ ได้รับการบำบัดจนเลิกเสพติดได้ และใช้ประสบการณ์จริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บกพร่องคน ส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชน แต่เป็นการเรียนรู้ที่บกพร่อง เพราะการเสพติดให้ความพอใจแค่ชั่วคราว แต่มีผลเสียมากกว่าในระยะยาว ปัญหาการเสพติดมาจากสาเหตุทั้งทางสังคม วัฒนธรรม ความยากจน ได้รับการศึกษาน้อย มาจากครอบครัวที่ยากลำบาก การเลี้ยงดูเด็กมีปัญหา ใช้ความรุนแรง ขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และการทำให้เด็กมีปัญหาพัฒนาการทางสุขภาพจิตที่บกพร่องหรือผิดปกติ ในบางเรื่อง ครอบครัวคนรวย คนชั้นกลาง บางครอบครัวและหรือสภาพแวดล้อมในชุมชน สังคม บางแห่งก็อาจสร้างปัญหาแรงกดดัน สร้างปัญหาด้านความคิดจิตใจให้เด็กบางคนไปเสพติดได้ด้วยเช่นกัน^{๔๘}

หลักในการหลีกเลี่ยงและป้องกันการติดสิ่งเสพติดโดยการใช้รูปแบบทางด้านสังคม การที่ครอบครัวมีการสร้างระบบการดูแล และให้คำปรึกษาและสภาพสังคมที่มีการเฝ้าระวัง เด็กเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครู และคนอื่นๆ ที่น่านับถือและหวังดีเมื่อมีปัญหาปรึกษาครอบครัว ครู หรือผู้ใหญ่ที่น่านับถือ ไม่เก็บปัญหานั้นไว้หรือหาทางลัดปัญหาโดยใช้สิ่งเสพติดช่วย หรือใช้เพื่อเป็นการประชด หลีกเลี้ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติดทางชุมชนก็มีการ ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด เพื่อจะได้ป้องกันตัวและผู้ใกล้ชิดให้ห่างจากสิ่งเสพติด ไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ติดสิ่งเสพติด เช่นไม่ให้ยืมเงิน ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ หรือแสดงความเก่งกล้าเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดทุกชนิดโดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์ในชุมชน และใช้ยาที่แพทย์แนะนำตามขนาดที่แพทย์สั่งไว้เท่านั้น หากสงสัยว่าตนเองจะติดสิ่งเสพติดต้องรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา หรือคำสอนของศาสนาทุกศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายให้บุคคลประพฤติแต่สิ่งดีงามและละเว้นความชั่ว^{๔๙}

^{๔๘}สัมภาษณ์, นางสาวทรง เกษมสุข, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๔๙}สัมภาษณ์, นายณรงค์ วันแก้ว, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

๑. แนวทางสังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชน

การดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดต้องให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้แวดล้อมทางสังคม ควรเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๒. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีทรัพยากรที่จะดำเนินการค่อนข้างจำกัดกำหนดประชาชนในพื้นที่ ทั้งงบประมาณ และบุคลากร และประชากรเป้าหมายที่จะเข้าดำเนินการให้ชัดเจนทำให้ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน คือ การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหามาเป็นผลจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ และกลุ่มประชากรเป้าหมาย สามารถค้นหาสาเหตุและผลกระทบต่าง เพื่อการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในพื้นที่ในการรับผิดชอบการดำเนินงาน คือ ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต้องกำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบทบาทที่ชัดเจนตามความถนัดและให้สอดคล้องกับภารกิจนั้นๆ ดำรงในพื้นที่ควรมีภารกิจหลักในการปราบปราม และภารกิจรองในด้านการป้องกัน สถานศึกษา นั่นๆดังนั้นทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสามารถบูรณาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไปพร้อมๆกันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง^{๕๐} ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้แรงงาน ในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการวางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน ปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน^{๕๑}

การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน คือ ในปัจจุบันมีมาตรการหลายรูปแบบ มาตรการหลัก ได้แก่ การให้การศึกษา การให้บริการสนเทศ การจัดกิจกรรมทางเลือก การใช้มาตรการแทรกแซง การใช้กลุ่มเพื่อน และยังมีอื่นๆ อีก เช่น การพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนา การจัดระบบสารสนเทศ การติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และต้องระดมกำลังคนและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของงานและโครงการต่างๆ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ประสบการณ์ในด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บ่งชี้ให้เห็นว่ามีรูปแบบและวิธีการในการดำเนินงานที่หลากหลายในการจะเอาชนะยาเสพติด การออกแบบให้

^{๕๐} สัมภาษณ์, นายธนเสฏฐ์ ใจมันชัยนพ, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๑} สัมภาษณ์, นายแหลมทอง แสนใจวุฒิ, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านและของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้รับการคิดค้น ทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนาแล้วแล้วซ้ำอีกจากรากเหง้าของปัญหานั้นๆ ให้เหมาะกับการป้องกัน ดังนั้นภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษา เผยแพร่ และประยุกต์ใช้ต่อไป^{๕๒}

๓. ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

พบว่า การแจ้งเบาะแสยาเสพติด เป็นการดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาเสพติด เช่น มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดพบเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อให้นักค้ามีการซื้อขายยาเสพติดไม่กวาดล้างแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติด เจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง (ผู้ค้า/ผู้เสพ)^{๕๓} รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนแล้ว (ป.ป.ส.) จะดำเนินการตามขั้นตอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียนต่อไปการดำเนินการตามขั้นตอน หมายถึง การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ^{๕๔}การแจ้งเบาะแสยาเสพติด สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาคการแจ้งเบาะแสด้วยตนเองได้ที่สำนักงาน (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค : ผู้เดินทางมาร้องเรียน ณ สถานที่ทำการของแต่ละพื้นที่สามารถติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ ณ ห้องประชาสัมพันธ์ เพื่อรับเรื่องร้องเรียนต่อไปการแจ้งผ่านเว็บไซต์ (ป.ป.ส.)

การเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๒ ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญา โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ฯลฯระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน แก้ไขปัญหาพื้นฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพการจัดการองค์ความรู้และเชื่อมโยงเครือข่าย ประเมินผล สรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกชุมชน เพื่อเพิ่มพลังความเข้มแข็งในการทำงานพัฒนาแกนนำรุ่นต่อไป สร้างจิตอาสา พัฒนาศักยภาพให้กับผู้นำรุ่นสอง เพื่อให้มีแกนนำ สืบต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ยาเสพติดในวัยรุ่น สัญญาณเตือนที่พ่อแม่ควรรู้การใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ไม่ว่าใครก็ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากยาเสพติดอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ได้มากมาย ทั้งการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิต ปัญหาด้านสุขภาพ หรือแม้แต่การก่ออาชญากรรม จากผลลัพธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงแค่ตัวผู้เสพหรือครอบครัวเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด แต่รวมถึงคนในสังคม

^{๕๒} สัมภาษณ์, นายวิไลศักดิ์ บาเรือน, อาสาสมัคร, บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์, นายภูริวัฒน์ โชตินพรัตน์, นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ ศรีบุตร, รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

และประเทศชาติด้วย ดังนั้น เพื่อการป้องกันการเกิดปัญหาเหล่านี้ การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ^{๕๕}

ปัญหาเสพติดในวัยรุ่นนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว การเรียน ความรัก สิ่งแวดล้อม แบบอย่างในสังคม หรือแม้แต่ความอยากรู้อยากลองและความคึกคะนองในวัยรุ่น จากปัจจัยเหล่านี้ครอบครัวหรือผู้ปกครองจึงมีส่วนอย่างยิ่งที่จะคอยดูแลลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด นอกจากนี้ การรับทราบปัญหาการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นให้เร็วที่สุดก็เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการดูแลรักษาและป้องกันการกลับมาใช้ยาเสพติดซ้ำเป็นอย่างมาก สัญญาณการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ยาเสพติดนั้นสามารถส่งผลกระทบต่อร่างกายและอารมณ์ได้โดยตรง ผู้ปกครองจึงอาจเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้^{๕๖}

- รูปร่างตาขาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว
- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่นั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

การทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนสำรวจ คัดกรองเพื่อบ่งชี้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา ฯลฯ วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม^{๕๗}

จากบทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย พ่อแม่ คือ บุคคลสำคัญในการอบรม เลี้ยงดู สั่งสอนลูก นอกจากนี้ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องให้กับ

^{๕๕} สัมภาษณ์, ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.) สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๕๖} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๕๗} สัมภาษณ์, พระครูศรีภัทรวิมล รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

บุตรหลาน การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ทำให้รู้กฎเกณฑ์ทางสังคม โดยผ่านทางผู้ให้การอบรม (พ่อ แม่) ทำให้คนคนนั้นเกิดการเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะอบรมกล่อมเกล่าเด็กตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นต้น ทำให้เด็กได้รู้สึก ได้เข้าใจ ได้รู้สิ่งดีไม่ดี สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น เรียบร้อย เกเร มีมารยาท ไม่มีมารยาท ไปจนถึงลักษณะซื่อสัตย์ คดโกง มีเมตตา หรือโหดร้าย^{๕๘}

สถาบันครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ แม่ เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้สั่งสอนดีไม่ดี สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ จะปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับลูก รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับลูก เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว “ทำครอบครัวให้ร่มเย็นเด็กจึงอยากอยู่บ้าน ถ้าหากครอบครัวมีแต่ความร้อนรุ่มเด็กก็ไม่อยากอยู่บ้าน”^{๕๙} บทบาทของสถาบันชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กถัดจากสถาบันครอบครัว ชุมชนมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะชุมชนที่มีขนาดเล็ก คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดีๆ จากชุมชน

๔.๓.๒ รูปแบบการใช้กฎหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรม

พบว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ปี พ.ศ.๒๕๑๙ ฉบับที่ ๓ (แก้ไข) พ.ศ. ๒๕๔๓ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมของชุมชน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่ค้นหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งปฏิบัติการกับผู้ต้องหาค้ายาเสพติดที่ยังหลุดรอดการจับกุมของเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยการลงพื้นที่ครั้งนี้เป็นปฏิบัติการต่อเนื่องจากยุทธการ “หมู่บ้านชุมชนปลอดภัยไร้ยาเสพติด” ที่เปิดปฏิบัติการโดยระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสำนักงาน ป.ป.ส. บช.ปส. ทหาร ตำรวจ และนำผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาในค่ายบำบัดรักษาที่ทางสำนักงาน ป.ป.ส. ได้จัดเตรียมเพื่อรองรับผู้เสพยาเสพติดและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนตัวอย่างที่ภาครัฐได้ร่วมมือกับแกนนำชุมชน และภาคประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างครบวงจรและยั่งยืนสำหรับผลการตรวจหาสารเสพติดในร่างกายในชุมชน มีผู้เข้ารับการตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดรวมทั้งสิ้น ๘๑ ราย ตรวจพบผู้ที่มีสารเสพติดรวม ๕ ราย เป็นผู้ที่เสพยาบ้า ๔ ราย เป็นผู้เสพยาบ้า

^{๕๘} สัมภาษณ์,พ.อ.สมหมาย บุชบา , รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๕๙} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

และกัญชา ๑ ราย โดยผู้ที่พบสารเสพติดในร่างกายยินยอมเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ^{๖๐} การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในชุมชน เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและ ภายใต้กรอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และชุมชนประกอบด้วย ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และ ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่ง ในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียน และบริบทใน ชุมชน^{๖๑} สอดส่องลูกหลานตลอดถึงบุคคลที่รักและเป็นห่วง เฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงตลอดถึงพื้นที่ในชุมชน เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี กิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม^{๖๒} การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนสำเร็จได้มีการร่วมมือกันจากหลาย ภาคส่วน โดยต้องมีการบูรณาการดูแล การเชื่อมโยงลักษณะหมู่บ้าน/ชุมชนที่เสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด หมู่บ้าน/คุ้ม เข้าไปแพร่ระบาดในหมู่บ้าน/ชุมชนสามารถที่จะทราบปัญหาและหาทางแก้ไขได้ด้วย กระบวนการทางวางเป้าหมาย ดังนี้

๑. มีสถานที่ลับตาอันเป็นแหล่งมั่วสุม เช่น บ้าน/อาคารร้าง ป่าละเมาะ พื้นที่กร้าง
๒. มีคนแปลกหน้าเข้าออกในหมู่บ้าน
๓. มีการลักเล็กขโมยน้อยอยู่เสมอ
๔. มีกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานว่างงานจำนวนมาก โดยมีมั่วสุมกันอยู่ในหมู่บ้าน/

ชุมชน^{๖๓}

การมีส่วนร่วมจัดการปัญหายาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติด ได้ดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพ ชีวิตอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายแก้ไขปัญหามา ไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ โดยลำพังคนในหมู่บ้าน/ ชุมชนเองรู้จักและเข้าใจปัญหาดีที่สุด จึงเป็นผู้แก้ไขปัญหได้ดีที่สุด มากกว่า คนภายนอกหมู่บ้าน/ ชุมชนเริ่มต้นจัดการปัญหาด้วยหมู่บ้าน/ชุมชนเองเป็นหลัก มากกว่ารอคอยพึ่งพาคนอื่น/หน่วยงาน ภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน เชื่อมมั่นในพลังของชุมชน^{๖๔} เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบมี ความเข้าใจต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ชีวิตของแต่ละคนย่อมมีค่าเท่าที่ได้อ ใช้ชีวิตเพื่อให้เกิดผลดี โดยการทำงานหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายๆ อย่างตามความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ ทั้งในแง่คุณค่าของตัวเองและคุณค่าที่มีต่อคนอื่น ต่อ

^{๖๐} สัมภาษณ์, ร.ต.ท. ยรรยงค์ , ศรีบุตร ,รอง สว.(ป.) สก. เชียงคาน อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๑} สัมภาษณ์, ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด, ผบ.หมู่(ป.)สก. อำเภอยางคาน เชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๒} สนทนากลุ่ม, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย, วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๖๓} สัมภาษณ์, นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอยางคาน ตำบลท่าลี่ อำเภอยางคาน จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๔} สัมภาษณ์, นายอภินันท์ สุวรรณโค ,ปลัดป้องกันอำเภอยางคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอยางคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

ครอบครัว ต่อชุมชนและต่อสังคม เยาวชนภูมิใจและรับรู้ว่าคุณค่าเมื่อชีวิตมีค่าก็ไม่ควรทำลาย หรือบั่นทอนความสามารถของตนเองด้วยการกระทำที่เสื่อมเสีย เช่น การติดอบายมุข ยาเสพติด เพราะจะเป็นสาเหตุที่นำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและส่วนรวม^{๖๕}

๔.๓.๓ รูปแบบในการป้องกัน/แก้ไข/เยียวยาผู้ติดยาเสพติด

พบว่า สำหรับผู้เสพยาเสพติด ซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะว่าเป็นผู้ป่วยที่จะต้องเข้ารับ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายปัจจุบัน แต่กฎหมายใหม่ดังกล่าวจะให้โอกาส กระทำความผิดได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง จากนั้น จะถือเป็นผู้ค้า และถูกลงโทษอย่างเด็ดขาดตามกฎหมาย การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว มีข้อควรพิจารณาไตร่ตรอง วิธีที่จะได้ผลดียิ่งกว่าการเพิ่ม บทลงโทษให้รุนแรง การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เด็ดขาด และถึงที่สุดเข้มงวดกวาดขัน^{๖๖} จนถึง ขั้นทำให้คนรู้สึกว้า เมื่อใดกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษแน่ๆ แต่ถ้าบังคับใช้อย่างจริงจัง สม่าเสมอ ก็ จะพบว่ามิได้ผลทำให้คนเคารพยำเกรงกฎหมายมากกว่าการกำหนดบทลงโทษสูงกว่า จึงเห็นว่า การ กระทำความผิดหลายอย่าง แม้กฎหมายจะกำหนดบทลงโทษไว้รุนแรงมาก แต่ก็ยังมีคนทำผิดอยู่ เนื่องๆ การเพิ่มโทษเรื่องยาเสพติดดังกล่าว อาจมีผลทำให้ปริมาณการค้ายาเสพติดลดลงในช่วงแรกๆ บางรายก็คงจะถูกจับ และประหารชีวิตไปจริงๆ แต่เมื่อปริมาณยาเสพติดน้อยลง ราคาเสพติดก็ แพงขึ้นเป็นธรรมดา อันจะเป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้ผู้ค้ารายใหม่ หรือผู้ค้ารายที่มีเส้นสาย จะเข้า มาแสวงหาผลกำไร หรือส่วนต่างราคาดังกล่าวในที่สุดอาจมีผลทำให้ปริมาณการเสพยาเสพติดลดลง ไปด้วยเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงลงไปรายละเอียดข้อเท็จจริง จะเห็นว่า ในบรรดากลุ่มเป้าหมาย ของยาเสพติดและกลุ่มเสี่ยงนั้น จำแนกได้ ๓ กลุ่ม และการที่ราคาเสพติดแพงขึ้น ก็จะมีผลต่อคน แต่ละกลุ่ม แตกต่างกันไปกลุ่มผู้ติดยาเสพติดอย่างอมแงม แม้ราคาจะแพงขึ้น โทษรุนแรงขึ้น แต่ก็ ยังคงพยายามลักลอบ หายามาเสพให้ได้ดังเดิม ไม่นานจะลงแดงตาย ไม่สามารถลด ละ เลิกการเสพได้ เพราะการเสพยาเสพติด เป็นเรื่องการบำบัดรักษา ไม่ใช่การลงโทษในขณะเดียวกัน ก็หามาตรการ การดึงดูด จูงใจ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาให้มากที่สุด ง่ายที่สุด และ ดำเนินการบำบัดรักษา โดยถือหลักว่า “ผู้เสพคือผู้ป่วย” อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ การลดปริมาณความต้องการใช้ยาเสพติดในด้านของผู้เสพเช่นนี้ จะทำให้ปริมาณการค้าขายยาเสพติด ลดลงตามไปด้วย (ผู้ซื้อลดลง และปริมาณการซื้อลดลง)ยิ่งถ้าดำเนินการด้านปราบปราม เป็น มาตรการเสริม สำทับเข้าไปอีก ก็ยิ่งจะทำให้ขบวนการผู้ค้ายาเสพติด ไม่ได้ผลได้เกิด ทั้งในแง่ความไม่คุ้มค่าที่จะทำมาค้าขาย และความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมดำเนินคดี ติดคุก และยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของ แผ่นดินอีกด้วย^{๖๗}

^{๖๕} สัมภาษณ์, นายบุญมี มณีศรี ,ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๖} สัมภาษณ์, นายภฤติชญา บุญล้อมรัตน์, ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๗} สัมภาษณ์, นายอภิรักษ์ สุวรรณโค ,ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม, ๒๕๖๓.

พลังอันยิ่งใหญ่ถึงตัวเองว่าในวันที่เราเหนื่อยล้าหรือเครียดกับเรื่องอะไรมาๆ การได้อุ้มกอดจากคนที่เรารักช่วยให้เรารู้สึกดีได้ขนาดไหน ผู้ติดยาเองก็ไม่ต่างจากเรา เขาต้องการอ้อมกอดอันอบอุ่น และสัมผัสทางกายที่จะช่วยเยียวยาปัญหาทางใจได้ควบคู่ไปกับการพูดคุยอย่างเข้าใจ พูดคุยกันมากขึ้น เข้าใจกันยิ่งขึ้นการพูดคุยกันให้บ่อยขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกใช้ยาเสพติด^{๖๘} เพราะจะช่วยดึงเขาออกจากความหมกมุ่นในโลกส่วนตัว เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจเพื่อให้เขารู้สึกว่าตัวเองยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอยู่ การพบแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเมื่อผู้ติดยาเปิดใจพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว อีกสิ่งที่เราสามารถช่วยได้ก็คือพาไปพบแพทย์เพื่อจะได้บำบัดรักษาให้ถูกวิธี ตามแนวทางการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดแนวใหม่ภายใต้กรอบแนวคิด "ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย" ผู้ป่วยก็ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ที่สำคัญ ด้วยบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้และประสบการณ์ พร้อมกับกำลังใจจากคนรอบข้างจะช่วยคืนชีวิตใหม่ให้กับผู้ติดยาได้^{๖๙}

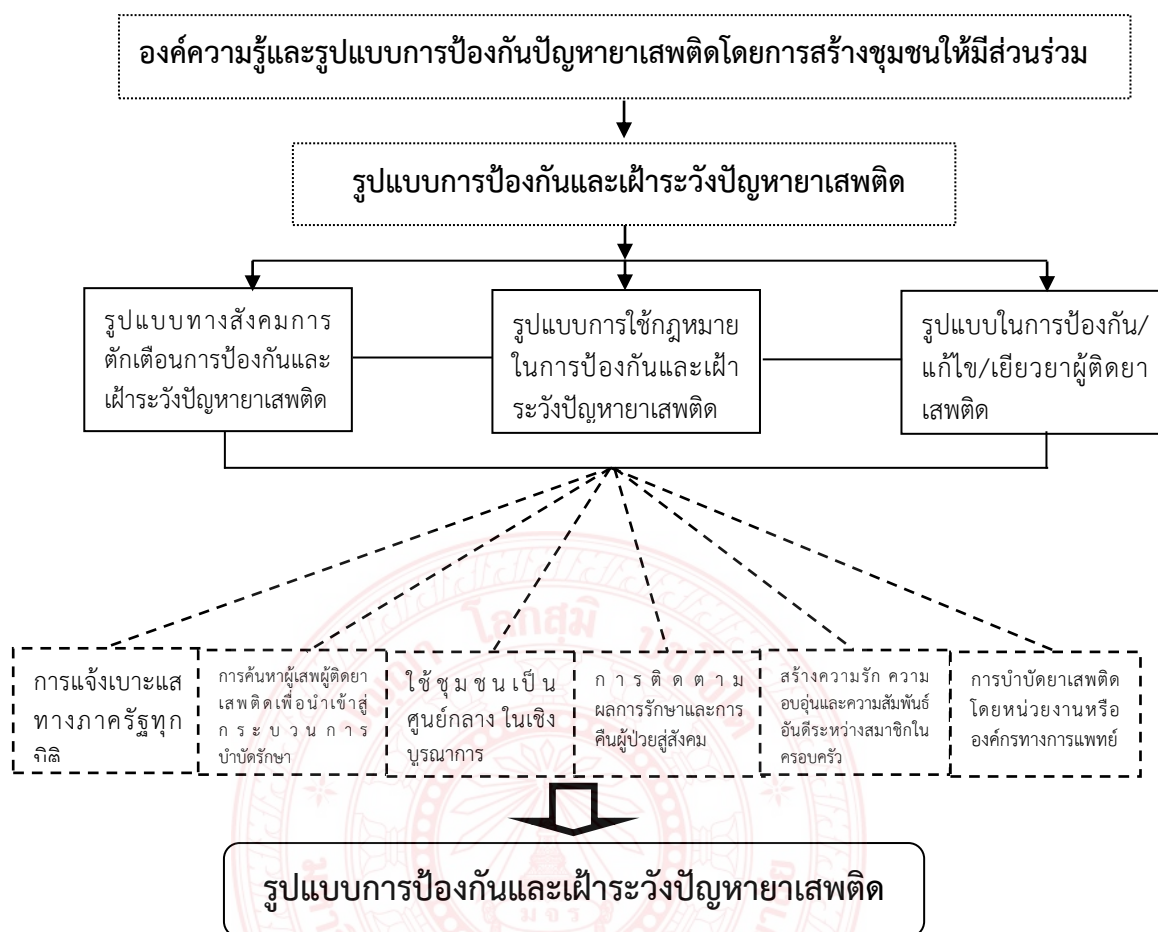
สรุปได้ว่า การดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดมีการแจ้งเบาะแสทางภาคีรัฐทุกมิติ สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง (ป.ป.ส.) การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ การแจ้งเบาะแทยาเสพติด ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแสด สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหายาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ นอกจากนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การค้นหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดวางโครงการและดำเนินการ การควบคุมเร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมทั้งกาย - จิต - สังคมผู้เสพยาเป็นผู้ป่วย การเสพยา/ติดยาเสพติดนั้น รักษาได้แต่ต้องใช้เวลา โดยเฉพาะรูปแบบการบำบัดรักษาที่ใกล้เคียงบ้านบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในเชิงบูรณาการ การรักษาระยะเริ่มต้น ถึงการรักษาถอนพิษยาและสร้างความเสถียรภาพ จนถึงติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม สนับสนุนให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยอย่างเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ขลาระดับแกนนำ สรรหา

^{๖๘} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติเจตียคุณ , รองเจ้าคณะอำเภอท่งลี่ วัดลาดบุพทรงธรรม(วัดพระธาตุสังขะ) อำเภอท่งลี่ จังหวัดเลย, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^{๖๙} สัมภาษณ์, พระครูศรีภักทวิมล , รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย , ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน การเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะอบรมกลุ่มเกลาเด็กตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต อาศัยเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบมีความเข้าใจต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดการพูดคุยกันให้บ่อยขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกใช้ยาเสพติด ความหมกมุ่นในโลกส่วนตัว เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ ผู้เสพยามีความซบซ้อ้น การแก้ปัญหาจึงไม่ควรใช้วิธีการเดียวในการแก้ปัญหา ต้องไปจำแนกก่อนว่าเป็นคนป่วยแบบไหน การยึดเหี้ยมวิธีการรักษาแบบเดียว

ปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยรุ่นผู้เสพเกิดความสงสัย อยากลอง ซึ่งพบในกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้มีอายุน้อยมีความกระตือรือร้นอยากท้าทาย อยากทดลอง หาซื้อยาเสพติดได้ง่ายภายในสภาพแวดล้อมได้ง่ายก็จะทำให้เกิดการลองใช้ยาได้มากขึ้น เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความศรัทธาของ อยากรู้ อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับโดยเกิดจากครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว่าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยวตลอดถึงหัวหน้าครอบครัวมีปัญหาชีวิต เช่น ว่างงานยากจน มีหนี้สิน จิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หหมดหวัง ตลอดถึงสภาพจริงของบริบทชุมชน/ หมู่บ้าน/ ชุมชนอ่อนแอ ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย มีลักษณะการแก้ไขปัญหาก็ปลายเหตุ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา ขาดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนเยาวชนไม่สามารถขอคำปรึกษา และความช่วยเหลือได้จากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ครู อาจารย์ หรือแม้แต่แพทย์ ผู้นำในชุมชน พระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพราะกลัวเป็นเป้าสายตา ขาดความสอดคล้องสอดส่องดูแล สมาชิกในครอบครัวกระทำสิ่งที่ผิด มั่วสุมยาเสพติด หรืออบายมุขอื่นๆวิธีการการห้ามและปราบปรามอย่างเด็ดขาด ไม่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดและการใช้ยาเสพติดได้ เนื่องจากว่า ทิศทางนโยบายมองข้ามขั้นตอนที่มีความละเอียดอ่อน ผู้ป่วยบางรายที่มีอาการติดยาในปริมาณมากจนมีอาการแทรกซ้อน อาจต้องรับการบำบัดที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน ตั้งแต่ ๔ เดือนถึง ๑ ปี ขึ้นอยู่กับแพทย์พิจารณาไม่สามารถให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดด้วยกำลังใจการบำบัดรักษาที่เลิกยาได้แล้ว ต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ และคนรอบข้างที่มีอคติ แสดงความรังเกียจ ต่อผู้เคยติดยาเสพติด ก็จะทำให้เกิดความท้อใจสิ้นหวังและกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

ภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาหยาเสฟติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

๔.๓.๔ รูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาหยาเสฟติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การสร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน เกิดการประพฤติปฏิบัติ ตาม กระบวนการอบรม โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม บทบาทของสถาบันศาสนาในชุมชน มายาวนานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันศาสนาเป็นแหล่งที่สร้างและค้ำจุนคุณธรรมความดีงาม สั่งสอนให้สอนให้คนเป็นคนดี ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงาม ทั้งตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศาสนายังเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนสถาบันศาสนา เป็นสถาบันอีกสถาบันหนึ่งที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน คนในชุมชนจะให้ความเกรงใจเป็นพิเศษ และคนในชุมชนยังยึดถือแบบอย่างที่ดีงามของสถาบันศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิต การแก้ไข ปัญหาหยาเสฟติด สถานการณ์ปัญหาหยาเสฟติดในปัจจุบันเราทราบกันดีอยู่แล้วว่า มีทั้งผู้เสฟ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เสี่ยงที่จะไปใช้ยาเสฟติดเพราะถูกชักจูงหรืออยากทดลอง ดังนั้นการป้องกันปัญหาอย่างเดียวยังทำได้ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดไปพร้อมๆ กัน สถาบันครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้น

ของการป้องกันปัญหายาเสพติด ในขณะเดียวกันก็เป็นสถาบันแรกที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความรู้ด้านนี้เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาอีกครั้งหนึ่ง

ก. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรม

ปัจจุบันเยาวชนที่ตกเป็นทาสของบุหรี่ยาเสพติด ส่วนมากมาจากสาเหตุหลายประการที่เกิดจากตัวเยาวชนเอง เช่น

- ความอยากรู้ อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน
- ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้
- ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชนใช้ยาในทางที่ผิดหรือหลงเชื่อคำโฆษณา
- จิตใจของเยาวชนเอง จิตใจอ่อนแอ ใจคอไม่หนักแน่น เมื่อมีปัญหา ไม่สมหวัง ไม่

ไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ก็ใช้บุหรี่ยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความรู้สึกทุกข์ของตน ใช้บ่อยๆ ทำให้เกิดการเสพติด

ฉะนั้น การป้องกันและแก้ไขตนเองของเยาวชนให้ปลอดภัยจากปัญหามันและยาเสพติด สามารถกระทำได้ด้วย ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่ยาเสพติด และระมัดระวังในการใช้ยา รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ส่งเสริมให้คิดและกระทำสิ่งดีมีประโยชน์กล้าพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชวนให้ลองสูบบุหรี่และเสพยาเสพติด ใช้เวลาว่าง และความอยากรู้ อยากลอง ไปในทางที่เป็นประโยชน์พึงระลึกเสมอว่าตนเองนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมมีความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง ด้วยการไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุข และสิ่งเสพติดใดๆ ซึ่งจะนำความเสื่อม ไปสู่ชีวิตของตนเอง รู้จักแก้ไขปัญหาวิตชีวิตของตนเอง ด้วยเหตุและผล รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของ พ่อแม่และประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม จะช่วยให้เยาวชนประสบความสำเร็จในชีวิต ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส เข้าใจวิธีการดำเนินชีวิตและยอมรับความเป็นจริง ที่ตนเองเป็นอยู่ โดยนำหลักศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจมากขึ้นเมื่อมีปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ หรือผู้ที่ไว้วางใจ หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่รับให้คำปรึกษา ในฐานะที่เยาวชนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว จึงควรมีส่วนช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง

๒.วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

- ๑) เพื่อเป็นการเฝ้าระวังนักเรียน ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ยาเสพติด
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีกิจกรรมในเรื่องการแสดงออกในทางสร้างสรรค์
- ๓) เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ยาเสพติดชาวบ้านในพื้นที่
- ๔) เพื่อให้ปลอดภัยและปลอดจากและสารเสพติด

๓. กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การพัฒนามาตรการการป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

วันที่ ๑๗ ก.ค.๖๓	กิจกรรมการประชุม
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุม ลงทะเบียน
๐๙.๐๐-๐๙.๓๐ น.	พิธีเปิด โดย พ.อ.สมหมาย บุชบา รอง ผบ.มทบ.๒๘, รอง ผอ.รมน. จ.เลย กล่าวรายงานโดย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม หัวหน้าโครงการวิจัย ประธานฝ่ายสงฆ์ พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร. รอง ผอ. ฝ่ายบริหารวิทยาลัยสงฆ์เลย นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย
๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.	นายอำเภอเชียงคาน บรรยายพิเศษ เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน”
๑๐.๓๐-๑๑.๓๐ น.	ผู้กำกับการ สภ.เชียงคาน บรรยายเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน”
๑๒.๐๐ น.	พักรับประทานอาหาร
๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๕ กลุ่ม โดยทีมงานวิทยากรจากสาธารณสุขอำเภอเชียงคาน กลุ่ม ๑ “การเสนอปัญหาเสพติดในชุมชน” กลุ่ม ๒ “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด” กลุ่ม ๓ “มาตรการชุมชนในการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน” กลุ่ม ๔ “การพัฒนาหน่วย ช.ร.บ. และอาสาสมัครชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวัง” กลุ่ม ๕ “การสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด”
๑๔.๐๐-๑๕.๐๐ น.	ตัวแทนชุมชนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน
หมายเหตุ	๑. ผู้เข้าร่วมประชุมเตรียมสำเนาบัตรประชาชน /เพื่อเบิกค่าพาหนะการประชุม ๒. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม หัวหน้าโครงการวิจัย พระมหาประพันธ์ สิริปัญโญ,ผศ.ดร. โทร ๐๙๓-๓๘๔๔๗๖๒ ผู้ประสานงานโครงการ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนฺโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ ผู้ช่วยนักวิจัย นายศตวรรษ สงกาพันธ์ โทร ๐๘๘-๓๘๐๘๖๐๖

ภาพที่ ๔.๕ กิจกรรมเปิดโครงการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน
ของชุมชนในจังหวัดเลย

๓. วิธีการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโครงการวิจัย การป้องกันและเฝ้าระวัง
ปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

ขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียดการดำเนินงาน	สถานที่ดำเนินงาน
ขั้นวางแผน (Plan)	๑. ขออนุมัติโครงการฯ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๒. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๓. ประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๔. บันทึกข้อความขออนุมัติกิจกรรมและยืม เงินทดลอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ขั้นดำเนินงาน (Do)	ดำเนินงานตามแผน	ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ขั้นตรวจสอบ (Check)	๑. แบบประเมินความพึงพอใจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
	๒. สรุปผลการดำเนินงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ขั้นปรับปรุง (Act)	๑. นำผลการวิเคราะห์มาวิเคราะห์เพื่อหา แนวทางพัฒนาในการดำเนินงานครั้งต่อไป	ชุมชนในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

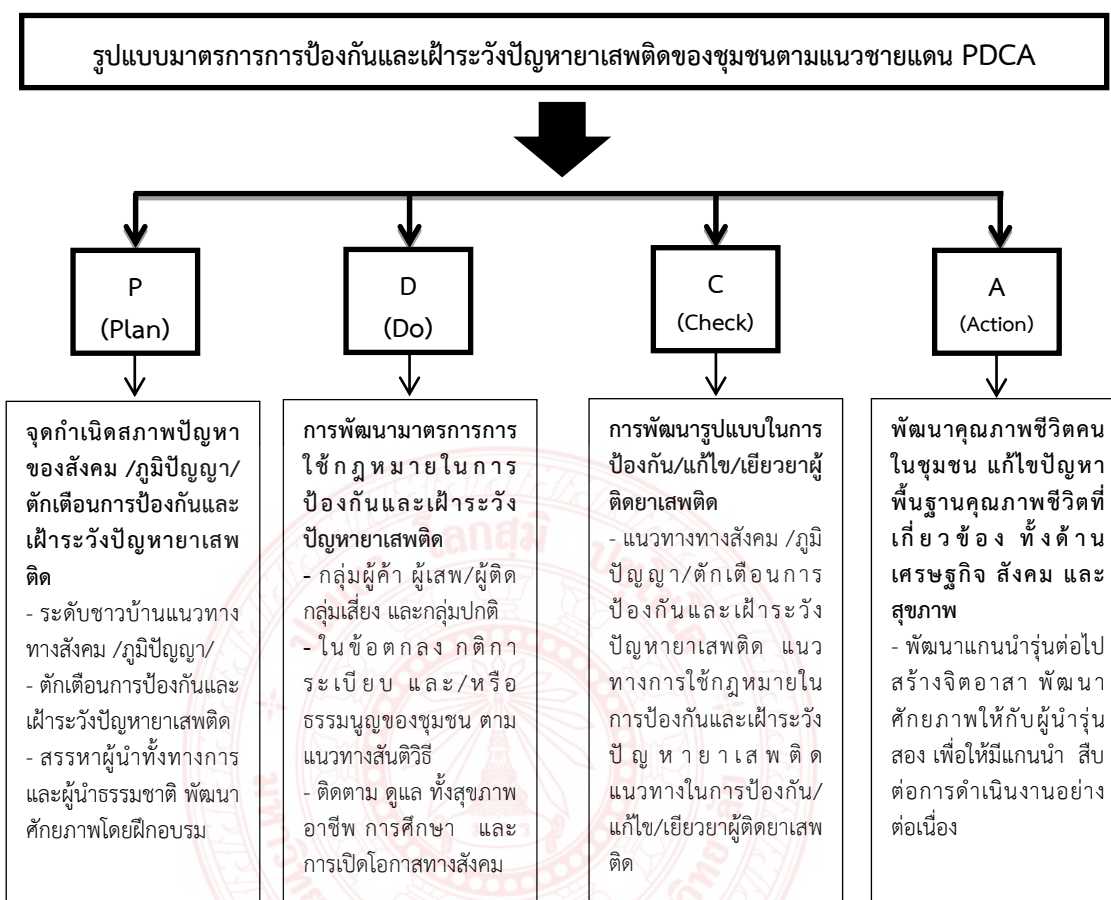

ภาพที่ ๔.๖ กิจกรรม (workshop) ชาวบ้านโครงการ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๔. ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมโครงการการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

จุดเน้น	มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
๑. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีความสำนึกในความ เป็นไทย มีจิตสาธารณะ และอยู่ อย่างพอเพียงเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด	-ปลูกฝังให้ผู้ประชาชนมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานเฝ้าระวังปัญหาเสพติด -ส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นชาติไทยใน ส ถ า บั น ข า ตี ศา ส น า แ ล ะ พระมหากษัตริย์ การปกครองตาม ระ บ อ บ ป ร ะ ข า อี ป ไ ต ย อ น มี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	-ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์เฝ้าระวังปัญหาเสพติด -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีความสำนึกใน ความรักชาติเฝ้าระวังปัญหาเสพติด
	-ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เฝ้าระวังปัญหาเสพติด -ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา	-ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สังคมศึกษา ประชาธิปไตย เฝ้าระวังปัญหาเสพติด -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย

จุดเน้น	มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน จัดกิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรม -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน มีคุณธรรม จริยธรรม (คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ) และ กตัญญู -ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน ประกอบกิจกรรม ทางศาสนา และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้อื่นและสังคมอย่างสม่ำเสมอเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติด
	-ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด	-โรงเรียนร้อยละ ๑๐๐ จัดกิจกรรม ส่งเสริมความมีจิตสาธารณะ ความ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน
	-ส่งเสริมการดำรงตนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง -ขยายผลโครงการการป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ของชุมชนในจังหวัดเลย	-ร้อยละ ๑๐๐ ของโรงเรียนจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง -ร้อยละ ๘๐ โครงการการป้องกันและ เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนว ชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

แผนภาพที่ ๔.๗ รูปแบบมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน PDCA

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษารับทบทวนและศักยภาพผู้นำชุมชนดังต่อไปนี้

๑. สภาพปัญหาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย

จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน
จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่ง
ปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดย
ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต
ซักถาม ตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวัง
สอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การ
จัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้า
ระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไข
ผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหายาผู้เสพ/ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยง
พื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของ
ช่องทางทางธรรมชาติแม่น้ำเหืองว้ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน
ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น
ว่าเหว ขาดที่ยึดเหนี่ยว มีการยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับ
ยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด
ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือ
ให้การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่าง
ใกล้ชิดปัญหายาเสพติดพลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุก
มาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับ
ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุม
ประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนใน
สถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย –
อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติ
ที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพใหม่จากปัญหาด้าน
จิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบ
ปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาค่านิยมเรื่อง
วัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆ ขาดสามัคคีกันในหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มา
จากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของ
ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

๒. พัฒนารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้กิจกรรมการฝึกอบรมทวนชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน โดยนำภาคประชาชน รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น ๓ รุ่น ดำเนินการในพื้นที่ เป้าหมายจำนวน ๖๕ คน มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ทุกหมู่บ้าน (วิทยุสื่อสาร ไฟวับวาบ กรวยแสงกัน กระบองด้านชุมชน อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกสัปดาห์ เติมน้ำมัน ตรวจตระเวนรักษาความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน สัปดาห์ละ ๒-๕ วัน ประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ความรุนแรง ปานกลาง เบาบางตรวจตรา ตรวจค้น จับกุมดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด จัดตั้งอาสาสมัครหมู่บ้าน/ชุมชน เสริมกำลังฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เฝ้าระวังป้องกันไม่ให้เกิดการค้าการเสพยาเสพติดในพื้นที่ พร้อมกับเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของบุคคลที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ไม่ จัดระเบียบสังคมตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๒๒/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ฯ ที่มีโทษจำคุกและปรับนั้น มาตรา ๑๐๐/๑ กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ ดังนั้น การเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตาม มาตรา ๙๗ ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๔ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ แต่โทษที่ไม่ได้อุทธรณ์ฎีกา เนื่องจากการวิเคราะห์จุดตรวจมีพื้นที่จำกัด อยู่ริมถนนในหมู่บ้าน ด้านหน้ามีบ้านเรือนประชาชนตั้งอยู่ ส่วนด้านหลังเป็นป่า ไม่ใช่เส้นทางสัญจร ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ส่วนมากมีแต่ผู้สูงอายุ การจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนชุมชนมีผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และคนในหมู่บ้าน/ชุมชนแตกแยก ขาดความสามัคคีลูกหลานหรือญาติพี่น้องคนในครัวเรือนจึงไปอยากให้ข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ด้วยชุมชนเข้าใจแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและพร้อมให้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาตามกลไก “ประชารัฐ” ใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) สร้างความศรัทธา เป็นพี่เป็นน้อง เป็นเสมือนญาติ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นไม่หวาดระแวงและกล้าที่จะให้ข่าวสาร การมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ “ชรบ.” กิจกรรม/ชมรม TO BE NUMBER ONE การประกวดดนตรี แข่งขันกีฬา เปิดเวทีให้แสดงออก การจัดนิทรรศการความรู้บริหารจัดการด้านสวัสดิการศึกษา เช่น การจัดมุมอับลับตา มีแหล่งเรียนรู้ด้านยาเสพติด ประสานความร่วมมือการดำเนินงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าส่งออกยาเสพติดตามแนวชายแดนยังไม่เข้มแข็งไม่มีการเข้มงวดการปราบปรามยาเสพติดในแหล่งพักเก็บยาเสพติดภายในประเทศและการสร้างอาสาป้องกันตามหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดนกลางทางการปฏิบัติการประจำตำบลจะต้องดำเนินการเต็มเวลาโดยจัดทำแผนคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย ไม่มีวิทยากรกระบวนการที่ชำนาญ ขาดการศึกษารวบรวมข้อมูลที่สำคัญของชุมชนอย่างเป็นทางการเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมผู้คนสังคมเศรษฐกิจขนบธรรมเนียมประเพณีและปัญหาต่างๆตัวเยาวชนเอง เช่น ความอยากรู้ อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้ ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชนใช้ยาในทางที่ผิดหรือหลงเชื่อคำ

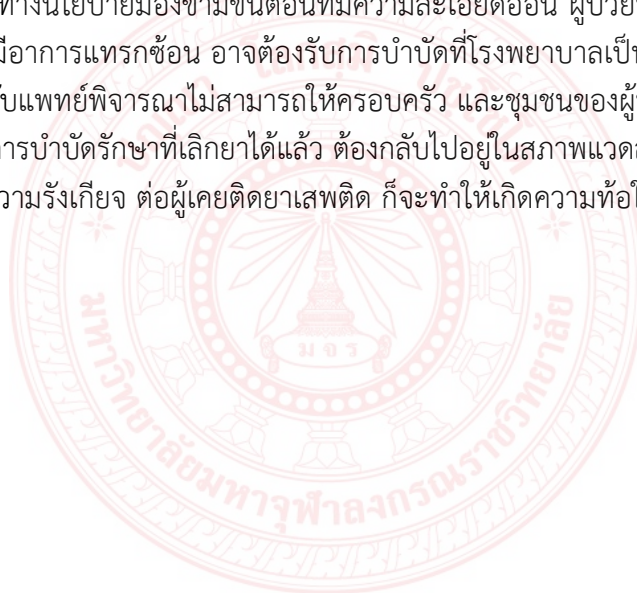
โฆษณาจิตใจของเยาวชนเองโทษปรับที่จะลงแก่จำเลยไม่ได้ เพราะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ กฎหมายโดยส่วนใหญ่ตีความตามตัวอักษร ไม่ค่อยมีการตีความตามเจตนารมณ์

๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

การดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดมีการแจ้งเบาะแสทางภาครัฐทุกมิติ สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง (ป.ป.ส.) การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ การแจ้งเบาะแทยาเสพติด ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแสด สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ นอกจากนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดของชุมชน และให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การค้นหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดวางโครงการและดำเนินการ การควบคุมแรงจูงใจและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมทั้งกาย - จิต - สังคมสู่ผู้เสพเป็นผู้ป่วย การเสพยา/ติดยาเสพติดนั้น รักษาได้แต่ต้องใช้เวลา โดยเฉพาะรูปแบบการบำบัดรักษาที่ใกล้บ้านบำบัดฟื้นฟู ผู้ใช้ยาเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในเชิงบูรณาการ การรักษาระยะเริ่มต้น ถึงการรักษาถอนพิษยาและสร้างความเสถียรภาพ จนถึงติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม สนับสนุนให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยอย่างเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ชลาระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน การเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะอบรมกลุ่มเมลาเด็กตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ดำเนินควบคุมกันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน ปราบปราม บำบัด ฝักระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต อาศัยเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบมีความเข้าใจต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดการพูดคุยกันให้บ่อยขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกใช้ยาเสพติด ความหมกมุ่นในโลกส่วนตัว เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ ผู้เสพยามีความซบซึ้งน การแก้ปัญหาจึงไม่ควรใช้วิธีการเดียวในการแก้ปัญหา ต้องไปจำแนกก่อนว่าเป็นคนป่วยแบบไหน การยึดเหยียดวิธีการรักษาแบบเดียว

ปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยวัยรุ่นผู้เสพเกิดความสงสัย อยากลอง ซึ่งพบในกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้มีอายุน้อยมีความกระตือรือร้นอยากท้าทาย อยากทดลอง หาซื้อยาเสพติดง่าย ภายในสภาพแวดล้อมได้ง่ายก็จะทำให้เกิดการลองใช้ยาได้มากขึ้น เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับ

ช่วงวัย ความศรัทธาในคุณของ อยากรู้ อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับโดยเกิดจากครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว่าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยวตลอดถึงหัวหน้าครอบครัวมีปัญหาชีวิต เช่น ว่างงาน ยากจน มีหนี้สิน จิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หดหู่หวัง ตลอดถึงสภาพจริงของบริบทชุมชน/ หมู่บ้าน/ ชุมชนอ่อนแอ ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจต่อการดำเนินการแก้ไข ปัญหาเสพติดของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย มีลักษณะการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ บทบาทของสถาบัน ทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา ขาดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนเยาวชนไม่สามารถขอคำปรึกษา และความช่วยเหลือได้จากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ครู อาจารย์ หรือแม้แต่แพทย์ ผู้นำในชุมชน พระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพราะกลัวเป็นเป้าสายตา ขาดความสอดคล้อง สอดส่องดูแล สมาชิกในครอบครัวกระทำสิ่งที่ผิด มั่วสุมยาเสพติด หรืออบายมุขอื่น ๆ วิธีการการ ห้ามและปราบปรามอย่างเด็ดขาด ไม่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดและการใช้ยาเสพติดได้ เนื่องจากว่า ทิศทางนโยบายมองข้ามขั้นตอนที่มีความละเอียดอ่อน ผู้ป่วยบางรายที่มีอาการติดยาใน ปริมาณมากจนมีอาการแทรกซ้อน อาจต้องรับการบำบัดที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน ตั้งแต่ ๔ เดือน ถึง ๑ ปี ขึ้นอยู่กับแพทย์พิจารณาไม่สามารถให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยบำบัดฟื้นฟูผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกำลังใจการบำบัดรักษาที่เลิกยาได้แล้ว ต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ และคนรอบข้าง ที่มีอคติ แสดงความรังเกียจ ต่อผู้เคยติดยาเสพติด ก็จะทำให้เกิดความท้อใจสิ้นหวังและกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

ภาพที่ ๔.๘ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน
ในจังหวัดเลย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการได้แก่ ๑.เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒.เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ๓.วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และแบบปฏิบัติการ (In-depth Interview) (Percentage) โดยผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร(Documentary Research) เป็นการศึกษาแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิธีการศึกษารวมทั้งข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้โดยแบ่งแหล่งข้อมูลดังนี้ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๓๐ รูป/คน ตัวแทนอาสาสมัคร จำนวน ๓๐ รูป/คน ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน ๓๐ รูป/คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๓๐ รูป/คนโดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้วิจัยสามารถตอบปัญหาการวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ได้ดังนี้

๕.๑.๑ สภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถามตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวังสอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เดินเวรยาม แจ่งเบาะแสผู้ค้าแก๊งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไขผู้เสพ/ผู้ติด โดยแก้ไขปัญหายาเสพติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยงพื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์

ความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของ ช่องทางทางวัฒนธรรมชาติแม่น้ำเหืองว่ายข้ามรับส่งยาเสพติด มีผู้เสพยาเสพติดเพียงแค่ ๑ คน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความอบอุ่น ว่าเหว ขาดที่ยึดเหนี่ยว ยาที่ใช้รักษาโรค หากนำมาใช้ผิดวิธี ใช้ในทางที่ผิด ก็ส่งผลร้ายไม่ต่างกับยาเสพติดสำหรับเยาวชนและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด ขาด การให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหยุดพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือแก่ไม่มีให้ปรึกษาแนะแนวหรือให้ การปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่าง ใกล้ชิดปัญหายาเสพติดหลังชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุก มาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับ ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุม ประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชน ในสถานศึกษา เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย – อุดมศึกษา การเข้าถึงและจัดการกับเครือข่ายอำนาจขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมทางการเมืองไปสู่ภาคปฏิบัติ ที่ต้องมีความชัดเจน การใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไม่ให้กลับมาเสพใหม่จากปัญหาด้าน จิตใจ สังคมไทยในเชิงโครงสร้างยังขยายตัวและส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นประชาชนประสบ ปัญหาด้านจิตใจ ด้านอาชีพและรายได้บางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดและค้ายาเสพติดปัญหาคำนายมรื่อง วัตถุนิยมบริโภคนิยม และอิทธิพลในระดับต่างๆขาดสามัคคีกันหมู่บ้าน /เห็นแก่ทรัพย์สินที่ได้มา จากการค้ายาเสพติด จนมีฐานะร่ำรวยผิดหูผิดตา ทั้งที่มีอาชีพเกษตรกร หาเช้ากินค่ำรากเหง้าของ ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก

๕.๑.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน ในจังหวัดเลย

การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนว ชายแดนมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-สรุป, อปพร., คณะกรรมการ ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัย ต่อทรัพย์สินความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหา รายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวที ประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่ จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับ กองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความ เข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดยา เสพติตรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเมินหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด แยกประเภท รุนแรง ปานกลาง เบาบาง

การใช้มาตรการทางสังคมนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไว้โดยครอบคลุมตามประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในเชิง คุณภาพไว้ว่า ด้านร่างกาย สติปัญญาคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มี ทักษะในการประกอบอาชีพ

๑) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมี จิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และ ศีลธรรม พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้เกิดพลังในชุมชน

๒) สนับสนุนให้คนไทย ลด ละ เลิกพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

๓) การเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความ ปลอดภัย น่าอยู่และสงบสุข

การเฝ้าระวังและสร้างความยั่งยืนในการเอาชนะยาเสพติด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้องได้รับ การบำบัดรักษา ผู้ค้า คือ ผู้ต้องได้รับโทษตาม กระบวนการยุติธรรม” จัดการกับปัญหาที่ยังหลงเหลือ อยู่เฝ้าระวังและรักษาสถานภาพไม่ให้ปัญหายาเสพติดหวนกลับมารุนแรง สร้างความเข้มแข็งในการ เอาชนะยาเสพติด ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เชื่อมั่น ตระหนักในปัญหายาเสพติดอันเป็นปัญหา สังคม และเป็นปัญหาของชาติ ๑) รั้วชายแดน ๒) รั้วชุมชน ๓) รั้วสังคม ๔) รั้วโรงเรียน ๕) รั้ว ครอบครัว การใช้มาตรการทางกฎหมายในชุมชนมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยม มาตรการ แนวทางและการดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๑ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มีจุดอ่อนที่สำคัญการทำลาย โครงสร้างการค้ายาเสพติดระดับประเทศ ภาค

มาตรการที่ ๒ การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาในระบบสมัคร ใจช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด

มาตรการที่ ๓ การป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยังไม่สามารถป้องกัน

มาตรการที่ ๔ กระบวนการจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การบูร ณาการงบประมาณจากทุกแหล่งให้มุ่งไปสู่เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไก อำนาจการและกลไกปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด

มาตรการที่ ๕ การสกัดกั้นการนำเข้าตามแนวชายแดน กำหนดพื้นที่ตำบลหลัก-รอง ตามสภาพการนำเข้ายาเสพติด อำเภอชายแดนเป็นเป้าหมายการสกัดกั้นยาเสพติดในปี ๒๕๕๒

มาตรการที่ ๖ แผนบูรณาการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนในพื้นที่ภาคเหนือ กอ.รมน. เป็นเจ้าภาพหลัก จัดวางระบบเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างด้านต่าง ๆ บูรณาการ แผนงาน /งบประมาณ /ทรัพยากรของทุกหน่วยงาน

มาตรการที่ ๗ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กอ.รมน. ในพื้นที่ชายแดน โดยพัฒนาชุดปฏิบัติการมวลชนเกาะติดพื้นที่ ให้เป็นชุดที่มีบทบาทในการจัดตั้งกำลังประชาชนอย่างมีแบบแผน และนำประชาชนเฝ้าระวัง เฝ้าตรวจ และสกัดกั้นยาเสพติด โดยดำเนินการบูรณาการกลไก ต่างๆในกรอบของตำบลชายแดน ระหว่าง ๔ ภาคี ได้แก่ กอ.รมน. / กระทรวงมหาดไทย (กรมการ ปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) / สำนักงาน ป.ป.ส.

การแก้ไขปัญหาในด้านปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งจัดระบบอำนวยการข่าว และปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นเอกภาพ จัดโครงสร้างปราบปรามระดับสำคัญในรูปแบบของ ศปร.ปส. จัดระบบพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดของหน่วยงานต่างๆ สามารถ ดำเนินการสอบสวนทรัพย์สินอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอย่าง ชัดเจน ควบคุมพื้นที่แพร่ระบาด และพื้นที่เสี่ยง โดยตรวจสอบ ค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัดดันพื้นที่ด้วยการปิดล้อม ตรวจค้น ตั้งจุดตรวจจุดสกัดเส้นทางลักลอบนำยาเสพติดเข้าพื้นที่ ขยาย ผลการจับกุมและดำเนินการทางทรัพย์สินเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่แพร่ระบาดและแหล่งมั่ว สุม ให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลของประชาชน โดยหลังการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้ว กำหนดมอบหมายชุดปฏิบัติการฯ จำนวนหนึ่งตามเหมาะสมให้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเรื่อง นี้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลสำเร็จให้กับชุดปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณให้ เป็นการเฉพาะ มีระบบการอำนวยการและรายงานผล พัฒนาระบบข้อมูลคดียาเสพติดให้ครบถ้วน กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในขั้นตอนการจับกุม ฟ้องคดี ตัดสินคดี ต้องโทษ บังคับโทษ การ ปลดปล่อยตัว รวมถึงการประกันตัวในขั้นตอนต่างๆ โดย หรือ ทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การอบรม ฯลฯ เพื่อให้ระบบมีความ สมบูรณ์มากที่สุด รวมทั้ง ให้เชื่อมระหว่างข้อมูลคดียาเสพติดกับคดีอาชญากรรม

๕.๑.๓ วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้าง ชุมชนให้มีส่วนร่วม

การดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการซื้อขายยาเสพติดใน พื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดมีการแจ้งเบาะแสทางภาครัฐทุกมิติ สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง (ป.ป.ส.) การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ การแจ้งเบาะแสยาเสพติด ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของ พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่า วัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ นอกจากนั้นคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกัน และ ปราบปรามยาเสพติดของชุมชน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การค้นหาผู้เสพยาเสพติดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดวางโครงการและดำเนินการ การควบคุม แรงรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมทั้งกาย - จิต - สังคมสู่ผู้เสพเป็นผู้ป่วย การ เสพ/ติดยาเสพติดนั้น รักษาได้แต่ต้องใช้เวลา โดยเฉพาะรูปแบบการบำบัดรักษาที่ใกล้บ้านบำบัดฟื้นฟู ผู้ใช้ยาเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในเชิงบูรณาการ การรักษาระยะเริ่มต้น ถึงการรักษาถอน พิษยาและสร้างความเสถียรภาพ จนถึงติดตามผลการรักษาและการคืนผู้ป่วยสู่สังคม สนับสนุนให้ ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยอย่างเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ใน ระยะยาว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติด โดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ข้าราชการแกนนำ สรรหา ผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนใน ชุมชน การเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะอบรมกลุ่มเฝ้าเด็ก ตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ดำเนินควบคุมกันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิต อาศัยเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบมีความเข้าใจต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยา เสพติดการพูดคุยกันให้บ่อยขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกใช้ยาเสพติด ความ หมกมุ่นในโลกส่วนตัว เปิดโอกาสให้เขาได้ระบายความอัดอั้นตันใจ และรับฟังโดยไม่แสดงท่าที รังเกียจ ผู้เสพยามีความซับซ้อน การแก้ปัญหาจึงไม่ควรใช้วิธีการเดียวในการแก้ปัญหา ต้องไปจำแนก ก่อนว่าเป็นคนป่วยแบบไหน การยึดเหนี่ยววิธีการรักษาแบบเดียว

ปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยรุ่นผู้เสพเกิดความสงสัย อยากลอง ซึ่งพบใน กลุ่มเด็กและเยาวชนผู้มีอายุน้อยมีความกระตือรือร้นอยากท้าทาย อยากทดลอง หาซื้อยาเสพติดง่าย ภายในสภาพแวดล้อมได้ง่ายก็จะทำให้เกิดการลองใช้ยาได้มากขึ้น เน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความศรัทธาของ อยากรู้ อยากลอง ต้องการให้เพื่อนฝูงยอมรับโดยเกิดจากครอบครัวแตกแยก ขาด ความรัก ความอบอุ่น ว้าเหว่ ขาดที่ยึดเหนี่ยวตลอดถึงหัวหน้าครอบครัวมีปัญหาชีวิต เช่น ว่างาน ยากจน มีหนี้สิน จิตใจไม่เข้มแข็ง ท้อแท้ หดหู่ ตลอดถึงสภาพจริงของบริบทชุมชน/ หมู่บ้าน/ ชุมชนอ่อนแอ ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจต่อการดำเนินการแก้ไข ปัญหาเสพติดของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย มีลักษณะการแก้ไขปัญหายาที่ปลายเหตุ บทบาทของสถาบัน ทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา ขาดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนเยาวชนไม่สามารถขอคำปรึกษา และ ความช่วยเหลือได้จากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ครู อาจารย์ หรือแม้แต่แพทย์ ผู้นำในชุมชน พระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพราะกลัวเป็นเป้าสายตา ขาดความสอดคล้อง สอดส่องดูแล สมาชิกในครอบครัวกระทำสิ่งที่ผิด มั่วสุมยาเสพติด หรืออบายมุขอื่น ๆ วิธีการการ ห้ามและปราบปรามอย่างเด็ดขาด ไม่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดและการใช้ยาเสพติดได้ เนื่องจากว่า ทิศทางนโยบายมองข้ามขั้นตอนที่มีความละเอียดอ่อน ผู้ป่วยบางรายที่มีอาการติดยาใน ปริมาณมากจนมีอาการแทรกซ้อน อาจต้องรับการบำบัดที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน ตั้งแต่ ๔ เดือน ถึง ๑ ปี ขึ้นอยู่กับแพทย์พิจารณาไม่สามารถให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพ ติดด้วยกำลังใจการบำบัดรักษาที่เลิกยาได้แล้ว ต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ และครอบครัว

ที่มีอคติ แสดงความรังเกียจ ต่อผู้เคยติดยาเสพติด ก็จะทำให้เกิดความท้อใจสิ้นหวังและกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งมีโจทย์การวิจัยว่า การป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลยเป็นอย่างไร และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วมเป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อค้นหาคำตอบตามโจทย์การวิจัยดังกล่าว ทีมวิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วย ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน เรียนรู้ปัญหา วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผลการค้นคว้า ดังนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนและจริงจังจึงได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ชักถาม ตลอดแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม เฝ้าระวัง สอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษากำหนดกติกา มาตรการทางสังคมร่วมกัน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อตกลง กติกา ระเบียบ และธรรมนูญของชุมชน สร้างเครือข่ายแกนนำดูแลเฝ้าระวังในชุมชน จัดอาสาสมัคร เติมนเวรยาม แจกเบาะแสผู้ค้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมดูแล แก้ไข ผู้เสพ/ผู้ติดโดยแก้ไขปัญหามั้เสพ/ผู้ติด เปิดโอกาสทางสังคมจัดการสภาพแวดล้อม แก้ไขปัจจัยเสี่ยง พื้นที่เสี่ยง พัฒนาพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธีระชัย มานิพพาน (๒๕๕๑)** ศึกษาเรื่องความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการ ตำรวจอำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนให้ความร่วมมือในด้านการป้องกันยาเสพติดมากกว่าด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยด้านการป้องกันยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมากในประเด็นสำคัญตามลำดับการให้ความ ร่วมมือดังนี้การอบรมชี้แนะบุคคลในครอบครัวให้ห่างไกลยาเสพติดการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดให้โทษให้ความร่วมมือในอันดับสุดท้ายคือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อพบเห็นบุคคลผู้ต้องสงสัยเสืงเสพติด ส่วนด้านการปราบปรามยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือใน ระดับค่อนข้างมากโดยให้ความร่วมมือ

ในประเด็นสำคัญลำดับคือสนับสนุนการฝึกอบรมข้าราชการ ดำรงให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปราบปรามยาเสพติดอำนวยความสะดวกในการดำเนินการสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจังและให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อยในลำดับสุดท้ายคือเป็นพยานในการชี้ตัว ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีความร่วมมือของประชาชนจำแนกตาม ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าข้าราชการให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมากที่สุดและนักธุรกิจให้ ความร่วมมือน้อยที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชินวัฒน์ เลือป่า(๒๕๕๔) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานครพบว่าประสบการณ์และการเป็นผู้นำและการฝึกอบรมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของประธานกรรมการชุมชนและมีปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนคือขาดงบประมาณความล่าช้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดความ ปลัดภัยในการแจ้งเบาะแสปัญหายาเสพติดความต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนพลังมวลชนอ่อนแอซึ่งได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยสนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้(Learning Center) แบบครบวงจรมีการจัดให้มีกลุ่มและกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติดโดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมกันตั้งแต่การคิดการวางแผนการกระทำและการรับผิดชอบร่วมกันโดยยึดรูปแบบพหุภาคี หรือประชาคมเป็นกลไกการทำงานร่วมกัน

๕.๒.๒ การพัฒนามาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดนมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด (มาตรการชุมชน-ชรบ., อปพร., คณะกรรมการ ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านนำมาสู่ชุมชนเป็นปัญหา ความไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์สินความไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนปัญหาเงินทอง การหารายได้ การเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น มาตรการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : ๙ ขั้นตอน ๑ สืบสภาพชุมชนขั้นตอนที่ ๒ พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ ขั้นตอนที่ ๓ ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก) ขั้นตอนที่ ๔ ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ ๕ คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ ๒) ขั้นตอนที่ ๖ แนวทางการป้องกันยาเสพติด ขั้นตอนที่ ๗ การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาชนครั้งที่ ๓) ขั้นตอนที่ ๘ ใช้มาตรการทางสังคม ขั้นตอนที่ ๙ รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง การบำบัดรักษาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านกระบวนการ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นแบบอย่างพื้นที่จังหวัดเลย มีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อยและมีกำนันเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ระดับหมู่บ้าน เรียก หมวด ชรบ. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ หากได้รับคำสั่งใช้กำลังและเกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัย

เสพติตรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อการปราบปรามอย่างมี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จักรกฤษณ์ ทิญญาพงษ์และคณะ (๒๕๕๖)** ศึกษารูปแบบการเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยความร่วมมือของผู้นำชุมชนกรณีตำบลบ้านเสี้ยวอำเภอท่าปากจังหวัดอุดรดิตถ์พบว่าก่อนดำเนินโครงการเมื่อประชาชนมีปัญหาจะขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อปรึกษาหารือหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโครงการนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พูดคุยปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ทราบลักษณะปัญหาที่คล้าย กันคิดรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชนโดยดำเนินงานภายใต้การตัดสินใจ และความต้องการของชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่นประชาชนสามารถคิดเองทำ เอง มีอิสระมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกันผลกระทบเชิงพัฒนา(ชุมชนเข้มแข็ง)คือ ปัญหายาเสพติดลดลงเกิดความสามัคคีในชุมชนประชาชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหายาโดยมองปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของส่วนรกลุ่มเยาวชนชนกับผู้ใหญ่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้เข้าใจกันมากขึ้น และเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มในชุมชนซึ่งถือเป็นพลวัตรของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่นรวมถึงการสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง

๕.๒.๓ รูปแบบการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

จากการสัมภาษณ์การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ศึกษามาตรการการพัฒนาแบบในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนวชายแดน และ เสนอแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนต้นแบบตามแนวชายแดน โดยชาวบ้านในชุมชนกล่าวว่า การเข้าใจเรื่องการเสพติด ให้แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้จริงทั้งโดยตรงและทางอ้อมที่ก้าวหน้ากว่าแนวคิดกระแสหลักที่เน้นการปราบปรามและลงโทษ ได้รับการบำบัดจนเลิกเสพติดได้ และใช้ประสบการณ์จริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บอกพร่องคน ส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชน แต่เป็นการเรียนรู้ที่บอกพร่อง เพราะการเสพติดให้ความพอใจแค่ชั่วคราว แต่มีผลเสียมากกว่าในระยะยาว ปัญหาการเสพติมาจากสาเหตุทั้งทางสังคม วัฒนธรรม ความยากจน ได้รับการศึกษาน้อย มาจากครอบครัวที่ยากลำบาก การเลี้ยงดูเด็กมีปัญหา ใช้ความรุนแรง ขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และการทำให้เด็กมีปัญหาพัฒนาการทางสุขภาพจิตที่บอกพร่องหรือผิดปกติ ในบางเรื่อง ครอบครัวคนรวย คนชั้นกลาง บางครอบครัวและหรือสภาพแวดล้อมในชุมชน สังคม บางแห่งก็อาจสร้างปัญหาแรงกดดัน สร้างปัญหาด้านความคิดจิตใจให้เด็กบางคนไปเสพติได้ด้วยเช่นกัน

๑) รูปแบบทางสังคมการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชน

การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดต้องให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้แวดล้อมทางสังคม ควรเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อน คือการเลี้ยงดู การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต นับเป็นกระบวนการที่สร้างคนให้มีคุณภาพชีวิต

๒) กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีทรัพยากรที่จะดำเนินการค่อนข้างจำกัดกำหนดประชาชนในพื้นที่ ทั้งงบประมาณ และบุคลากร และประชากรเป้าหมายที่จะเข้าดำเนินการให้ชัดเจนทำให้ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน คือ การผสมผสานมาตรการในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหามาเป็นผลจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ และกลุ่มประชากรเป้าหมาย สามารถค้นหาสาเหตุและผลกระทบต่าง เพื่อการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในพื้นที่ในการรับผิดชอบการดำเนินงาน คือ ระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต้องกำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบทบาทที่ชัดเจนตามความถนัดและให้สอดคล้องกับภารกิจนั้นๆ ดำรงในพื้นที่ควรมีภารกิจหลักในการปราบปราม และภารกิจรองในด้านการป้องกัน สถานศึกษา นั้นๆ ดังนั้นทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสามารถบูรณาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไปพร้อมๆ กันจากการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษา และผู้ใช้งานแรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ วางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน ปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

๓) ตักเตือนการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

พบว่า การแจ้งเบาะแสยาเสพติด เป็นการดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติด เช่น มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดพบเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อให้นักค้ามีการซื้อขายยาเสพติดไม่กวาดล้างแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติด เจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง (ผู้ค้า/ผู้เสพ) รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนแล้ว (ป.ป.ส.) จะดำเนินการตามขั้นตอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดตามข้อร้องเรียนต่อไปการดำเนินการตามขั้นตอน หมายถึง การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่านออกตรวจ การแจ้งเบาะแสยาเสพติด สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแส สามารถโทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาคการแจ้งเบาะแสด้วยตนเองได้ที่สำนักงาน (ป.ป.ส.) ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค : ผู้เดินทางมาร้องเรียน ณ สถานที่ทำการของแต่ละพื้นที่สามารถติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ ณ ห้องประชาสัมพันธ์ เพื่อรับเรื่องร้องเรียนต่อไปการแจ้งผ่านเว็บไซต์ (ป.ป.ส.)

การเตรียมความพร้อมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๒ ระดับชาวบ้าน ทำให้เกิดความตระหนักในโทษและพิษภัยของยาเสพติด มุ่งมั่นมีส่วนร่วมแก้ไขปัญห โดยการประชุมประชาคม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเสริมความเข้าใจและปรับทัศนคติ ฯลฯระดับแกนนำ สรรหาผู้นำทั้งทางการและผู้นำธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพโดยฝึกอบรม/ศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน แก้ไขปัญหาพื้นฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพการจัดการองค์ความรู้และเชื่อมโยงเครือข่าย ประเมินผล สรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมเชื่อมโยง

เครือข่ายภายนอกชุมชน เพื่อเพิ่มพลังความเข้มแข็งในการทำงานพัฒนาแกนนำรุ่นต่อไป สร้างจิตอาสา พัฒนาศักยภาพให้กับผู้นำรุ่นสอง เพื่อให้มีแกนนำ สืบต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ยาเสพติดในวัยรุ่น สัญญาณเตือนที่พ่อแม่ควรรู้การใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ไม่ว่าใครก็ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากยาเสพติดอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ได้มากมาย ทั้งการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิต ปัญหาด้านสุขภาพ หรือแม้แต่การก่ออาชญากรรม จากผลลัพธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงแค่ตัวผู้เสพหรือครอบครัวเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด แต่รวมถึงคนในสังคมและประเทศชาติด้วย ดังนั้น เพื่อการป้องกันการเกิดปัญหาเหล่านี้ การหมั่นสังเกตพฤติกรรมหรือสัญญาณเตือนการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจ

ปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว การเรียน ความรัก สิ่งแวดล้อม แบบอย่างในสังคม หรือแม้แต่ความอยากรู้อยากลองและความคึกคะนองในวัยรุ่น จากปัจจัยเหล่านี้ครอบครัวหรือผู้ปกครองจึงมีส่วนอย่างยิ่งที่จะคอยดูแลลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด นอกจากนี้ การรับทราบปัญหาการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นให้เร็วที่สุดก็เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการดูแลรักษาและป้องกันการกลับมาใช้ยาเสพติดซ้ำเป็นอย่างมาก สัญญาณการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น การหมั่นสังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหายาเสพติดในครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ยาเสพติดนั้นสามารถส่งผลกระทบต่อร่างกายและอารมณ์ได้โดยตรง ผู้ปกครองจึงอาจเห็นลักษณะภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

- รูปร่างตาขาย กลอกตาอย่างรวดเร็ว ตาแดง
- ความอยากอาหารมากเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าปกติ ซึ่งอาจส่งผลถึงขนาดและน้ำหนักตัว
- ลมหายใจมีกลิ่นที่แปลกไป
- ทำยีนหรือเดินดูไม่นิ่ง ไม่นั่นคง
- มีปัญหาในการพูด อย่างพูดซ้ำหรือเร็วผิดปกติ หรือพูดไม่ชัด
- ภาวะไฮเปอร์หรืออยู่ไม่นิ่ง
- เฉื่อยชา หรือกระสับส่าย
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย โกรธง่าย เครียด หรือเกิดภาวะซึมเศร้า

การทำความเข้าใจกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนสำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา ฯลฯวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อประเมินต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรม

จากบทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย พ่อแม่ คือ บุคคลสำคัญในการอบรม เลี้ยงดู สั่งสอนลูก นอกจากนี้ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องให้กับบุตรหลาน การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ทำให้รู้กฎเกณฑ์ทางสังคม โดยผ่านทางผู้ให้การอบรม (พ่อแม่) ทำให้คนคนนั้นเกิดการเรียนรู้และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดูจะ

อบรมกล่อมเกลาศาเด็กตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นต้น ทำให้เด็กได้รู้สึก ได้เข้าใจ ได้รู้สิ่งดีไม่ดี สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น เรียบร้อย เกเร มีมารยาท ไม่มีมารยาท ไปจนถึงลักษณะซื่อสัตย์ คดโกง มีเมตตา หรือโหดร้าย

สถาบันครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ แม่ เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้สิ่งไหนดีไม่ดี สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ จะปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับลูก รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับลูก เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้อง สร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว “ทำครอบครัวให้ร่มเย็นเด็กจึงอยากอยู่บ้าน” บทบาทของสถาบันชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กถัดจากสถาบันครอบครัว ชุมชนมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะชุมชนที่มีขนาดเล็ก คนในชุมชนช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม สอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเจริญเติบโต และเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ขวัญฤทัย รงคุปตวานิช (๒๕๕๔)** ได้ทำวิจัยเรื่องการสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการเลิกหรือกลับมา เสพของผู้ติดยาเสพติดผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางสังคมใน ด้านอารมณ์รูปธรรมหรือข้อมูลข่าวสารจะช่วยป้องกันบุคคลจากภาวะวิกฤติที่และยังเป็นการช่วยใน การเกิดขึ้นได้ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้นแต่ละบุคคลจะต้องสนับสนุนทางสังคมมาก น้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับภาวะและความต้องการของแต่ละบุคคลซึ่งจะแตกต่างกันออกไปหากบุคคล ใดได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามที่ตนเองต้องการก็จะช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจเกิดกำลังใจและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีแรงผลักดันให้เกิดความพยายามที่จะปรับปรุงตัวหรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นตรงกันข้ามหากบุคคลไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิด ความท้อแท้กำลังใจและพฤติกรรมในทางลบออกมาและมีโอกาสที่จะหวนกลับไปเสพยาเสพติด อีกครั้งหนึ่งแม้ว่าจะผ่านการบำบัดรักษาจนหายแล้วก็ตาม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษากระบวนการมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน เพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์

๒. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในจังหวัด

๓. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดท้องถิ่น

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. นโยบายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ควรเริ่มจากความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนที่จะเห็นความสำคัญของการป้องกัน

และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ควรให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ด้านการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด

๒. สถาบันวัด หรือ ศาสนสถานที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจควรปรับบริบทของ ตนเองตามสภาพการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และยุทธศาสตร์ของภาครัฐ ที่ส่งเสริมการป้องกันและเฝ้า ระวังปัญหา ยาเสพติดที่เป็นหัวใจของเศรษฐกิจชาติ

๓. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนออัตลักษณ์ในการ ประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ส่งเสริม ให้คนใน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนจุดที่ควรพัฒนาเช่น แพนผัง สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก

๔. ควรจะมีการตั้งองค์กรเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อพัฒนาพื้นที่การป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหา ยาเสพติด โดยเฉพาะซึ่งองค์กรเฉพาะกิจนี้ บุคลากรอาจจะสังกัดกรมต่างๆ แล้วคัดสรร บุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาร่วมทำงาน และบุคลากรเหล่านั้นอาจจะมาจากหลาย หน่วยงานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภารกิจการบริหารจัดการพื้นที่ป่า ตลอดจนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น นักวิชาการ นักวิชาการป่าไม้ นักวิชาการธรณี นักวิชาการน้ำ นักวิชาการดิน เป็นต้น โดย บุคลากรทั้งหมดเข้ามาทำงานร่วมกันในหน่วยงานเฉพาะกิจการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ช่องทางธรรมชาติ คล้ายกับมาปฏิบัติราชการในพื้นที่เดียวกันเป็นการบูรณาการทุกๆ องค์ความรู้ โดย ขึ้นตรงต่อหัวหน้าชุดเฉพาะกิจ

ข้อจำกัดทางการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่เมื่อมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรเป็น การศึกษาที่มีลักษณะ และขอบเขตในการศึกษาที่กว้างขึ้นจะเป็นประการสำคัญในการศึกษาในครั้ง ต่อไปเกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด

๒. ควรมีการศึกษาแนวนโยบายและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม ให้ สถานทีในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

รูปแบบการพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดนในเขตจังหวัดเลยจะ ดีเลิศอย่างไรหากไม่ปฏิบัติก็ไร้ผล แต่วิธีการที่ได้มาซึ่งผลจากการปฏิบัติตามมาตรการที่ดีน่าจะเป็น ทางออก และทางรอดสำหรับชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นตามแนวชายแดนนั้นๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กระบวนการสร้างมาตรการการป้องกันยาเสพติดและระบบการปลูกฝังวัฒนธรรมโดยผ่านกลไกของ สถาบันทางการเมือง และองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรสงฆ์ เป็นต้นที่ได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย น่าจะเป็นมิติของผลทางวัฒนธรรมให้กับชุมชนตามแนวชายแดนในยุคใหม่ผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำแนวทางการพัฒนามาตรการป้องกันยา เสพติดไปปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี ได้ และเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามคุณสมบัติที่สถาบันทางการเมืองกำหนดไว้

๒. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ศักยภาพ และภาพลักษณ์ที่ดีในชุมชนของตนเพื่อที่สามารถใช้ลักษณะของการป้องกันยาเสพติดมาบูรณาการกับ

ความประพฤติปฏิบัติทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้ผนวกกับกิจกรรมทางเมืองโดยให้องค์กรสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

๓. ควรนำแนวทางการพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดทั้งด้านการศึกษาเรียนรู้ของประชาชนที่สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาในชุมชนให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งมุ่งเน้นไปสู่กระบวนการการขัดเกลาทางสังคมตามแนวคิดของ บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน

๔. ควรนำแนวทางการพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติด ด้านการสนับสนุนการช่วยเหลือ และการกระตุ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานทางการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ด้านการประพฤติปฏิบัติทางกายที่ดี ด้านวาจาที่ไพเราะ และด้านทางจิตใจที่ดีงามให้เกิดเป็นวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวชายแดนนั้นๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาการกระบวนการส่งเสริมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด เพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดอื่นๆ เชิงสร้างสรรค์

๒. ควรมีการศึกษาการสร้างเครือข่ายการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในจังหวัด

๓. ควรศึกษาเส้นทางการคมนาคม รูปแบบของการนำการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดท้องถิ่น เพื่อไม่ให้ช่องทางธรรมชาติกระจุกอยู่ในที่เข้าไม่ถึงสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับประเด็นที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด โดยการหาข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งมีความตั้งใจจริงที่จะนำเอาปัญหาไปสู่การจัดทำนโยบายและประกาศ เป็นนโยบายในที่สุด

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย:

๑.๒.๑ หนังสือ

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. **คู่มือการปรึกษาในสถานการณ์ยาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร: กมลโปรดักชั่น, ๒๕๔๓.

กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์แนะนำการศึกษาและอาชีพ. **คู่มือปฏิบัติงานการใช้กระบวนการแนะแนว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กรมสุขภาพจิต. **สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว**. เอกสารการประชุมวิชาการสุขภาพจิต ปี ๒๕๔๓. นนทบุรี: วงศ์กมลโปรดักชั่น, ๒๕๔๓.

กรมอนามัย. **“การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม”**. เอกสารในการอบรมโครงการ พัฒนาบุคลากรการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ๒๔-๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ณ โรงแรมหัวหินแกรนด์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

กองสุศึกษา. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. **แนวคิด ทฤษฎีการนำไปใช้ในการดำเนินงานสุศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**. นนทบุรี: กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๒.

กุญชรี คำชาย. **จิตวิทยาและแนวเด็กวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๐.

เฉลา ประเสริฐสังข์. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. จันทบุรี: สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๒.

ธีรศักดิ์ ชมพูบุตร. **“ยาบ้า” (Amphetamin)**. วารสารความรู้คือประทับใจ .ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๒ ๒๕๔๐. นพมาศ ธีรเวคิน. **จิตวิทยาสังคมกับชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

ปราณี งามสูตร. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๒๘.

ปรีชา วิหคโต และคณะ. **การศึกษาพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของนักเรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑.

ปรียพัชรา ชัยรัตน์. **รายงานวิจัยเรื่องปฏิกิริยาของครอบครัวและชุมชนที่มีผลต่อผู้ติดยาเสพติด คณะมนุษยศาสตร์และสังคม ศาสตร์**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธศาสนากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องบัณฑิตในอุดมคติไทย, ๒๕๔๐.

พูนสุข นิติวัดนะ. **“การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”**. วิทยานิพนธ์ปริญญา

การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒประสานมิตร, ๒๕๔๕.

พลสุข เพียรพิทักษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษา
กรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี”. ปรินญามหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบาย
สาธารณะ: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

พรณี ชูทัยเจนจิต. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อแกรมมี, ๒๕๓๘.

เพลินตา กะลัมพากร. “การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชา
การศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๔.

ภาวิณี อยู่ประเสริฐ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นของชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ ๑ - ๖. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พยาบาล
สาธารณสุข: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊ค
พับลิเคชั่น, ๒๕๔๒.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา
จิตวิทยาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. **ปฏิบัติการวาระแห่งชาติ “พลังแผ่นดิน
เอาชนะยาเสพติด”** สารสำคัญสถานการณ์ยาเสพติดและความหนาแน่นของปัญหายา
เสพติดระดับอำเภอ. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๔.

ศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันรามจิตติ. **การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายา
เสพติดในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๐.

สนิท สมักรการ และคณะ. **พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย**
กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๐.

สมจิตต์ วงศ์ปา. **การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นเสพยาบ้า**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันยาเสพติดธัญญา
รักษ์, ๒๕๔๖.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **บทเรียนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดใน
สถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒.

สุคิด ลั่นซ้าย. เอกสารประกอบการสัมมนายุทธศาสตร์เชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ติดในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙.

สุพัตรา สุภาพ. “ปัญหาสังคม”. วารสารศ.อ.ส. ๒๒: สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยมประเพณี
ครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๙.

สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนยุทธศาสตร์การ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒.

สำนักงานจังหวัดเลย. รายงานประจำปี ๒๕๖๐. เลย: สำนักงานจังหวัดเลย, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ความรู้และแนวทางการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๒.

สันติ จัยสิน และคณะ. เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันภัยยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร:
ประสานมิตร, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒.

สุรพล พะยอมแย้ม. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กาญจนบุรี: ธรรมเมธีสหภาพพัฒนาการ
พิมพ์, ๒๕๔๕.

๑.๒.๒ การวิจัย

จักริน ยัญญากร. “การดำเนินงานของผู้บริหารวิทยาลัยต่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดใน
วิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัด ปัตตานี.” ภาควิชา
นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, ๒๕๔๒

จุลจรัส ลิ้มถาวร. “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: กรณีศึกษา
จังหวัดลำพูน”. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาการเมืองการปกครอง:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.

เจริญ แฉกพิมาย และคณะ. “พฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕.

- ภัทระ เหล่ามีผล. “ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ
 สถานีตำรวจภูธรในจังหวัดปทุมธานี”. **ปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต**: บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.
- ปิ่น โค. “ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ ๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาสุข
 ศึกษา**: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๐.
- พูลสุข เพียรพิทักษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษา
 กรณีกิ่งอำเภอเกาะจันทร์จังหวัดชลบุรี.” **ปริญญามหาบัณฑิต**. สาขาวิชา นโยบาย
 สาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.
- รัตนา ดอกแก้ว. “ผลการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาอนามัย
 ครอบครัว: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙.
- วีรวรรณ สุธีรไกรลาส. “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียน ระดับ
 มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการ
 วิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสา
 นมิตร, ๒๕๓๖.
- สุรศักดิ์ เลหาพิบูลย์กุล. “อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยา
 เสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**.
 สาขาวิชาการบริหารองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๗.
- สมิต วัฒนัญญกรรม และคณะ. **การแพร่ระบาดของสารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกา
 รเสพสารเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพมหานคร:
 สถาบันัญญรักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖.
- สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล. “โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศรี
 นครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๓.
- เสกสรร สงวนนาม. “เจตคติต่อยาเสพติดและพฤติกรรมกาป้องกันตนเองจากยาเสพติดของ
 นักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔.

สมศักดิ์ เทพงามถ้วน. “การศึกษาเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท **สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

๒. ภาษาอังกฤษ

Golden. Robert M. **Longman Dictionary of Psychology and Psychiatry**. New York: Longman Inc., 1984.

Wolman. Benjamin B. **Dictionary of Behavioral Science**. New York: McMillan, 1973.

Duvall. M.E. **Marriage and family development**. 5th ed. Philadelphia: J.B. Lippincott, 1971.

๓. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์. นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์. ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายอภิรักษ์ สุวรรณโค. ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม. ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายบุญมี มณีศรี. ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติเจติยคุณ . รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดภูทรงธรรม(วัดพระธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูศรีภักทวิมล . รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ . นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายหลง แก้วนิรันดร์ . นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ . นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด. ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓. .

สนทนากลุ่ม. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย. วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยวันที่ ๑๗
กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓

สัมภาษณ์. ร.ต.ท. ยรรยงค์ ศรีบุตร .รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัด
เลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติธรรมโกศล .เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอ
เชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายกฤติษฐา บุญล้อมรัตน์. ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่
จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายอภิรักษ์ สุวรรณโค .ปลัดป้องกันอำเภอเชียงคาน ตำบลเชียงคาน
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม. ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายบุญมี มณีศรี .ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม
จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายบุญมี มณีศรี .ปลัดป้องกันอำเภอปากชม ตำบลปากชม อำเภอปากชม
จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติธรรมโกศล .เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอ
เชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติเจติยคุณ . รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดปูทรงธรรม(วัดพระ
ธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูศรีภัทรวิมล. รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม
อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติธรรมโกศล .เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน วัดสันติวราราม อำเภอ
เชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูปริยัติเจติยคุณ . รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ วัดลาดปูทรงธรรม(วัดพระ
ธาตุสัจจะ) อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูศรีภัทรวิมล . รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียง
กลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ . นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย.
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูศรีภัทรวิมล . รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียงกลม
อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายสุรชน เนรมิตพานิชย์ . นายกเทศมนตรีท่าลี่ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเลย.

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายหล่ง แก้วนิรันดร์ . นายกเทศมนตรีเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายกบวณ มีที .นายกเทศมนตรีปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พ.ต.อ. ชนะพล สุวรรณศรีนนท์. ผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พ.อ.สมหมาย บุชบา. รอง ผบ.มทบ.๒๘. รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ . นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. ร.ต.ท. ยรรยงค์ . ศรีบุตร รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์.ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด. ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สนทนากลุ่ม. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน จังหวัดเลย. วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๓ .

สัมภาษณ์.นายไพศาล สอนเสียง.ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ต.ปากตม อ. เชียงคาน จ.เลย วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายเปนเจือ สีดาพิมพ์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายเสริม อุทาพร. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายเปนเจือ สีดาพิมพ์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ. เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายหมุย โพชัย. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายอำพร พรหมสาส์น. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายเสวียน พรหสาสน์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายเตียง พรหมสาสน์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายชำนาญ แดงสนาม. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายสงการ แก้วเกษร. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายพรชัย งามดี. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายสมเภา อุทาพร. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายไสว พรหมสาสน์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายอำนวย สุพรมอินทร์. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นางสมทรง เกษมสุข. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายณรงค์ วันแก้ว. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายธนเสถียร ใจมันชัยนพ. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายแหลมทอง แสนใจวุฒิ. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายวิไลศักดิ์ บาเรื่อน. อาสาสมัคร. บ้านท่าดีหมี หมู่ ที่ ๔ ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย. วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ . นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์.ร.ต.ท. ยรรยงค์ . ศรีบุตร รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์.ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด. ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย.

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สนทนากลุ่ม. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย. วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม
พ.ศ.๒๕๖๓

สนทนากลุ่ม. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย. วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม
พ.ศ.๒๕๖๓

สัมภาษณ์. พระครูศรีภักทวิมล . รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียง
กลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์.พ.อ.สมหมาย บุชา . รอง ผบ.มทบ.๒๘. รอง ผอ.รมน. จังหวัดเลย. ๑๗
กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. พระครูศรีภักทวิมล . รองเจ้าคณะอำเภอปากชม วัดศรีชมชื่น ตำบลเชียง
กลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย . ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์. ร.ต.ท. ยรรยงค์ . ศรีบุตร .รอง สว.(ป.) สภ. เชียงคาน อำเภอเชียงคาน
จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์.ร.ต.ต. สรุศักดิ์ จันสด. ผบ.หมู่(ป.)สภ. อำเภอเชียงคาน เชียงคาน จังหวัดเลย.
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สนทนากลุ่ม. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนใน
จังหวัดเลย. วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.๑๗ กรกฎาคม
พ.ศ.๒๕๖๓

สัมภาษณ์. นายกฤติชญา บุญล้อมรัตน์. ปลัดป้องกันอำเภอท่าลี่ ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่
จังหวัดเลย. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน
ในจังหวัดเลย

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวัง
ยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน
ของชุมชนในจังหวัดเลย และวิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการ
สร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม

๒. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา
เสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย

๓. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลตามทัศนะของท่าน ผู้วิจัยจะนำข้อมูล
ที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณทุก
ท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

พระมหาประพนธ์ สิริปัญญา, ผศ.ดร.
หัวหน้าโครงการวิจัยภายใต้ชุดการวิจัย

แบบสัมภาษณ์การวิจัย
เรื่อง “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน
ในจังหวัดเลย”

ประเด็นที่สัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

สถานที่.....

วัน/เดือน/ปี.....

ผู้สัมภาษณ์ พระมหาประพนธ์ สิริปัญญา, ผศ,ดร.

ตอนที่ ๒ “การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน
ในจังหวัดเลย”

1. สถานการณ์การปัญหาเสพติด ตามแนวชายแดนในชุมชนของท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นอย่างไร
2. การพัฒนาเพื่อสร้างมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน ที่ปรากฏในชุมชนของท่าน มีรายละเอียดสำคัญอะไรบ้าง
3. กระบวนการสร้างมาตรการการป้องกันยาเสพติดเพื่อลดการปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชน เป็นอย่างไร
4. ท่านคิดว่า มาตรการการป้องกันและการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดจะนำมาใช้ในการลดปัญหาเสพติดในการแพร่ระบาดให้น้อยลงในชุมชนของท่านได้อย่างไรบ้าง
5. ท่านคิดว่า จะสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนามาตรการการป้องกันเพื่อลดปัญหายาเสพติด ได้อย่างไรบ้าง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน
ของชุมชนในจังหวัดเลย

คุณลักษณะภูมิหลังของประชากร

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. 13-16 ปี

☐ 2. 16-19 ปี

☐ 3. 20-25 ปี

☐ 4. 26-30 ปี

☐ 5. 31-35 ปี

☐ 6. 35 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ป.6

☐ 2. ม.3

☐ 3. ม.6/ปวช.

☐ 4. ปวส.

☐ 5.ปริญญาตรี

☐ 6. อื่นๆ(ระบุ).....

4. รายได้

☐ 1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท

☐ 2. 5,000 – 10,000 บาท

☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท

☐ 4. 20,000 บาท ขึ้นไป

5. อาชีพ

☐ 1. เกษตรกร

☐ 2. รับจ้าง

☐ 3. ข้าราชการ

☐ 3. อื่นๆ(ระบุ).....

6.ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

☐ 1. 6-10 เดือน

☐ 2. 1-3ปี

☐ 3. 3-5 ปี

☐ 3. 10 ปี ขึ้นไป

7.การเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน

☐ 1. กลุ่มผู้นำชุมชน

☐ 2. กลุ่มอาสาสมัคร

☐ 3. กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

☐ 3. กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน

ตอนที่ 1 ทศนคติมาตรการการป้องกันยาเสพติด

ข้อความ	ทัศนคติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. แม้ว่าค่านิยมในสังคมไทยปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังคงให้ความสำคัญเรื่องการป้องกันยาเสพติด					
2. กลุ่มของท่านมีการสนทนาถึงการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานของท่านเพียงใด					
3. การทำสัญลักษณ์ให้เห็น สามารถเป็นการเตือนใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้เพียงใด					
4. การรณรงค์ด้วยการประชาสัมพันธ์ที่บอกถึงโทษตามกฎหมาย สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกรงกลัวเพียงใด					
5. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานให้บริการโดยยึดมั่นกฎระเบียบเพียงใด					
6. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ตระหนักถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญมากน้อยเพียงใด					
7. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ให้บริการประชาชนโดยสุจริต เพราะมีความรักองค์กรของตนมากน้อยเพียงใด					
8. การป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงาน ควรทำทุกระดับ					
9. การพัฒนาการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานจะมีประสิทธิภาพได้ ต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดไป					
10. ท่านคิดว่าถ้าผู้บังคับบัญชาไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะไม่ทำการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
11. การให้บริการแก่ประชาชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีโอกาสในการพัฒนามาตรการป้องกันยาเสพติดได้เพียงใด					

12. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐทำการป้องกันยาเสพติดที่สุดเมื่อเทียบกับทุกกระทรวง					
---	--	--	--	--	--

ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติด

ข้อความ	การรับรู้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้รับความรู้จากการประชุมภายในหน่วยงานเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงานเพียงใด					
2. ท่านได้รับความรู้จากป้ายโฆษณาเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานเพียงใด					
3. ท่านได้รับความรู้จากหนังสือราชการเกี่ยวกับการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงานเพียงใด					
4. ท่านได้รับความรู้จากการสนทนากับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานเพียงใด					
5. ความถี่ที่ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานเพียงใด					
6. เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารของทางราชการเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงานมีความชัดเจนเพียงใด					
7. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันยาเสพติดในหน่วยงานมีความสำคัญเพียงใด					
8. หน่วยงานมีการเผยแพร่ข่าวสารการป้องกันยาเสพติดตามระยะเวลาเหมาะสมเพียงใด					
9. ท่านได้รับความรู้จากสื่อวิทยุเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดนเพียงใด					
10. ท่านได้รับความรู้จากสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดเพียงใด					
11. ท่านได้รับความรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดเพียงใด					

ตอนที่ 3 รูปแบบมาตรการการป้องกันการเฝ้าระวังยาเสพติดในหน่วยงาน

ข้อความ	บทบาทที่แสดงออกจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
บทบาทการสร้างมาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดน					
1. หน่วยงานของท่านมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดนให้เห็นชัดเจนเพียงใด					
2. หน่วยงานของท่านมีการวางแผนป้องกันยาเสพติดภายในหน่วยงานที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้จริง					
3. หน่วยงานของท่านได้รับความร่วมมือ ในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันยาเสพติดภายในชุมชนเพียงใด					
4. หน่วยงานของท่านมีช่วงเวลาที่เหมาะสม ในการติดตามแผนป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดนเพียงใด					
5. หน่วยงานของท่านมีการประเมินผลการป้องกันยาเสพติดครอบคลุมทุกคนภายในชุมชนตามชายแดนเพียงใด					
6. หน่วยงานของท่านมีการนำเสนอผลการป้องกันยาเสพติดภายในชุมชนตามแนวชายแดนอย่างโปร่งใสเพียงใด					
7. หน่วยงานของท่านมีการประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติดภายในชุมชนตามแนวชายแดนโดยการประชุมที่เน้นความสุจริตในหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญเพียงใด					
8. หน่วยงานของท่านมีระบบการตรวจสอบการพัฒนาการปฏิบัติงานของฝ่ายการเงินและบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด					
9. หน่วยงานของท่านมีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด					
10. หน่วยงานของท่านมีการตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบการเฝ้าระวังยาเสพติดภายใน					

ข้อความ	บทบาทที่แสดงออกจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ชุมชนตามแนวชายแดนเพียงใด					
11. หน่วยงานของท่านตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของทุกคนภายในหน่วยงานในการป้องกันยาเสพติดอย่างเสมอภาคเพียงใด					
12. หน่วยงานของท่านได้ขอให้เจ้าหน้าที่ทุกคนแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวชายแดนอย่างน้อยเพียงใด					
การพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกและประชาชน					
13. หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนามาตรการการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกเพียงใด					
14. หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกเพียงใด					
15. หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการป้องกันยาเสพติด โดยทำเป็นทีมร่วมกับหน่วยงานภายนอกเพียงใด					
16. หน่วยงานของท่านและหน่วยงานภายนอกร่วมกันติดตามแผนการป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
17. หน่วยงานของท่านมีการนำเสนอผลการป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานภายนอกในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพียงใด					
18. หน่วยงานของท่านมีการประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
19. หน่วยงานของท่านมีการทำความตกลง กับหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดเพียงใด					
20. หน่วยงานของท่านมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานภายนอกเพียงใด					

ข้อความ	บทบาทที่แสดงออกจริง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21. หน่วยงานของท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
22. หน่วยงานของท่านมีช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงใด					
23. หน่วยงานของท่านมีการสร้างเครือข่ายป้องกันยาเสพติดร่วมกับประชาชนเพียงใด					

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค/และข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/ว. ๑๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๔๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เจริญพร พ.ต.อ.ต่อศักดิ์ อรัญญิกานนท์ ผกก.สภ.เชียงคาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นวิทยากร บรรยายเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดในชุมชน” ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๓๐-๑๑.๓๐ น. ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี,ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕
ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๘๒๔๔๘

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/ ๐.๑๖๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๔๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นวิทยากร

เจริญพร นายอำเภอเชียงคาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นวิทยากร บรรยายเรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในชุมชน” ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น. วัดจอมมณี บ้านท่า ตีหมี่ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี,ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย

ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕

ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๙๘

ด่วนมาก

ที่ อว. ๘๐๓๓/๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย ๑๑๙ หมู่ ๕
ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๕๒๑๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติเป็นประธานเปิดโครงการ

เจริญพร พ.อ.สมหมาย บุชบา รอง ผบ.มทบ.๒๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย รศ.ดร.ธงชัย สิงอุคม นักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย และอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ จังหวัดเลย พร้อมคณะ ได้รับอนุมัติโครงการวิจัย เรื่อง “การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” ซึ่งได้รับอนุมัติจาก กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ จึงขอเรียนเชิญท่าน ได้เป็นประธานเปิดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โครงการวิจัย ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี ตำบล ปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสามารถติดต่อประสานงานได้ที่ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน ผู้ประสานงานโครงการ โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปริยัติคุณรังษี,ผศ.ดร.)

รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

หมายเหตุ : ผู้ประสานงานโครงการวิจัย พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน โทร ๐๘๖-๒๓๗๐๑๕๕
ผู้ช่วยนักวิจัย นายเอกลักษณ์ คงทิพย์ โทร ๐๙๕-๑๘๙๒๔๔๘

ผนวก ค
รูปภาพกิจกรรมภาคสนามในการวิจัย

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓
พิธีเปิดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

พ.อ.สมหมาย บุษบา รอง ผบ.มทบ. ๒๘

และ รอง ผอ.รมน.จังหวัดเลย ประธานเปิดโครงการและบรรยาย

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

นายภูริวัจน์ โชตินพรัตน์ นายอำเภอเชียงคาน ประธานเปิดศูนย์ฯ นายวิสิทธิ์ จันทะสี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม ร่วมพิธีเปิดศูนย์ป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ชุมชนบ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผนวก ง

การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๑) มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในศาสตร์วิชาต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนกับวิทยาการสมัยใหม่ได้ และวิชาอื่นๆ ที่สามารถนำเอาหลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนามาตรการ การเฝ้าระวังรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้หรือรักษาขนบธรรมเนียมในการสร้างสรรค์จรรโลงสังคมได้

๒) คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ในสถาบันต่างๆ สามารถนำข้อมูลความรู้ไปใช้ในการตอบปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ตอบข้อสงสัยของชาวบ้าน ชุมชน ท้องถิ่น ให้สามารถเข้าใจได้อย่างทอ้งแท้ ตลอดจนสามารถนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการดำเนินงานให้กับสังคมได้

๒. กิจกรรมด้านพัฒนาสังคม

ชุมชนตลอดจนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้และผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาสังคมในท้องถิ่นต่างๆ ได้ หรือเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อรู้ในปัญหา ยาเสพติด และมาตรการการเฝ้าระวังตามแนวชายแดนของชุมชนโดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และวัฒนธรรมการประพฤติปฏิบัติต่อหน่วยงานราชการได้อย่างถูกวิธี

ผนวก จ
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่ได้จากการวิจัย

ผลผลิต (Output) จากงานวิจัย

ประเภทผลงานที่ได้รับ:

- ☐ ต้นแบบผลิตภัณฑ์
- ☐ ต้นแบบเทคโนโลยี
- ☐ กระบวนการใหม่
- ☒ องค์ความรู้
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ
- ☐ การพัฒนากำลังคน
- ☐ ทรัพยากรทางปัญญา
- ☒ บทความทางวิชาการ
- ☒ การประชุม/สัมมนาระดับนานาชาติ
- ☐ การประชุม/สัมมนาระดับชาติ

ระดับของผลงานที่ได้รับ:

- ☐ ระดับอุตสาหกรรม
- ☐ ระดับกึ่งอุตสาหกรรม
- ☒ ระดับภาคสนาม
- ☐ ระดับห้องปฏิบัติการ

รายละเอียดผลงาน:

โครงการวิจัยนี้ จะได้เอกสารผลงานทางวิชาการ รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ๓๐ เล่ม บทความวิจัย ๑ ชิ้น บทความวิชาการจำนวน ๑๐ ชิ้น นวัตกรรม จำนวน ๒ นวัตกรรม ชุดองค์ความรู้ จำนวน ๗ ชุด

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้ตลอดระยะเวลาโครงการ:

ชื่อผลลัพธ์ “การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจผู้นำในจังหวัดเลย”

ประเภท:

- ☐ เชิงปริมาณ
- ☐ เชิงคุณภาพ
- ☐ เชิงเวลา
- ☐ เชิงต้นทุน

รายละเอียด:

เชิงคุณภาพ

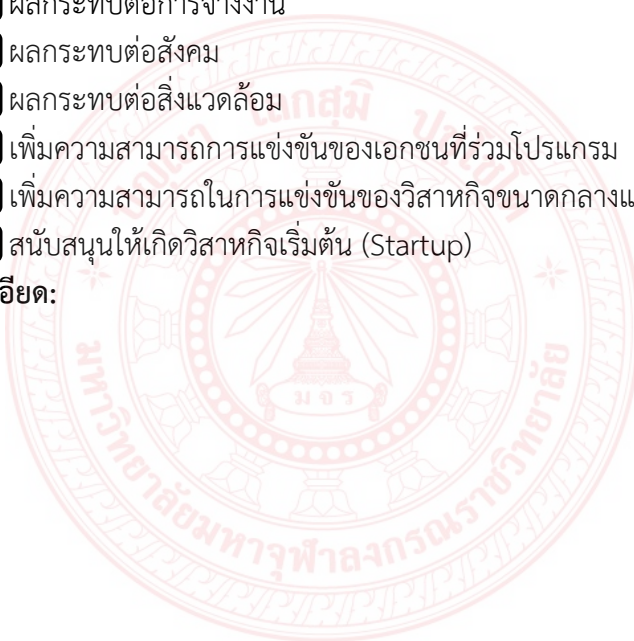
๑. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ

๒. สร้างจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากร
 ๓. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้เป็นเยี่ยงอย่างกับบุคลากร
 ๔. จัดสวัสดิการให้กับพนักงาน
 ๕. เข้มงวดในระเบียบข้อบังคับ
 ๖. ให้มีการตรวจสอบจากภาครัฐและภาคประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
- เชิงปริมาณ**

ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ:

- ☐ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศ
- ☐ ผลกระทบต่อภาคการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- ☐ ผลกระทบต่อขีดความสามารถทาง วทน.
- ☐ ผลกระทบต่อการจ้างงาน
- ☐ ผลกระทบต่อสังคม
- ☐ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ☐ เพิ่มความสามารถการแข่งขันของเอกชนที่ร่วมโปรแกรม
- ☐ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ☐ สนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup)

รายละเอียด:

ผนวก ฉ
แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ MCU RS 800763022 ชื่อโครงการ การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย หัวหน้าโครงการ พระมหาประพันธ์ สิริปัญญา,ผศ.ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย 119 หมู่ 5 ต.ศรีสองรัก อ.เมือง จ.เลย 42100 โทร 042-801213, มือถือ 093-3844762
ความเป็นมาและความสำคัญ การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เกิดขึ้นจากความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย เพื่อจะนำเสนอรูปแบบการพัฒนามาตรการการป้องกันปัญหาเสพติด และเพิ่มพูนทางด้านการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดเป็นวงกว้าง บนพื้นฐานความเชื่อว่าการพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนถือเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องเก็บรักษาไว้ โดยการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของคนในท้องถิ่นซึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม
วัตถุประสงค์โครงการ ๑.เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒.เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย ๓.วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม
ผลการวิจัย การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรการการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาปัญหาการป้องกันและการเฝ้าระวังยาเสพติดของชุมชนในจังหวัดเลย ๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนของชุมชนในจังหวัดเลย และ ๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สามารถนำเสนอข้อมูลผลการศึกษารับทบทวนและศักยภาพผู้นำชุมชน โดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ พร้อม

ทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลดังต่อไปนี้

๑. สภาพปัญหาการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนในจังหวัดเลย

จากสภาพปัญหาในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนใน จังหวัดเลย เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนและจริงจังโดยได้มีการรวมตัวกันเพื่อหาทาง ป้องกัน ซึ่ง ปรากฏว่ามีหลายแห่งประสบผลสำเร็จและประสานงานพร้อมถึงระดับชุมชนมีการกระจาย อำนาจโดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน การสังเกต ซักถาม ขาดการให้คำปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องปัญหาเสพติดพลัง ชุมชนเป็นพลังสำคัญหยุดยั้งปัญหาเสพติดได้ ต้องดำเนินควบคู่กันทุกมาตรการทุกด้าน ทั้ง การป้องกันปราบปราม บำบัด เฝ้าระวัง พัฒนาคุณภาพชีวิตทำความเข้าใจกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจ คัดกรองเพื่อป้องกันปัญหา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม เสวนา วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนใน สถานศึกษา

๒. พัฒนารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของชุมชนตามแนว ชายแดนในจังหวัดเลย

การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภายใต้กิจกรรมการฝึกทบทวนชุดรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน โดยนำภาคประชาชน รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) แบ่งการฝึกอบรม ออกเป็น ๓ รุ่น ดำเนินการในพื้นที่ เป้าหมายจำนวน ๖๕ คน มีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดตั้งจุด ตรวจ/จุดสกัด ทุกหมู่บ้าน (วิทยุสื่อสาร ไฟวับวาบ กรวยแฉ่งกัน กระบองด่านชุมชน อย่าง สม่าเสมอเป็นประจำทุกสัปดาห์ เดินเวรยาม ตรวจตระเวนรักษาความเรียบร้อยภายใน หมู่บ้าน สัปดาห์ละ ๒-๕ วัน ประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ความรุนแรง ปานกลาง เบาบางตรวจตรา ตรวจค้น จับกุมดำเนินคดีกับผู้ค้ายาเสพติด จัดตั้ง อาสาสมัครหมู่บ้าน/ชุมชน เสริมกำลังฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความสงบ หมู่บ้าน เฝ้าระวังป้องกันไม่ให้มีการค้าการเสพยาเสพติดในพื้นที่ พร้อมกับเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงของบุคคลที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓. วิเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสร้าง ชุมชนให้มีส่วนร่วม

การดำเนินการเพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการซื้อขายยาเสพติดในพื้นที่ มี การมั่วสุมเสพยาเสพติดมีการแจ้งเบาะแสทางภาครัฐทุกมิติ สามารถดำเนินการผ่าน ๔ ช่องทาง (ป.ป.ส.) การตรวจค้น การจับกุม การตรวจปัสสาวะ การออกหมายจับ การตั้งด่าน ออกตรวจ การแจ้งเบาะแทยาเสพติด ประกอบด้วยสายด่วน ๑๓๘๖ ผู้แจ้งเบาะแสะ สามารถ โทรผ่านสายด่วน ๑๓๘๖ ได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และโทรฟรีทุกเครือข่าย (ป.ป.ส.) การหมั่น สังเกตและดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะเล็งเห็นปัญหาเสพติดใน ครอบครัว โดยสัญญาณที่อาจบ่งบอกว่าวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกายและอารมณ์ นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดแบบองค์รวมทั้งกาย - จิต - สังคมสู่ผู้เสพเป็น ผู้ป่วย การเสพยาเสพติดนั้น รักษาได้แต่ต้องใช้เวลา โดยเฉพาะรูปแบบการบำบัดรักษาที่

ใกล้บ้านบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายเสพติด โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในเชิงบูรณาการ สนับสนุนให้ครอบครัว และชุมชนของผู้ป่วยอย่างเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะยาว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑) มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในศาสตร์วิชาต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนกับวิทยาการสมัยใหม่ได้ และวิชาอื่นๆ ที่สามารถนำเอาหลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนามาตรการ การเฝ้าระวังรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้หรือรักษาขนบธรรมเนียมในการสร้างสรรค์จริยธรรมสังคมได้

๒) คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ในสถาบันต่างๆ สามารถนำข้อมูลความรู้ไปใช้ในการตอบปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ตอบข้อสงสัยของชาวบ้าน ชุมชน ท้องถิ่น ให้สามารถเข้าใจได้อย่างทอ้งแท้ ตลอดจนสามารถนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการดำเนินงานให้กับสังคมได้

๓) ชุมชนตลอดจนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้และผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาสังคมในท้องถิ่นต่างๆ ได้ หรือเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อรู้ในปัญหายาเสพติด และมาตรการการเฝ้าระวังตามแนวชายแดนของชุมชนโดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมไปถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และวัฒนธรรมการประพฤติปฏิบัติต่อหน่วยงานราชการได้อย่างถูกต้อง

ประวัตินักวิจัย

ชื่อผู้วิจัย :

พระมหาประพนธ์ สิริปัญญา,ผศ.ดร.

สถานที่อยู่ปัจจุบัน :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

๑๑๙ หมู่ ๕ ต. ศรีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐

ประวัติการศึกษา :

น.ธ.เอก สำนักเรียนคณะจังหวัดเชียงราย เชียงราย

ป.ธ.๔ สำนักเรียนวัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

พุทธศาสตรบัณฑิต(สาขาเศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย

สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาบริหารและนโยบาย

สวัสดิการสังคม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน :

ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เลย

ประสบการณ์วิจัย :

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม แนวคิดและการจัดการเพื่อการพัฒนาที่

ยั่งยืนของจังหวัดเลย ปี พ.ศ. ๒๕๖๐

องค์ความรู้และคุณค่าอาหารพื้นบ้านยอดนิยมตามหลักโภชนาการ

เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุเขตภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ.๒๕๖๒(ผู้ร่วมวิจัย)

นักวิจัยร่วม นายศตวรรษ สงกาผัน

สถานที่อยู่ปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
๑๑๙ หมู่ ๕ ต. ศรีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐

ประวัติการศึกษา :

นักธรรมชั้นเอก จากแม่กองสนามหลวง กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัย อีสเทิร์นเอเซีย

ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตรการปกครอง) มหาวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน

ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โทร ๐๔๒-๘๐๑๒๐๓
มือถือ ๐๘๘๓๘๐๘๖๐๖

ประสบการณ์วิจัย

การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนเลี้ยงโคใน
จังหวัดเลย ปี พ.ศ. ๒๕๕๙

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองและโครงสร้างอำนาจ
ผู้นำในจังหวัดเลย ปี พ.ศ. ๒๕๖๐

การติดตามบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย รุ่นที่ ๖๒ ปี ๒๕๖๑

การพัฒนารูปแบบป้องกันการทุจริตเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน
ของประชาชนในอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ปี พ.ศ. ๒๕๖๑

การพัฒนารูปแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระดับ
ท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเลย ปี พ.ศ. ๒๕๖๒